

**ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

**ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΤΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑΔΟΥ ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ**

ΜΕ ΘΕΜΑ :

**ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
ΣΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ ΤΟΠΟΥΣ**

**ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:
ΚΟΥΡΤΕΣΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ**

ΣΙΝΔΟΣ: ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2009

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος.....	5
ΜΕΡΟΣ Α΄.	
❖ Η «ακτινογραφία» του προσκυνήματος.....	6
- Προσκυνηματικός τουρισμός.....	7
- Ιδιαιτερότητες προσκυνημάτων στους Αγίους Τόπους	8
- Αεροπορικά προσκυνήματα στους Αγίους Τόπους	9
ΜΕΡΟΣ Β΄.	
❖ Άγιοι Τόποι.....	10
- Εισαγωγή. Γενική τοποθέτηση.....	11
- Το Άγιο Φως.....	13
- Η τελετή του Νιπτήρα.....	15
- Η Αγία Ιερουσαλήμ.....	16
- Το Ελληνορθόδοξο Πατριαρχείο Ιεροσολύμων.....	18
- Ο Πανίερος Ναός της Αναστάσεως.....	20
- Σύντομη ιστορία του Ναού της Αναστάσεως.....	20
- Περιγραφή Προσκυνημάτων του Ναού της Αναστάσεως.....	22
- Αγία Αυλή.....	22
- Η Αγία Πόρτα.....	22
- Ο Πανάγιος Τάφος.....	23
- Η Αγία Αποκαθήλωση.....	23
- Ο Φρικτός Γολγοθάς.....	24
- Το Καθολικό.....	24
- Το παρεκκλήσι του Αδάμ.....	24
- Το παρεκκλήσι του Τιμίου Σταυρού.....	25
- Το παρεκκλήσι του Ακάνθινου Στεφάνου.....	25
- Το παρεκκλήσι “Διαμερίσαντο τα Ιματιά Μου”.....	26
- Το παρεκκλήσι του εκατόνταρχου Λογγίνου.....	26
- Το παρεκκλήσι των Κλαπών και η φυλακή του Χριστού.....	26
- Το παρεκκλήσι των Κοπτών.....	26
- Το παρεκκλήσι Ιωσήφ και Νικόδημου (των Σύρων).....	27
- Το παρεκκλήσι της Μαρίας Μαγδαληνής “Μη Μου Άπτου”.....	27
- Τα παρεκκλήσια των 40 Μαρτύρων.....	27
❖ Προσκυνήματα Παλιάς Πόλης (Εντός των τειχών).....	28
- Ιερός Ναός Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης.....	28
- Η Οδός του Μαρτυρίου.....	28
- Το Πραιτόριο.....	29
- Η φυλακή του Πέτρου.....	30
- Προβατική Κολυμβήθρα.....	30
- Το Σπίτι Θεοπατόρων Ιωακείμ και Άννας.....	30
- Το Τείχος των Δακρύων.....	31
- Σύντομη Ιστορία του Ναού του Σολομώντα.....	32
- Τα Τεμένη: Ομάρ και ελ- Άκσα.....	33
❖ Λοιπή περιοχή Αγίας Ιερουσαλήμ.....	34
- Γεθσημανή.....	34

- Η Αγία Σιών.....	37
- Όρος των Ελαιών.....	38
- Βηθανία.....	40

ΜΕΡΟΣ Γ΄.

❖ Ευρύτερη Περιοχή Ισραήλ – Παλαιστίνη.....	41
❖ Βηθλεέμ.....	42
- Η Βασιλική της Γέννησης.....	42
- Το Σπήλαιο της Γέννησης.....	43
- Η Αγία Φάτνη.....	44
- Το Σπήλαιο των Νηπίων.....	44
- Το Σπήλαιο του Γάλακτος.....	44
- Ο Τάφος της Ραχήλ.....	45
- Το Χωριό των Ποιμένων.....	45
- Χεβρώνα.....	46
❖ Μοναχισμός και Παλαιστίνη.....	47
- Σύντομη ιστορία Παλαιστίνης.....	47
- Μοναχισμός.....	48
❖ Μοναστήρια περιοχής Ιεροσολύμων – Βηθλεέμ.....	49
- Η Λαύρα του Αγίου Σάββα.....	49
- Το Κοινόβιο του Αββά Θεοδοσίου.....	51
- Μονή του Τιμίου Σταυρού.....	52
- Μονή του Αγίου Συμεών.....	52
- Μονή του Προφήτη Ηλία.....	53
- Μονή του Προδρόμου στην Ορεινή.....	53
- Ιεριχώ – Ιστορικό – Πόλη – Περιοχή.....	54
- Η Ιεριχώ και ο Προφήτης Ελισαίος.....	55
- Λαύρα Αγίου Γεωργίου Χοτζεβίτη.....	55
- Το Σαραντάριο Όρος.....	56
- Η Λαύρα Αγίου Γερασίμου.....	57
- Ιορδάνης Ποταμός (τόπος Βάπτισης Κυρίου).....	58
- Νεκρά θάλασσα.....	59
- Οι Πάπυροι του Κουμράν.....	60
❖ Γαλιλαία – Ιστορία περιοχής.....	61
- Θάλασσα της Τιβεριάδας.....	61
- Μοναστήρι Αποστόλων.....	62
- Ναζαρέτ.....	62
- Κανά.....	63
- Όρος Θαβώρ.....	64
- Το Θαύμα της Αγίας Νεφέλης.....	64
- Καπερναούμ.....	65
❖ Σαμάρεια.....	66
Ιστορία.....	66
Το Φρέαρ του Ιακώβ.....	66
Ο Ναός του Τιμίου Προδρόμου.....	67
Συχέμ ή Νεάπολη.....	67
❖ Περιοχή Χαΐφας – Τελ Αβίβ.....	67
- Πόλη.....	67
- Καρμήλιο Όρος.....	68

- Λύδδα – Τάφος Αγίου Γεωργίου.....	68
- Πόλη του Τελ Αβίβ.....	68
- Ιόππη – μοναστήρι Αρχαγγέλων.....	69

ΜΕΡΟΣ Δ΄.

❖ Οι τόποι του Προσκυνήματος. Ιστορία – Γεωγραφία.....	70
❖ Το Ισραήλ.....	71
❖ Το Παλαιστινιακό ζήτημα.....	74
❖ Αίγυπτος – Χώρα – Ιστορία.....	77
- Κάιρο.....	78
- Νείλος.....	78
- Διώρυγα του Σουέζ.....	78
- Αλεξάνδρεια.....	79
❖ Το θεοβάδιστο Όρος Σινά.....	80
- Η Χερσόνησος του Σινά.....	80
- Η Ιερά Μονή Σινά, Η εντός των τειχών Μονή.....	81
- Φρέαρ Μωϊσέως, Η Αγία Βάτος.....	82
- Όρος Χωρήβ, Αγία Κορυφή, Αγία Επιστήμη.....	82
- Σινά και Αγία Ελένη.....	83
- Σινά και Αγία Αικατερίνη.....	84

ΜΕΡΟΣ Ε΄.

❖ Θέματα μεγάλου ενδιαφέροντος.....	85
- Θρησκείες – Χριστιανικές εκκλησίες - Ορθοδοξία.....	86
- Τι χωρίζει της χριστιανικές εκκλησίες (ΣΧΙΣΜΑ).....	87
- Η Κοπτική Εκκλησία.....	90
- Ισλαμισμός.....	91

ΜΕΡΟΣ Στ΄.

❖ Γενικές πληροφορίες Αγίων Τόπων.....	92
- Επικοινωνίες.....	93
- Συνάλλαγμα.....	93
- Κλήμα.....	94
- Απαραίτητος εξοπλισμός.....	94
- Απαγορευτικά.....	94
❖ Επίλογος.....	95
❖ Βιβλιογραφία.....	96

Πρόλογος

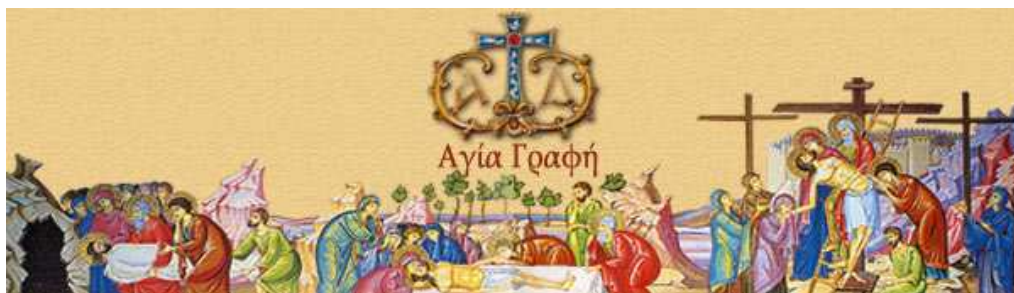
Θρησκευτικός τουρισμός μπορεί να θεωρηθεί το σύνολο εκείνο των τουριστικών δραστηριοτήτων το οποίο επικεντρώνεται γύρω από μνημεία και χώρους θρησκευτικής σημασίας. Το προσκύνημα στους Αγίους τόπους είναι βαθιά ρυζομένο στην ελληνική παράδοση.

Αυτοί που ταξιδεύουν στα Ιεροσόλυμα και στην Αγία Γη, αλλά και όσοι μένουν πίσω, δεν πρέπει ποτέ να λησμονούν πως αν κρατούνται ελληνορθόδοξα τα βασικά προσκυνήματα, αυτό το οφείλουμε στην ύπαρξη, στη δράση και στην αυτοθυσιαστική αυταπάρνηση της Αγιοταφικής Αδελφότητας, της οποίας ηγούμενος και πνευματικός πατέρας είναι ο εκάστοτε Πατριάρχης Ιεροσολύμων.

Είναι διαπιστωμένο ότι ο κάθε ένας από εμάς, όταν συμμετέχει σε ένα ταξίδι και μάλιστα Προσκύνημα, θέλει να θυμάται κάθε στιγμή που έζησε. Ειδικότερα για τον Ελληνορθόδοξο αποτελεί όνειρο ζωής να πραγματοποιήσει, τουλάχιστον μια φορά στη ζωή του, ένα ταξίδι-προσκύνημα στα μέρη που γεννήθηκε, μεγάλωσε, έδρασε, σταυρώθηκε, τάφηκε και αναστήθηκε ο Κύριος, δηλαδή στους ΑΠΙΟΥΣ ΤΟΠΟΥΣ και την Αίγυπτο.

Κατά τη διάρκεια του προσκυνήματος, εκτός από την προσωπική του συμμετοχή και το ενδιαφέρον του να γνωρίσει και να μάθει περισσότερα, ο προσκυνητής “βομβαρδίζεται” κυριολεκτικά από τις ξεναγήσεις, τα πολλά βιβλία και κάθε άλλο βοήθημα, με αποτέλεσμα να δαπανά σημαντικό ποσό για εκδόσεις που δεν έχουν ενδιαφέρον και να αποκομίζει ελάχιστα πράγματα. Μετά το τέλος του προσκυνήματος και αφού επιστρέψει στον κανονικό ρυθμό της ζωής και με την πάροδο του χρόνου, έχει ξεχάσει τις εμπειρίες της Αγίας Γης.

Για τους παραπάνω λόγους διέγνωσα την επιτακτική ανάγκη να γράψω την εργασία αυτήν, με την πεποίθηση ότι θα συνεισφέρω σε ολόπλευρη ενημέρωση για τους Αγίους Τόπους και πολλά άλλα σημαντικά θέματα για της περιοχές αυτές.

Εικόνα του φορικού Γολγοθά-της Αγίας Αποκαθήλωσης και του Πανίερου Τάφου
-<http://images.google.gr>

ΜΕΡΟΣ Α΄.

Η « ακτινογραφία » του προσκυνήματος

Τράπεζα στη Μονή Αγ. Γερασίμου
-φωτογραφία Δ.Ε.-

Μ. Σάββατο στον Ναό της Αναστάσεως στην τελετή του φωτός
-<http://images.google.gr>-

Προσκυνηματικός τουρισμός

Γνωρίζουμε όλοι και χρησιμοποιούμε τον όρο ‘προσκύνημα’. Εάν θελήσουμε να δώσουμε ένα ορισμό, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τον παρακάτω:

Προσκύνημα είναι η ατομική ή ομαδική επίσκεψη πιστών, σε ένα ή περισσότερους θρησκευτικούς χώρους με σκοπό την εκπλήρωση θρησκευτικών υποχρεώσεων και την ενημέρωση για τα ιστορικά γεγονότα που διαδραματίστηκαν στο χώρο και αφορούν κυρίως τη θρησκεία μας.

Ως θρησκευτικοί χώροι θεωρούνται:

Οι Ιεροί Ναοί,

Οι Ιερές Μονές,

Οι Μητροπόλεις,

Τα Πατριαρχεία και

Ιστορικές μικρές ή μεγάλες περιοχές στις οποίες διαδραματίστηκαν τα σημαντικότερα γεγονότα της χριστιανικής θρησκείας, όπως για παράδειγμα οι Άγιοι Τόποι, το Θεοβάδιστο Όρος Σινά, το Άγιον Όρος και άλλοι.

Ο τουρισμός είναι στην εποχή μας ευρύτατα διαδεδομένος και ο κάθε άνθρωπος συμμετέχει σε όλες τις μορφές τουριστικής δραστηριότητας. Με τη μεγάλη ανάπτυξη των μέσων μαζικής μεταφοράς (αεροπλάνο, πλοίο, αυτοκίνητο), οι αποστάσεις δεν αποτελούν σήμερα πρόβλημα και υπάρχει η δυνατότητα πραγματοποίησης ταξιδιών σε όλο τον κόσμο.

Μια από τις πολλές μορφές τουρισμού είναι και ο λεγόμενος προσκυνηματικός τουρισμός, η πραγματοποίηση δηλαδή οργανωμένου προσκυνήματος για λίγες ή περισσότερες ημέρες, στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

Η ιδιαιτερότητα μιας προσκυνηματικής εκδρομής σε σχέση με κάθε άλλης μορφής τουριστικής δραστηριότητας είναι ότι ο σκοπός της είναι η επίσκεψη κυρίως, προσκυνημάτων.

Με βάση τα σημερινά δεδομένα προσκυνηματικές εκδρομές για την Ελλάδα και το εξωτερικό διοργανώνουν:

Τουριστικά γραφεία.

Μητροπόλεις.

Ενορίες.

Ιερές Μονές

Σύλλογοι και άλλοι δημόσιοι φορείς.

Η χρονική διάρκεια κάθε προσκυνήματος είναι ανάλογη του κάθε τόπου προορισμού και του μέσου μεταφοράς. Έτσι μια προσκυνηματική εκδρομή στην Ελλάδα μπορεί να είναι μονοήμερη ή 2 έως 6 ημερών, εν αντιθέσει για το εξωτερικό που συνήθως απαιτούνται μέχρι και περισσότερες από 15 ημέρες.

Ανάλογα με το χρησιμοποιούμενο μέσο μεταφοράς διακρίνουμε τα προσκυνηματικά ταξίδια σε:

Αεροπορικά,

Κρουαζιέρες –προσκυνήματα και

Οδικά με χρήση λεωφορείων.

Σε σύγκριση με τις άλλες μορφές τουρισμού, σήμερα ο προσκυνηματικός τουρισμός στη χώρα μας δεν πρέπει να κατέχει ποσοστό μεγαλύτερο του 8% για το εσωτερικό της Ελλάδας και 3-4% για το εξωτερικό. Μέχρι την περασμένη δεκαετία οι προσκυνητές ήταν σε συντριπτικό ποσοστό πάνω από 50 ετών. Σήμερα και

νεώτεροι άνθρωποι συμμετέχουν. Αξίζει επίσης να αναφερθεί ότι και σήμερα το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής είναι γυναίκες (μέχρι 80%).

Από πλευράς προορισμών προσκυνηματικών ταξιδιών στο εξωτερικό, διαπιστώνεται ότι τα τελευταία χρόνια ο κάθε προσκυνητής έχει επιθυμία και επιδιώκει κυρίως να επισκεφθεί:

Τους Αγίους Τόπους της Παλαιστίνης,

Το Θεοβάδιστο Όρος Σινά και την Αίγυπτο,

Το Άγιον Όρος,

Το Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως και

Τα μοναστήρια Ρουμανίας, Ρωσίας, Βουλγαρίας.

Ιδιαιτερότητες Προσκυνημάτων στους Αγίους Τόπους

Από τους πρώτους μεταχριστιανικούς αιώνες και κυρίως μετά την ανακάλυψη από την Αγία Ελένη των Παναγίων Προσκυνημάτων (4^ο αιώνα), διαπιστώθηκε η μεγάλη επιθυμία των χριστιανών για να επισκεφτούν τους Αγίους Τόπους, να προσκυνήσουν στην Αγία Γη και να βαδίσουν στα βήματα του Θεανθρώπου. Έτσι μπορούμε να ισχυριστούμε ότι τα πρώτα προσκυνηματικά ταξίδια άρχισαν πριν 1600 χρόνια.

Μέχρι και τα μέσα του προηγούμενου αιώνα ένα ταξίδι προσκύνημα στους Αγίους Τόπους ήταν μια μεγάλη εξόρμηση που απαιτούσε σημαντικά έξοδα, πολύ χρόνο και είχε πολλούς κινδύνους. Από τα παλιά προσκυνητάρια διαβάζουμε ότι το προσκύνημα τότε στην Αγία Γη χρειαζόταν χρόνο που πολλές φορές ήταν περισσότερος από 6 μήνες. Υπήρξαν περιπτώσεις που προσκυνητές μεγάλης ηλικίας ‘κοιμήθηκαν’ στην Αγία Γη και δεν επέστρεψαν στα σπίτια τους.

Σήμερα όμως οι συνθήκες πραγματοποίησης προσκυνήματος στην Αγία Γη, έχουν βελτιωθεί με τη χρησιμοποίηση του αεροπλάνου και του πλοίου. Έτσι ο χρόνος που απαιτείτε είναι 5 έως 15-20 (το περισσότερο) ημέρες.

Από το Σεπτέμβριο του 2.000 τα γεγονότα που επικρατούν στη Μέση Ανατολή και η κρίση του Μεσανατολικού, έχει αποτρέψει τους προσκυνητές να επισκέπτονται τους Αγίους Τόπους. Για να διαπιστώσουμε την πραγματική κατάσταση, αξίζει να αναφέρω ότι τους Αγίους Τόπους επισκέφτηκαν:

Το 1999: 12.000 Έλληνες και από όλο τον κόσμο περισσότεροι από 4.000.000 προσκυνητές.

Το 2000: 15.000 Έλληνες και από όλο τον κόσμο περισσότεροι από 5.000.000 προσκυνητές.

Το 2001: 1.500 μόνο Έλληνες και από όλο τον κόσμο λιγότεροι από 50.000 προσκυνητές.

Το 2002: όλα θα εξαρτηθούν από την εξέλιξη του Μεσανατολικού. Τα έτη 2003-2004 η κατάσταση έγινε προβληματική. Το 2005 και μέχρι το 2008 η κατάσταση βελτιώθηκε λίγο.

Είναι γεγονός ότι το πρόγραμμα ενός προσκυνηματικού οδοιπορικού στην Αγία Γη δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να συγκριθεί με το πρόγραμμα κάθε άλλης εκδρομής. Με λίγα λόγια έχει πολλές ιδιαιτερότητες τις οποίες αξίζει να αναφέρω για την ολόπλευρη ενημέρωση του προσκυνητή ο οποίος αποφασίζει να συμμετάσχει για πρώτη φορά.

- Τα προσκυνήματα και οι τόποι της Παλαιάς και της Καινής Διαθήκης βρίσκονται στην επικράτεια του Ισραήλ, της Παλαιστινιακής Αρχής, αλλά και της Αιγύπτου, την περιοχή δηλαδή της Μέσης Ανατολής που παλιά λεγόταν Παλαιστίνη. Είμαστε λοιπόν υποχρεωμένοι να διανύσουμε μεγάλες αποστάσεις και να έρθουμε σε

επαφή με Εβραίους, Παλαιστίνιους, Αιγυπτίους και ανθρώπους προσκυνητές ή εκδρομείς από όλα τα κράτη του κόσμου.

- Με δεδομένο ιστορικά το γεγονός ότι η Αγία Ιερουσαλήμ είναι πόλη Ιερή και για τις 3 μονοθεϊστικές θρησκείες, μας δίνεται η ευκαιρία να δούμε από κοντά προσκυνητές από όλες τις φυλές που στο θρήσκευμά τους είναι Εβραίοι, Μουσουλμάνοι, Χριστιανοί (Ορθόδοξοι, Λατίνοι, Αρμένιοι, Αγγλικοί, Διαμαρτυρόμενοι, Κόπτες), οι οποίοι όπως και εμείς οι Έλληνες Ορθόδοξοι επισκέπτονται την Αγία Πόλη και την ευρύτερη περιοχή των Αγίων Τόπων.

- Επιθυμία κάθε προσκυνητή είναι να επισκεφτεί όσο τοπ δυνατών περισσότερα προσκυνήματα, να συμμετάσχει σε θρησκευτικές δραστηριότητες (αγρυπνίες- λειτουργίες- εσπερινούς- τελετές) και να βαδίζει σε περιοχές που έζησε και έδρασε ο Κύριος. Για όλα αυτά χρειάζεται πολύς χρόνος, ημέρα και νύχτα και φυσικά απομένει λίγος χρόνος για ξεκούραση.

- Ειδικότερα σε περιόδους σημαντικών θρησκευτικών εκδηλώσεων, όπως η Μεγάλη Εβδομάδα, τα Θεοφάνια στον Ιορδάνη ποταμό, τα Χριστούγεννα, η Αγία Νεφέλη στο Όρος Θαβώρ, η παρουσία πλήθους πιστών, ο συνωστισμός σε μικρούς χώρους και η μεγάλη χρονική διάρκεια των τελετών, επιβάλλει ο προσκυνητής να είναι ψυχικά και σωματικά οπλισμένος με υπομονή και επιμονή για να ανταπεξέρθει στις δύσκολες αλλά με θρησκευτική ανάταση, εκδηλώσεις.

- Τέλος η καλοκαιρινή εποχή που λόγου των εκδηλώσεων στα Πανάγια Προσκυνήματα είμαστε υποχρεωμένοι να συμμετάσχουμε, μας επιβάλλει να είμαστε ανεκτικοί σε μεγάλες θερμοκρασίες.

Ο βασικός λόγος που αναφέρομαι στις παραπάνω ιδιαιτερότητες είναι η πλήρης και αντικειμενική ενημέρωση του προσκυνητή που θα επισκεφτεί την Αγία Γη. Σκοπός δεν είναι να αποθαρρυνθούνε αλλά να γίνουν κοινωνοί των πραγματικών συνθηκών για τη δική τους ψυχική προετοιμασία.

Οι εμπειρίες κάθε προσκυνητή που βιώνει κάθε προσκύνημα είναι η μεγαλύτερη απόδειξη ότι όλες οι δυσκολίες που παρουσιάζονται, ξεπερνιούνται. Ο προσκυνητής ανεξάρτητα ηλικίας και φύλλου προσαρμόζεται από την πρώτη στιγμή και είναι ανθεκτικός στη νηστεία, το οδοιπορικό, το ξενύχτι. Είναι εύκολο να δοθεί απάντηση στην απορία πως είναι δυνατό να συμβαίνει αυτό το πραγματικό θαύμα. Η απάντηση που δίνουν οι Αγιοταφίτες πατέρες είναι ότι «ο κάθε προσκυνητής είναι επιλεγμένος από τον Κύριο για συμμετοχή στο προσκύνημα και η Θεία Δύναμη τον προστατεύει».

Αεροπορικά Προσκυνήματα στους Αγίους Τόπους

Η χρήση του αεροπλάνου σαν μέσων μετάβασης και επιστροφής στους Αγίους Τόπους, είναι σήμερα η πλέον συνηθισμένη.

Οι διαδικασίες κρατήσεως θέσεων γίνονται από το τουριστικό γραφείο που διοργανώνει το προσκύνημα. Ο ενδιαφερόμενος προσκυνητής συμμετέχει είτε μέσω του διοργανωτή, είτε με απευθείας κράτηση στο πρακτορείο. Η ύπαρξη διαβατηρίου που να ισχύει, είναι τελείως απαραίτητη.

Τα αεροπορικά προσκυνηματικά ταξίδια για τους Αγίους Τόπους προγραμματίζονται όλο το έτος αλλά κυρίως, τα Χριστούγεννα και τα Θεοφάνια που εκεί γιορτάζονται εντός του Ιανουαρίου. Το Πάσχα (8 ημέρες πριν, έως 6 ημέρες μετά) ανάλογα με τη διάρκεια κάθε προγράμματος. Τον Αύγουστο (όλο το μήνα). Σε οποιαδήποτε περίοδο με διάρκεια όσες ημέρες επιθυμούν οι διοργανωτές. Ένα ή δύο προσκυνήματα κάθε άλλο μήνα.

ΜΕΡΟΣ Β΄.

Άγιοι Τόποι

Χάρτης της παλιάς Ιερουσαλήμ
-<http://images.google.gr>-

Εισαγωγή. Γενική τοποθέτηση

Δυο χιλιάδες χρόνια από τη Γέννηση και τη Σταυρική θυσία του Κυρίου, ολόκληρη η ανθρωπότητα αναζητά στα Άγια χώματα της Παλαιστίνης και γενικότερα των Αγίων Τόπων, τη Θεία μορφή του Ναζωραίου. Επισκέπτονται τα Πανάγια Προσκυνήματα, αναζητώντας την ενδυνάμωση της πίστεως. Δισεκατομμύρια είναι οι Χριστιανοί αλλά και οι Αλλόθρησκοι που βρέθηκαν 20 αιώνες μέχρι σήμερα, στην Αγία Ιερουσαλήμ, στο φτωχικό Σπήλαιο της Βηθλεέμ, στη Ναζαρέτ, στην Τιβεριάδα, στον Ιορδάνη ποταμό και της άλλες περιοχές και έζησαν στιγμές Ιερής συγκίνησης.

Για τους Ορθόδοξους Χριστιανούς, Άγιοι Τόποι είναι η Παλαιστίνη και το Θεοβάδιστο Όρος Σινά, δηλαδή οι τόποι στους οποίους διαδραματίστηκαν όλα τα θρησκευτικά και ιστορικά γεγονότα της Αγίας Γραφής (Παλαιάς και Καινής Διαθήκης).

Το μικρό αυτό κομμάτι της γης που δεν υπερβαίνει τα 40 χιλιάδες τετραγωνικά χιλιόμετρα παρουσιάζει μια έντονη αλλά και αρκετά ενδιαφέρουσα γεωγραφική, κλιματολογική και μορφολογική ποικιλία. Στο Νότο απλώνεται η ημίερμη ζώνη της Νεγκέβ (χώρα άνυδρη). Στο κέντρο βρίσκονται οι σχετικά χαμηλές οροσειρές της Ιουδαίας και της Σαμάρειας μαζί με της ευρύχωρες πεδιάδες της παραλίας (Σφελά) και τις εύφορες κοιλάδες Σαρών και Εσδραελών, ενώ στο Βορρά κυριαρχεί η ορεινή και καταπράσινη Γαλιλαία. Μορφολογικά η Αγία Γη διαιρείται σε τέσσερις ζώνες μήκους. Την παράλια, την Λοφώδη, την Ορεινή και την Κοιλάδα του Ιορδάνη ποταμού και της Νεκράς Θάλασσας.

Μέσα στο στενό αυτό γεωγραφικό χώρο αναπτύχθηκε η θρησκεία του Ιουδαϊσμού και εδώ πρωτοκηρύχθηκε και εδραιώθηκε ο Χριστιανισμός. Η Θεοφάνεια, όπως αναφέρεται στην Αγία Γραφή, είναι συνδεδεμένη με γεωγραφικούς τόπους (πεδιάδες, βουνά, ποτάμια, θάλασσες). Όλα δηλαδή τα ιστορικά γεγονότα της χριστιανικής θρησκείας βασίζονται σε πραγματικούς τοπογραφικούς χώρους, που δεν μπορεί να αμφισβητήσει κανένας.

Με άλλα λόγια ολόκληρη η ιστορία της χριστιανικής θρησκείας, από τη μετοίκηση του Αβραάμ γύρω στα 1.800 π.Χ. και μέχρι την ίδρυση της πρώτης χριστιανικής Εκκλησίας στην Ιερουσαλήμ το 33 μ.Χ., βασίζεται πάνω σε μια τοπογραφική και ιστορική πραγματικότητα.

Ο θρίαμβος του Χριστιανισμού και η αναγνώρισή του εμφανίζονται από το 325 μ.Χ. Έκτοτε άρχισαν να καταφτάνουν στην Παλαιστίνη επισκέπτες για να προσκυνήσουν τα Πανάγια Προσκυνήματα της Αγίας Γης. Από την εποχή αυτή όλη η περιοχή της Παλαιστίνης ανακηρύχθηκε επίσημα ως Αγία Γη και άρχισαν να κτίζονται μεγαλοπρεπείς ναοί και μοναστήρια πάνω στους Ιερούς Τόπους, όπως για παράδειγμα τον Γολγοθά, τον Πανάγιο Τάφο, το Σπήλαιο της Γέννησης, με πρωτοστάτες την Αγία Ελένη και τον Αυτοκράτορα Μέγα Κωνσταντίνο.

Η χρυσή εποχή των προσκυνημάτων και της Αγίας Γης ανακόπηκε από την Περσική εισβολή και λεηλασία [614-629] και την Αραβική κατάκτηση το 640 μ.Χ. Μέχρι τα μέσα του 18^{ου} αιώνα, χαρακτηρίζονται ως τα σκοτεινότερα και δυσκολότερα της ιστορίας των Παναγίων Προσκυνημάτων.

Η άθλια αυτή κατάσταση έλαβε τέλος το 1857, όταν με την επέμβαση των Ευρωπαϊκών Δυνάμεων όλες οι αντίπαλες χριστιανικές κοινότητες συμφώνησαν και υπέγραψαν τη γνωστή «Συμφωνία των Προσκυνημάτων», η οποία καθορίζει την κυριαρχία και τα δικαιώματα κάθε χριστιανικής κοινότητας και διευθετεί τις

αναμεταξύ τους σχέσεις. Σήμερα τα μίσση και ο φανατισμός έχουν σε μεγάλο ποσοστό παραχωρήσει το έδαφος στη λογική.

Η Ιερουσαλήμ παρά τα δυσάρεστα που συμβαίνουν είναι τόπος όπου οι διάφορες θρησκευτικές κοινότητες ζουν και εργάζονται η μια πλάι στην άλλη ,και έχουν τα δικά τους προσκυνήματα. Αξίζει να αναφέρω τα σημαντικότερα για κάθε θρησκεία.

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΙ ΑΓΙΟΙ ΤΟΠΟΙ

Ο Πανίερος Ναός της Αναστάσεως (Πανάγιος Τάφος, Γολγοθάς, Αποκαθήλωση και όλα τα άλλα προσκυνήματα στο εσωτερικό του Ναού). Ο ναός της Γεννήσεως στη Βηθλεέμ, ο ναός του Ευαγγελισμού στη Ναζαρέτ, ο τάφος της Παναγίας στη Γεθσημανή, το Όρος Θαβώρ, το Όρος των Πειρασμών, το Όρος των Ελαιών, η Αγία Σιών, η Καπερναούμ, οι ιερές μονές Αγίου Σάββα, Αββά Θεοδοσίου, των Ποιμένων, Γερασίου Ιορδανίτου, Χοτζεβιά και πολλά άλλα.

ΕΒΡΑΪΚΟΙ ΙΕΡΟΙ ΤΟΠΟΙ

Το δυτικό Τείχος των Δακρύων τελευταίο και μοναδικό υπόλειμμα του Ναού του Σολομώντα, ο τάφος της Ραχήλ, ο τάφος του Δαβίδ, οι τάφοι των Πατριαρχών στη Χεβρώνα.

ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΙ ΙΕΡΟΙ ΤΟΠΟΙ

Το τέμενος του Ομάρ με τον ιερό βράχο και το τέμενος Ελ-Άκσα.

Χάρτης του Ισραήλ
-<http://images.google.gr>-

Το Άγιο Φως

Ο Πανίερος Τάφος
-<http://images.google.gr>-

Κάθε Μεγάλο Σάββατο το μεσημέρι στον Ναό της Αναστάσεως στα Ιεροσόλυμα επαναλαμβάνετε το Μέγα θαύμα του Αγίου Φωτός που συγκλονίζει, σκορπίζει χαρά και πίστη σε όσους έχουν την τιμή να παρευρίσκονται στην Τελετή του. Και φυσικά είναι δεκάδες χιλιάδες πιστοί, Έλληνες, Άραβες και πιστοί από όλο τον κόσμο.

Το Μεγάλο Σάββατο το πρωί πριν από την τελετή του Αγίου Φωτός γίνεται πρώτα σχολαστικός έλεγχος του Κουβουκλίου του Παναγίου Τάφου και αμέσως μετά τον σφραγίζουν με μελισσοκέρι. Ο έλεγχος γίνεται για να διαπιστωθεί ότι δεν υπάρχει ότι - δδήποτε το οποίο θα μπορούσε να προκαλέσει φωτιά. Αφού σφραγιστεί ο Πανάγιος

Τάφος με το μελισσοκέρι, οι αρχές τοποθετούν πάνω στο κερί της σφραγίδες τους.

Ο έλεγχος αρχίζει στις 10 το πρωί του Μεγάλου Σαββάτου και τελειώνει στις 11. Κατά τη διάρκεια του ελέγχου, Ορθόδοξοι Άραβες νέοι διαδηλώνουν μέσα στον Ιερό Ναό υπέρ των ορθοδόξων δικαιωμάτων. Πρέπει να σημειωθεί ότι τον σχολαστικό έλεγχο του Παναγίου Τάφου παρακολουθούν εκπρόσωποι των Αρμενίων.

Σύμφωνα λοιπόν με την παράδοση, το μεσημέρι του Μεγάλου Σαββάτου ο Ελληνορθόδοξος Πατριάρχης με την συνοδεία του μπαίνει στον Πανίερο Ναό της Αναστάσεως, ενώ οι καμπάνες χτυπούν πένθιμα. Πριν από την είσοδο του Πατριάρχη ο σκευοφύλακας του Πανιέρου Ναού φέρει την ακοίμητη κανδήλα, σβηστή εκείνη την ημέρα, για να αναφτεί με το Άγιο Φως. Μετά αρχίζει η Ιερή Λιτανεία η οποία περιφέρεται τρεις φορές γύρο από τον Πανάγιο Τάφο. Έπειτα αποσφραγίζεται ο Πανάγιος Τάφος και ο Πατριάρχης βγάζει την αρχιερατική στολή του και μένει μόνο με το λευκό στιχάριο. Κατόπιν ο διοικητής της Ιερουσαλήμ και ο αστυνομικός διευθυντής ελέγχουν σχολαστικά τον Μακαριότατο Πατριάρχη μπροστά σε όλους ώστε να διαπιστωθεί ότι δεν έχει τίποτα μαζί του το οποίο μπορεί να μεταδώσει φως. Μετά ο Πατριάρχης μπαίνει στο κουβούκλιο με δύο δεσμίδες σβησμένα κεριά. Μαζί του μπαίνουν στον προθάλαμο ο Αρμένιος Πατριάρχης και ο Δραγουμάνος, που παραμένουν στον προθάλαμο, ενώ ο Πατριάρχης μπαίνει μόνος του στον Πανάγιο Τάφο και κλείνει την πόρτα.

Μέσα στον Πανάγιο Τάφο ο Πατριάρχης γονατιστός κάνει αρχιερατική προσευχή παρακαλώντας τον Κύριο ημών Ιησού Χριστό να στείλει το Άγιο Φως του ως δώρο αγιασμού για τους ανθρώπους. Σε όλο το ναό επικρατεί άκρα σιγή, και συγκίνηση και αγωνία. Μέσα στο Πανάγιο Τάφο, ένα βαμβάκι που έχει τοποθετήσει ο Πατριάρχης πάνω στον Τάφο ανάβει μόνο του όπως και οι πυρσοί που κρατάει ανάβουν μόνοι τους από το Άγιο Φως. Και μέσα στην απόλυτη ησυχία ακούγεται ένα σφύριγμα και σχεδόν ταυτόχρονα γαλαζόλευκες αστραπές του Αγίου Φωτός διαπερνούν από παντού, λες και ανάβουν εκατομμύρια φωτογραφικά φλάς και τα κανδήλια ανάβουν μόνα τους.

Ταυτόχρονα το πλήθος ξεσπάει σε ζητωκραυγές ενώ δάκρυα χαράς και πίστης τρέχουν από τα μάτια του κόσμου.

Το Άγιο Φως για μερικά λεπτά της ώρας δεν έχει τις ιδιότητες της φωτιάς. Αυτό συμβαίνει τα πρώτα λεπτά της ώρας, όταν βγαίνει από τον Πανάγιο Τάφο ο Πατριάρχης και δίνει το Άγιο Φως στους πιστούς. Μπορεί οποιοσδήποτε να αγγίζει την φλόγα 33 κεριών και να μην καίγεται! Μετά από πάροδο λίγων λεπτών η φλόγα είναι κανονική. Πολλές φορές όπως αναφέρουν οι μαρτυρίες ανάβουν τα κεριά των πιστών κατά τρόπο παράδοξο και θαυματουργικό από μόνα τους. Αξίζει να μνημονεύσουμε τη συνήθεια των πιστών να κρατούν 33 κεριά ο καθένας όσα και τα χρόνια του Χριστού.

Ανατρέχοντας στις ιστορικές αναφορές και παραδόσεις είναι δύσκολο να διαπιστώσω για το πότε ακριβώς άρχισε η διαδικασία αυτή της αφής του Αγίου Φωτός. Οι περισσότερες αφηγήσεις αρχίζουν να μνημονεύονται γύρω στον 8^ο μ.Χ. αιώνα.

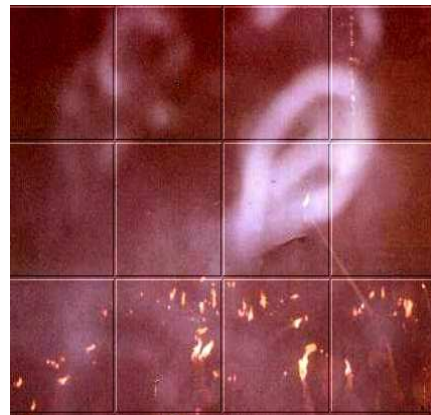
Μόνο ο Ελληνορθόδοξος Πατριάρχης έχει το προνόμιο και την εξουσία να βγάζει το Άγιο Φως. Κατά καιρούς έχουν γίνει απόπειρες και από άλλα δόγματα να βγάλουν το Άγιο Φως, αλλά αυτό στάθηκε αδύνατον.

Για παράδειγμα το 1549 μ.Χ. σύμφωνα πάντα με ιστορικές καταγραφές, οι Αρμένιοι δωροδόκησαν τον σουλτάνο Μουράτ για να τους δώσει την άδεια να εισέλθουν στον Πανιέρο Ναό της Αναστάσεως και να βγάλουν αυτοί από τον Πανάγιο Τάφο το Άγιο Φως. Πράγματι ο σουλτάνος τους έδωσε την άδεια και οι Αρμένιοι μπήκαν μέσα στον Ναό και τον κλείδωσαν. Γεμάτος απελπισία ο Ορθόδοξος Πατριάρχης όταν είδε τους Αρμένιους να βρίσκονται μέσα στον Πανάγιο Τάφο, γονάτισε έξω στην είσοδο του Ναού κοντά σε μια από της κολόνες. Ξαφνικά η κολόνα σκίστηκε και βγήκε το Άγιο Φως ανάβοντας της λαμπάδες του Πατριάρχη.

Τα 33 κεριά

-<http://images.google.gr>-

Το Άγιο Φως

-<http://images.google.gr>-

Η τελετή του Νιπτήρα

Αναπαράσταση του Μυστικού Δείπνου
-<http://images.google.gr>-

Κάθε Μεγάλη Πέμπτη το πρωί στην Αγία Αυλή του Πανίερου Ναού της Αναστάσεως πραγματοποιείτε με επισημότητα η Τελετή του Νιπτήρα.

Κατά τη διάρκεια της Τελετής αυτής, γίνεται αναπαράσταση του περιστατικού του Μυστικού Δείπνου, όταν ο Κύριος έπλυνε τα πόδια των μαθητών για να μας δείξει την ταπεινότητά Του.

Μετά τη Θεία Λειτουργία που τελεί ο Πατριάρχης Ιεροσολύμων, στο κέντρο της Αγίας Αυλής και πάνω σε τοποθετημένη εξέδρα ανεβαίνουν σε πομπή 12 Αγιοταφίτες Αρχιμανδρίτες και ο Πατριάρχης και κάθονται σε καθίσματα. Στο κέντρο της εξέδρας τοποθετείται λεκάνη με νερό. Μέσα σε θρησκευτικές στιγμές ανάλογες της Μεγάλης Εβδομάδας, με ψαλμωδίες γίνεται αναπαράσταση του Μυστικού Δείπνου και ο Πατριάρχης πλένει το δεξί πόδι κάθε Αρχιμανδρίτη για να θυμίσει στους πιστούς αυτό το περιστατικό και να δείξει και τη δική του ταπεινότητα.

Η Αγία Ιερουσαλήμ

Πανοραμική άποψη της Ιερουσαλήμ
-<http://images.google.gr>-

Ιερουσαλήμ είναι η ιστορική πόλη και πρωτεύουσα της Παλαιστίνης. Η ενδοξότερη και Αγία Πόλη του κόσμου. Κτίστηκε από τον Μελχισεδέκ το 1500 π.Χ. και οι αρχαιότεροι κάτοικοι ήταν οι Ιεβουσσαίοι. Είναι κτισμένη πάνω σε 4 λόφους και σε υψόμετρο 780 μέτρα πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας και 1150 μέτρα πάνω από την επιφάνεια της Νεκρής θάλασσας.

Ακυβέρνητη πολιτεία. Οικεία και απόκοσμη. Αιώνια πόλη, κέντρο του κόσμου, πόλη της πίστης. Φορτωμένη τρούλους, καμπαναριά, μιναρέδες.

Η Χριστιανισμός, ο Ιουδαϊσμός, το Ισλάμ συναντιούνται εδώ, στο καθαγιασμένο από την κοινή προέλευση τον παραδόσεων τους έδαφος της πόλης. Τρεις εθνότητες, Εβραίοι, Χριστιανοί, Άραβες συμβιώνουν σε μια αφάνταστη ποικιλία που χαρακτηρίζει ακόμα και τα μέλη της ίδιας κοινότητας. Αυτή η τριπλή υπόσταση της Ιερουσαλήμ καλύπτει ζηλότυπα το μυστήριο της πόλης. Το ιστορικό και προφητικό νόημά της, την κρυμμένη της λαμπρότητα.

Είναι η Αγία πόλη για τους Χριστιανούς, τους Εβραίους και για τους Μουσουλμάνους. Το όνομά της σημαίνει ' Πόλη της Ειρήνης ', αν και έχει αποτελέσει πολλές φορές πεδίο μαχών εθνών και θρησκειών. Τα κυριότερα ονόματά της είναι ' Ιερουσαλήμ, Σιών, Πόλη του Δαβίδ, Καπιτολίνα και φυσικά Αγία Πόλη '. Είναι η πρωτεύουσα του Ισραήλ, από το 1980, έδρα του Προέδρου, της Βουλής, του Ανώτατου Δικαστηρίου και το Εβραϊκό κέντρο της εθνικής και πνευματικής ζωής.

Τα τείχη που σώζονται μέχρι σήμερα χτίστηκαν από το Σουλεϊμάν το Μεγαλοπρεπή το 1542 μ.Χ. Η είσοδος στην παλιά πόλη γίνεται μέσω 8 πυλών οι οποίες είναι : Της Δαμασκού, του Ηρώδη, των Λεόντων, της Σιών, του Δαβίδ, των Αφρικανών, η Νέα πύλη και η λεγόμενη ΧΡΥΣΗ ΠΥΛΗ που είναι σφραγισμένη.

Εικόνα 1

-<http://images.google.gr>-

Στην Εβραϊκή παράδοση η ιστορία και η θρησκευτική συνείδηση του Ισραήλ παρουσιάζεται το 1003 π.Χ. όταν ο Δαβίδ την έκανε πρωτεύουσα του βασιλείου του και θεμέλιο λίθο της θρησκείας, της λατρείας και της εθνικής ενότητας των Εβραίων. Η Εβραϊκή αντίληψη για την Αγία Πόλη εστιάζεται στο γήινο χαρακτήρα της που συμβολίζει το δεσμό του λαού με τη χώρα, τη μετάβαση του από λαό σε έθνος και τη συνάθροιση του στη Γη της Επαγγελίας.

Η Ιερουσαλήμ στην Ισλαμική παράδοση για τους Μουσουλμάνους βρίσκεται στο κέντρο της πίστης, αν και δεν αναφέρεται στο Κοράνι. Σύμφωνα με την Μωαμεθανική παράδοση ο Μωάμεθ έφτασε μια νύχτα από τη Μέκκα στο Όρος του Ναού (σημερινό τέμενος Ομάρ) πάνω στη φτερωτή γαϊδουρίτσα του και από εκεί αναλήφθηκε στους ουρανούς. Με αυτό το μύθο συνδέθηκαν οι Μουσουλμάνοι με τους Χριστιανούς και τους Εβραίους, διεκδικώντας μια θέση στην ιστορία της Αγίας Πόλης και μετασηματίζοντας μια παράδοση σε γεγονός.

Για τους Χριστιανούς η Αγία Πόλη φέρει τη μαρτυρία της πίστης. Σ' αυτή πραγματοποιήθηκε η προαιώνια βουλή του Θεού για τη σωτηρία και την απολύτρωση του ανθρώπινου γένους. Δεμένη άρρηκτα με τη ζωή, το Πάθος, τη Σταυρική Θυσία και την Ανάσταση του Σωτήρος ημών Ιησού Χριστού, αντανακλά την ουράνια, αληθινή και αιώνια «άνω Ιερουσαλήμ», την Εκκλησιά που ίδρυσε ο ίδιος ο Ιησούς επί της γης με το αίμα Του.

Μερικά από τα ποιο σημαντικά γεγονότα που συνδέουν το Χριστιανισμό με την Αγία Πόλη είναι:

Στα Ιεροσόλυμα ο Κύριος παρέδωσε στους Αποστόλους το μέγα Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας λίγο πριν βαδίσει προς το εκούσιο Πάθος.

Στην Αγία Πόλη γεννήθηκε η Παναγία μας.

Εδώ έδρασε, δίδαξε, συνελήφθη, δικάστηκε στη μεγαλύτερη δίκη της ανθρωπότητας, σταυρώθηκε, ενταφιάστηκε και αναστήθηκε ο Κύριος.

Είναι η πόλη του πόνου του Αίματος, η πόλη που αρνήθηκε την αγάπη στην ίδια την αγάπη.

Στην Ιερουσαλήμ γεννήθηκε και ιδρύθηκε η πρώτη Εκκλησιά του κόσμου τη μέρα της Πεντηκοστής, με την κάθοδο και την επιφοίτηση του Αγίου Πνεύματος στους Αποστόλους για να συνεχίσουν το σωτήριο έργο τους.

Μέσα στα γεωγραφικά της όρια η αρχαιολογική σκαπάνη επιβεβαιώνει τις μαρτυρίες των πρώτων Χριστιανών, την ιερή παράδοση και της αναφορές των ιστορικών και εκκλησιαστικών συγγραφέων για την αυθεντικότητα των τόπων του Θείου Δράματος.

Η σημερινή Ιερουσαλήμ χωρίζεται σε νέα και παλιά πόλη και από θρησκευτικής και ιστορικής πλευράς είναι η πιο ενδιαφέρουσα πόλη του κόσμου, γιατί σ' αυτή βρίσκονται οι Άγιοι Τόποι και τα προσκυνήματα των τριών μεγάλων θρησκειών, Χριστιανισμού, Ιουδαϊσμού και Μουσουλμανισμού. Είναι η πόλη με τον ποικίλο πληθυσμό και το μωσαϊκό των θρησκειών που κάθε χρόνο επισκέπτονται εκατομμύρια άτομα που έρχονται να απολαύσουν την ιερότητα της πόλης και να εξερευνήσουν τον αδιόρατο μυστικισμό της.

Το Ελληνορθόδοξο Πατριαρχείο Ιεροσολύμων

Η σύσταση και η ιστορική του αρχή ανάγεται στη μέρα της Πεντηκοστής και την ίδρυση της πρώτης χριστιανικής κοινότητας στην Ιερουσαλήμ κατά τους Αποστολικούς χρόνους και θεωρείται η μητέρα των Εκκλησιών.

Πρώτος επίσκοπος έγινε ο Ιάκωβος ο Αδελφόθεος. Αυτός συστηματοποίησε τη λατρεία, συνέταξε την πρώτη λειτουργία στα Ελληνικά και οργάνωσε την Εκκλησία της Ιερουσαλήμ. Στην Αποστολική Σύνοδο, που συνήλθε στην Αγία Πόλη το 50 μ.Χ. και διακήρυξε την αυτοτέλεια του Χριστιανισμού, ο Ιάκωβος ήταν ο πρόεδρος της Συνόδου.

Σημαντική ήταν η συμβολή του ΤΑΓΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΑΙΩΝ, που εμφανίζεται την περίοδο 213-251 μ.Χ. Η ίδρυσή του εδραιώνεται τον 4^ο αιώνα όταν ο χριστιανισμός θεμελιώνεται με το διάταγμα των Μεδιολάνων (313 μ.Χ.) και η Αγία Ελένη ανεγείρει τους πρώτους ναούς στην Αγία Γη. Από ιστορικές πηγές διαπιστώνουμε ότι τα μέλη του Τάγματος των Σπουδαίων ξεχώριζαν για την ενάρετη και ασκητική ζωή τους και το ζήλο τους για τη λειτουργία και περιφρούρηση των Παναγίων Προσκυνημάτων. Στην καταγωγή ήταν Έλληνες εγκατεστημένοι στην Ιερουσαλήμ και τη Βηθλεέμ. Γύρο στα 500 μ.Χ. ο Πατριάρχης Ηλίας συγκρότησε την αδελφότητα και ίδρυσε δυτικά του Γολγοθά στο χώρο του σημερινού μοναστηριού της Μεγάλης Παναγίας το μοναστήρι της Θεοτόκου. Από εκεί κατέβαιναν τη νύχτα στο Ναό της Αναστάσεως για όλες τις θρησκευτικές δραστηριότητες.

Το Πατριαρχείο, από την ίδρυσή του, αγωνίστηκε για να διατηρήσει και διασώσει την χριστιανικότητα και αγιότητα των Παναγίων Προσκυνημάτων των Αγίων Τόπων, αλλά και τις αιώνιες αλήθειες, πνευματική κληρονομιά που παρέδωσε ο Κύριος μας.

Κατά τη μακραίωνη ιστορία της η Εκκλησία της Ιερουσαλήμ γνώρισε πολλές καταστροφές και ταπεινώσεις, αλλά ποτέ και σε κανέναν δεν υπέκυψε. Με την πάροδο του χρόνου η κατάσταση άλλαξε αρκετά και το κύρος της Εκκλησίας των Ιεροσολύμων αυξήθηκε σημαντικά. Απόκτησε ξανά την παλιά πνευματική ακτινοβολία, χάρη στα Πανάγια Προσκυνήματα και Μεγαλοπρεπείς Ναούς, που κτίστηκαν από διάφορους αυτοκράτορες και Πατριάρχες.

Το 451 μ.Χ. η Οικουμενική Σύνοδος της Χαλκηδόνας αναγνώρισε επίσημα την Επισκοπή της Ιερουσαλήμ και προήγαγε αυτήν σε Πατριαρχείο. Έκτοτε ο Πατριάρχης αναγνωρίστηκε ως η ανώτερη εκκλησιαστική αρχή στην Ιερουσαλήμ και την Αγία Γη.

Κατά την αραβική κατοχή της Παλαιστίνης (630-1099) ο Ελληνορθόδοξος Πατριάρχης αναγνωρίστηκε ως ο ανώτατος εθνάρχης όλων των χριστιανικών κοινοτήτων, όχι μόνο σε ζητήματα που αφορούσαν τα προσκυνήματα, αλλά και σε κοινωνικά, φιλανθρωπικά και πολιτικά ζητήματα.

Είναι σημαντική η «Συνθήκη» την οποία υπέγραψε το 636 μ.Χ. ο Χαλίφης ΟΜΑΡ και παράδωσε στον Πατριάρχη Σωφρόνιο. Σύμφωνα με τη συνθήκη αυτή που είναι ισχυρό νομικό έγγραφο κατοχυρώνονται τα δικαιώματα του Ελληνορθόδοξου Πατριαρχείου Ιεροσολύμων εις τους αιώνες.

Το 13^ο αιώνα δημιουργήθηκε το Αρμενικό Πατριαρχείο.

Την ίδια εποχή Κόπτες, Αιθίοπες και Σύριοι οργανώθηκαν σε εκκλησιαστικές κοινότητες και άρχισαν να διεκδικούν δικαιώματα επί των προσκυνημάτων. Το ίδιο έπραξαν και οι Λατίνοι. Έτσι ο αγώνας του Πατριαρχείου μας για τη διάσωση των Προσκυνημάτων συνεχίστηκε με την ίδια ένταση και στην περίοδο της Οθωμανικής κυριαρχίας.

Η ένταση του αγώνα κόπασε κάπως γύρο στο 1850 με την υπογραφή της συνθήκης των Προσκυνημάτων. Έτσι άρχισε μια λαμπρή περίοδος ανασυγκρότησης και

αναγέννησης. Όλη η Ορθοδοξία με επικεφαλής το ελεύθερο πλέον Ελληνικό κράτος, συνέβαλε με δωρεές στον αγώνα αναδημιουργίας. Μοναχοί και δωρητές αγόρασαν εκτάσεις, έχτισαν εκκλησίες και επανίδρυσαν Μοναστήρια.

Τις ημέρες μας το Πατριαρχείο με της ευθύνες που το περιβάλλει η μακρόχρονη ιστορία του και η τεράστια κληρονομιά που διαφυλάττει, υψώνεται περήφανο, γνωρίζοντας πως πρέπει να συνεχίσει και στο μέλλον το βαρύ έργο και τον προορισμό του. Σήμερα είναι το 4^ο στη σειρά των Πατριαρχείων της Ορθόδοξης Ανατολικής Εκκλησίας και διατηρεί το Παλαιό Ημερολόγιο.

Μετά την αναγνώριση του σε Πατριαρχείο στους αιώνες και μέχρι σήμερα αγωνίζεται με επιτυχία για τη διατήρηση και διαφύλαξη των Παναγιών Προσκυνημάτων της Αγίας Γης.

Στο διάβα των αιώνων και ανάλογα με τον κάθε κατακτητή της Αγίας Γης, ίσχυσαν αρκετοί νόμοι που ρύθμιζαν τα θέματα του Πατριαρχείου. Αξίζει να αναφέρω ότι την 26^η Μαρτίου 1958, εποχή που την κυριαρχία της περιοχής είχε η Ιορδανία, υπογράφηκε από τον τότε βασιλιά Χουσεΐν και την κυβέρνησή του, ο νόμος του Ελληνορθόδοξου Πατριαρχείου Ιεροσολύμων με τον οποίο ρυθμίζονται όλα τα θέματα που αφορούν το Πατριαρχείο (για παράδειγμα εκλογή νέου Πατριάρχου) και της Αγιοταφίτικης αδελφότητας.

Μετά το 1967, όταν οι Ισραηλινοί κατέλαβαν όλη την περιοχή της Αγίας Γης, δεν υπογράφηκε νέος νόμος. Ο νόμος αυτός εφαρμόστηκε χωρίς προβλήματα από το Ισραήλ κατά την εκλογή του Πατριάρχη Διόδωρου το 1958. Με το θάνατο του Πατριάρχη Διόδωρου (19-12-2000) , άρχισαν οι εμπλοκές από το Ισραήλ, το οποίο απαίτησε και είχε και αυτό το λόγο να εγκρίνει το τριπρόσωπο Ιεραρχών από τους οποίους η Σύνοδος του Πατριαρχείου θα εξέλεγε νέο. Στην αρχή δεν συνηγόρησε στη λίστα με το τριπρόσωπο που εισηγήθηκε το Πατριαρχείο και πέρασε σχεδόν 1.5 χρόνος μέχρι να συνηγορήσει στην εκλογή του Ειρηναίου που ανήλθε στο θρόνο την 15-9-2001. Τα επόμενα χρόνια το Πατριαρχείο αντιμετώπισε νέες δυσκολίες με αποτέλεσμα η πανορθόδοξος σύνοδος που συνήλθε στην Κωνσταντινούπολη, να κηρύξει τον Ειρηναίο έκπτωτο του θρόνου. Έτσι συνήλθε και πάλι η Σύνοδος του Πατριαρχείου και εξέλεξε το τριπρόσωπο για νέο Πατριάρχη. Πάλι το Ισραήλ δεν το ενέκρινε. Παρά την αρνητική αυτή συμπεριφορά του Ισραήλ, η Σύνοδος την 9-8-2005 εξέλεξε ομόφωνα το νέο Πατριάρχη.

Ο Πατριάρχης και η Αγιοταφίτικη αδελφότητα ποιμαίνουν σήμερα 500.000 Αραβόφωνους και μερικές μόνο χιλιάδες Ελληνορθόδοξους που ζουν στην Αγία Γη σε περιοχές που σήμερα είναι πεδίο αντιπαράθεσης μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων.

Η σημαία Τ.Φ.
-images.google.gr-

Η Αγιοταφίτικη αδελφότητα έχει ως αρχηγό τον Πατρι-άρχη. Συγκροτείται από όλους τους ανήκοντες στο Πατρι-αρχείο Μητροπολίτες- Επισκόπους- Αρχιμανδρίτες- Διακό-νους- Μοναχούς και Δοκίμους.

Ο συνολικός αριθμός των υπηρετούντων στο Πατριαρχείο, τα Πανίερα Προσκυνήματα και της Ιερές Μονές Αγιοταφίτων δεν υπερβαίνει σήμερα τους 120.

Έχει ως αποστολή την υπεράσπιση της Ορθοδοξίας στην Αγία Γη, τη φρούρηση και τη συντήρηση των Προσκυνημάτων.

Το έμβλημα της είναι το Τ-Φ (Φύλακες Τάφου) και τα χρώματά της Σημαίας είναι το άσπρο και το κόκκινο.

Τη σημαία αυτή μαζί με τη γαλανόλευκη τη βλέπουμε να κυματίζει σε όλα τα Πανάγια Προσκυνήματα της Αγίας Γης. Τα μέλη της Αγιοταφίτικης Αδελφότητας είναι στην πολυψηφία Έλληνες κληρικοί. Η ίδρυσή της ανάγεται στον 4^ο μ.Χ. αιώνα.

Ο Πανίερος Ναός της Αναστάσεως

Ο Ναός της Αναστάσεως
-<http://images.google.gr>-

Ο Ναός της Αναστάσεως ή Πανάγιος Τάφος όπως επεκράτησε να λέγεται, είναι ο αρχαιότερος και σπουδαιότερος από θρησκευτικής άποψης ναός της Χριστιανοσύνης και της ανθρωπότητας.

Βρίσκεται κεντροδυτικά της σημερινής παλιάς Ιερουσαλήμ και κτίστηκε ακριβώς στον τόπο, όπου Σταυρώθηκε, Τάφηκε και Αναστήθηκε ο Κύριος. Ο ενδοξότερος αυτός Ναός είναι ένα οικοδόμημα που στο κέντρο υψώνεται σαν ουράνιος θόλος ο μεγάλος τρούλος του και κάτω από αυτόν βρίσκεται το Ιερό Κουβούκλιο του Παναγίου Τάφου. Καλλιτεχνικά αποτελεί ένα από το λαμπρότερα χριστιανικά μνημεία του κόσμου. Ως οικοδόμημα δεν ξεχωρίζει από τα γύρο σπίτια και εξωτερικά δεν έχει τίποτα το ιδιαίτερο εκτός από τους δύο τεράστιους τρούλους του που σκεπάζουν, ο μεν μεγαλύτερος τη Ροτόντα ο δε μικρότερος το Καθολικό των

ορθοδόξων. Η σημερινή εξωτερική του μορφή είναι κατασκεύασμα των Σταυροφόρων (12^{ος} αιώνας), εσωτερικά όμως διατηρεί αρκετά στοιχεία από τους μέσο-βυζαντινούς και πρώτο-χριστιανικούς χρόνους. Ολόκληρο το Επτακάμαρο και το παρεκκλήσι της Εύρεσης του Τιμίου Σταυρού ανήκουν στην εποχή του αυτοκράτορα Κωνσταντίνου του Μονομάχου (11^{ος} αιώνας). Η Ροτόντα εξ άλλου διατηρεί το αρχικό σχέδιο του αρχιτέκτονα της Αγίας Ελένης Ζηνοβίου από το 4^ο αιώνα.

Ο Ναός της Αναστάσεως είναι πανχριστιανικό μνημείο, αναγνωρίζεται ως ιερό προσκύνημα από όλα τα χριστιανικά δόγματα και αποτελεί τον απώτερο σκοπό κάθε χριστιανού προσκυνητή. Εντούτοις, μόνο τρεις Εκκλησίες: το Ελληνο-Ορθόδοξο Πατριαρχείο, το Τάγμα των Φραγκισκανών μοναχών και το Αρμένικο Πατριαρχείο έχουν κυριαρχικά δικαιώματα στο κτίριο και στα προσκυνήματά του. Οι Κόπτες και οι Συριάνοι έχουν μόνο το δικαίωμα της προσευχής, ενώ οι χριστιανοί των άλλων δογμάτων μπορούν μόνο να επισκέπτονται το Ναό ως απλοί προσκυνητές.

Μέσα και γύρο από το Ναό βρίσκονται εκκλησίες, προσκυνήματα και άλλοι βοηθητικοί χώροι που ανήκουν στους Ορθόδοξους, Καθολικούς, Αρμενίους και άλλους.

Σύντομη Ιστορία του Ναού της Αναστάσεως

Τα κυριότερα γεγονότα στο διάβα των αιώνων είναι :

Γολγοθάς. Το 33 μ.Χ. ήταν ο λεγόμενος κρανίου τόπος, όπου οι Ρωμαίοι εκτελούσαν τους θανατοποινίτες. Εκεί οδήγησαν τον Κύριο. Εκεί διαδραματίστηκαν τα συγκλονιστικότερα γεγονότα του Χριστιανισμού. Η Σταύρωση, η Αποκαθήλωση, η Ταφή. Και φυσικά ο Τάφος και τα άλλα σημεία μετά την Ταφή και την Ανάσταση, υποβαθμίστηκαν από τους Ρωμαίους.

Το 137 μ.Χ. ο Αδριανός για να εμποδίσει την μεγάλη προσέλευση προσκυνητών, διέταξε να σκεπάσουν με χώματα το Γολγοθά και τον Πανάγιο Τάφο και πάνω σε αυτό το χώρο έχτισε ναό προς τιμή της Αφροδίτης.

Το 325 μ.Χ. και μετά της επιτυχείς προσπάθειες της Αγίας Ελένης χάρι στις οποίες βρέθηκε ο Τίμιος Σταυρός και τα άλλα Προσκυνηματα, κτίζεται ο περίφημος Ναός της Αναστάσεως. Το μεγαλοπρεπές αυτό οικοδόμημα καταστράφηκε το 614 μ.Χ. από τον Χορσόπ, ο οποίος πήρε μαζί του στην Περσία τον Τίμιο Σταυρό και αιχμάλωτο τον Πατριάρχη Ζαχαρία.

Το 629 μ.Χ. ο Ηράκλειος νικά τους Πέρσες και επαναφέρει τον Τίμιο Σταυρό και τον Πατριάρχη Ζαχαρία στην Αγία Πόλη.

Στο διάβα των αιώνων ο ναός πολλές φορές καταστρέφεται από επιδρομές, σεισμούς και πυρκαγιές.

Το 1948 στον Αραβοϊσραηλινό πόλεμο ο μεγάλος τρούλος του Ναού καταστρέφεται από βολές όλμου, αλλά την επόμενη χρονιά επισκευάζεται.

Το 1955 το Ελληνορθόδοξο, το Αρμένικο και το Ρωμαιοκαθολικό Πατριαρχεία συστήνουν κοινό γραφείο εμπειρογνομόνων για τον καταρτισμό μελέτης γενικών αναστηλώσεων.

Από το 1978 μέχρι το 1985 ανακατασκευάζεται ο μεγάλος τρούλος, ενώ το 1993 εξωραΐζεται η Αγία Αποκαθήλωση.

Μέχρι την άλωση της Πόλης, οι Ελληνορθόδοξοι Πατριάρχες κρατούσαν τα κλειδιά του Ναού, γεγονός που ανανέωσε με νόμο το 1517 ο Σουλτάνος Σελίμ, επί Πατριάρχου Δωροθέου. Αλλά με νέο νόμο του Σουλεϊμάν του Μεγαλοπρεπή το 1520, τα κλειδιά δόθηκαν σε Μουσουλμανική οικογένεια, οι απόγονοι της οποίας τα κρατούν μέχρι σήμερα.

Οι Έλληνες ήταν πάντα οι ακοίμητοι φρουροί του Πανιέρου Ναού και των Παναγίων Προσκυνημάτων που συνδέονται με το Πάθος του Κυρίου.

Ορθόδοξοι Έλληνες, Λατίνοι και τα άλλα δόγματα, έχουν μέσα στο συγκρότημα του Ναού, δικά τους Προσκυνηματα. Υπάρχουν και τα κοινά όπου όλοι έχουν δικαίωμα. Παντού υμνούν και ψάλλουν.

Μικρογραφία της Ιερουσαλήμ όπως ήταν στα χρόνια του Χριστού
-<http://images.google.gr>-

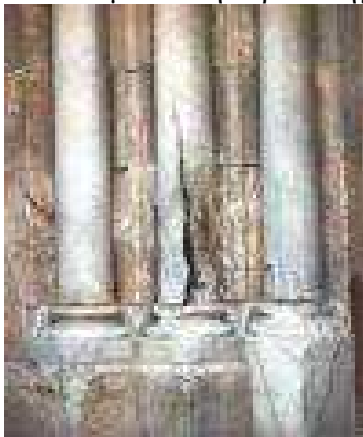
Περιγραφή Προσκυνημάτων του Ναού της Αναστάσεως

Αγία Αυλή

Ονομάζεται ο χώρος της αυλής των 400 τετραγωνικών μέτρων που βρίσκεται μπροστά από τον Πανίερο Ναό της Αναστάσεως. Την Μ. Πέμπτη το πρωί εδώ τελείται η Ακολουθία του Νιπήρα από τον Πατριάρχη και τα μέλη της Αγιοταφίτικης αδελφότητας. Ανατολικά της Αυλής είναι το προσκύνημα του Αβραάμ όπου κατά την παράδοση έστησε θυσιαστήριο για το γιο του Ισαάκ, προφητεύοντας τη θυσία του Χριστού. Στη βορειοανατολική πλευρά υπάρχει σκάλα που οδηγεί στο Γολγοθά. Από εδώ κατά την παράδοση πέρασε ο αυτοκράτορας Ηράκλειος για να υψώσει τον Τίμιο Σταυρό στο Γολγοθά μετά τη νίκη του εναντίον των Περσών. Δυτικά της Αυλής είναι ο ναός του Αγίου Ιακώβου του Αδελφοθέου, πρώτου επισκόπου Ιεροσολύμων. Επίσης δυτικά είναι το καμπαναριό του Ναού της Αναστάσεως που ανήκει στους Έλληνες, και οι καμπάνες του χρονολογούνται από το 10^ο αιώνα. Νότια είναι το μετόχι της Γεθσημανής όπου φυλάσσεται η θαυματουργή ολόσωμη εικόνα της Παναγίας, η οποία μεταφέρεται με πομπή, την αυγή της παραμονής της Κοίμησης, στον Τάφο της Παναγίας στη Γεθσημανή.

Η Αγία Πόρτα

Μία και μοναδική πόρτα οδηγεί στο εσωτερικό του Πανιέρου Ναού της Αναστάσεως.

η κολώνα με τη σχισμή
-<http://images.google.gr>-

Είναι από ξύλο καρυδιάς και κυπαρισσιού ύψους 6 και πλάτους 4 μέτρων. Πλάι της υπάρχει και μια άλλη που την έκλεισε ο Σουλτάνος Σαλαντίν το 1187. Οι δύο αυτές πόρτες πλαισιώνονται από 11 μαρμάρινες κολώνες.

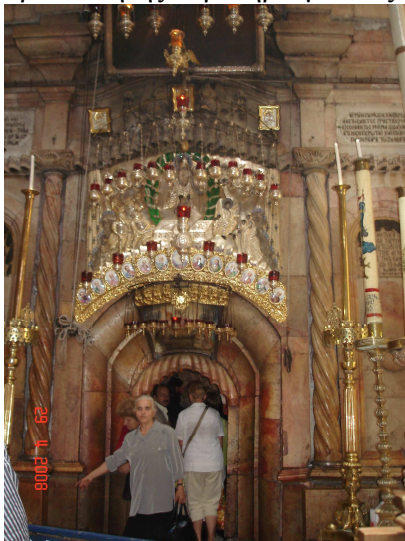
Στην αριστερή πλευρά παρατηρούμε « τη σχισμένη και μαυρισμένη κολώνα ». Σύμφωνα με την παράδοση το 1520 επί Τουρκοκρατίας Λατίνοι και Αρμένιοι δωροδόκησαν το Σουλτάνο Μουράτ και αυτός απαγόρευσε την είσοδο στον Πανάγιο Τάφο του Ελληνορθόδοξου Πατριάρχη Σωφρονίου για την Ακολουθία του Αγίου Φωτός.

Στον Τάφο μπήκε ο Αρμένιος Πατριάρχης με σκοπό να πάρει αυτός το Άγιο Φως. Οι Ορθόδοξοι μαζί με τον Πατριάρχη μας, παρέμειναν προσευχόμενοι έξω από τον Ναό κοντά στην Αγία Πόρτα. Ο Αρμένιος Πατριάρχης προσευχόταν για ώρες αλλά το Άγιο Φως δεν του έκανε τη χάρη και δεν έβγαине. Ξαφνικά αστραπές κάλυψαν το Ναό, και κεραυνός έσκισε την κολώνα από την οποία βγήκε Φως που άναψε τα κεριά του Πατριάρχη μας. Ο παρευρισκόμενος Εμίρης του Τούναμ που ήταν επικεφαλής της φρουράς και διαπίστωσε το θαύμα, πίστεψε και έγινε χριστιανός. Οι Τούρκοι φυσικά τον σκότωσαν.

Μετά από αυτό το θαύμα ο Σουλτάνος έβγαλε φερμάνι σύμφωνα με το οποίο το δικαίωμα να μπαίνει στον Πανάγιο Τάφο και να παίρνει το Άγιο Φως το είχε ΜΟΝΟ ο Ελληνορθόδοξος Πατριάρχης, κάτι που σεβάστηκε όλοι στους επόμενους αιώνες μέχρι σήμερα.

Ο Πανάγιος Τάφος

Ο Πανάγιος Τάφος βρίσκεται μέσα στο Ιερό Κουβούκλιο που είναι η καρδιά του κτιριακού Συγκροτήματος του Ναού της Αναστάσεως. Στο κέντρο του όλου χώρου ο προσκυνητής παρατηρεί με δέος « το Προσκύνημα των Προσκυνημάτων ».

Ο Πανάγιος Τάφος
-Φωτογραφεία Δ.Ε.-

Το Κουβούκλιο διαιρείται σε δυο μέρη: Τον Πανάγιο Τάφο και τον Άγιο Λίθο.

Ο Πανάγιος Τάφος περιβάλλεται από 8 πορφυρόλευκους κίονες που βαστάζουν ισάριθμες αψίδες. Εσωτερικά αναγράφονται πολλοί ευαγγελικοί στίχοι που έχουν σχέση με τον ενταφιασμό του Κυρίου.

Ο Τάφος είναι καλυμμένος με λευκό μάρμαρο. 43 ακοίμητες κανδήλες ανάβουν στον νεκρικό θάλαμο του Δεσπότη της κτίσης. 13 ανήκουν στους Ορθόδοξους στους οποίους ανήκει ο Πανάγιος Τάφος, από 13 στους Λατίνους και τους Αρμενίους και 4 στους Κόπτες.

Ο Άγιος Λίθος καταλαμβάνει τον προθάλαμο του Παναγίου Τάφου και διαρρυθμίστηκε το 1810. Στο χώρο βρίσκεται λίθινος κρατήρας που περιέχει κομμάτι του λίθου που αποκλείστηκε από το μνημείο κατά την Ανάσταση. Από πάνω κρέμονται 15 κανδήλες.

Οι Ορθόδοξοι τελούν καθημερινά λειτουργία η οποία αρχίζει στις 23:00 και τελειώνει στις 02:00. Ο Άγιος Τάφος χρησιμοποιείται ως Αγία Πρόθεση και ο Άγιος Λίθος ως Αγία Τράπεζα.

Ακοίμητος Έλληνας Αγιοταφίτης μοναχός- φύλακας φρουρεί τον Πανάγιο Τάφο, διατρανώνοντας τα απαράγραπτα δικαιώματα του Έθνους μας στο πιο ιερό σημείο της Γης.

Η Αγία Αποκαθήλωση

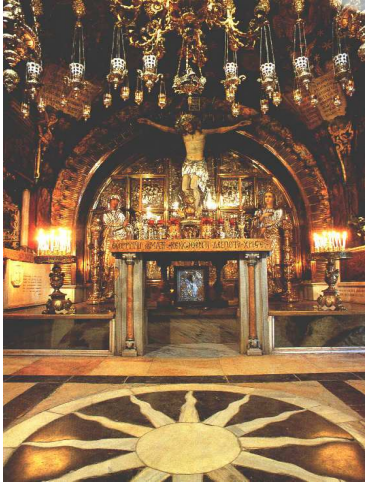
Έχει τραπεζοειδές σχήμα και η επιφάνειά της καλύπτεται με πορφυρόλευκο μάρμαρο. Στην πλάκα αυτή οι μαθητές του Κυρίου, ο ευσχήμων Ιωσήφ και ο Νικόδημος από Αριμαθαίας αφού κατέβασαν από το Σταυρό το Σώμα του Κυρίου, το άλειψαν με μύρα το τύλιξαν με την Αγία Σινδώνη και το ενταφίασαν στον παρακείμενο Τάφο.

Πλαισιώνεται με 8 κανδήλες και 12 μανουάλια. Και φυσικά η επιγραφή « ο ευσχήμων Ιωσήφ από του ξύλου καθελών το Άχραντόν σου σώμα », είναι γραμμένο στα Ελληνικά.

Η Αγία Αποκαθήλωση
-φωτογραφεία Δ.Ε.-

Ο Φρικτός Γολγοθάς

Ο Φρικτός Γολγοθάς

-<http://images.google.gr>

Το πραγματικό σημείο Σταύρωσης του Κυρίου.

Η σημερινή μορφή και κατάσταση του Ιερού σημείου ολοκληρώθηκε με συνεχείς παρεμβάσεις και κατασκευές. 27 σκαλιά οδηγούν στο χώρο όπου υπάρχουν 2 παρεκκλήσια. Το ένα στο σημείο που στήθηκε ο Σταυρός και ανήκει στους Έλληνες και το άλλο στο σημείο που οι στρατιώτες κάρφωσαν τον Κύριο στο Σταυρό και ανήκει στους Λατίνους.

Στο Ορθόδοξο υπάρχει Αγία Τράπεζα και κάτω από αυτή η τρύπα που έστησαν το Σταυρό.

Το παράθυρο δεξιά, ήταν πόρτα από την οποία ο Αυτοκράτορας Ηράκλειος μπήκε με τον Τίμιο Σταυρό και του έπεσε το Στέμμα. Για το λόγο αυτό όταν ο Πατριάρχης ή Επίσκοπος λειτουργεί στο Γολγοθά, δεν φοράει τη μίτρα του.

Για τον προσκυνητή η συγκίνηση είναι πολύ μεγάλη γιατί βρίσκεται στον τόπο που ο θεάνθρωπος μίλησε για τελευταία φορά πριν παραδώσει το πνεύμα Του, ευλόγησε τους σταυρωτές Του και έχυσε το Τίμιο Αίμα Του για να μας καθαρίσει από της αμαρτίες μας.

Το Καθολικό

Απέναντι από το Ιερό Κουβούκλιο του Παναγίου Τάφου είναι το Καθολικό, ο μεγάλος και επιβλητικός « Ναός εν τω Ναώ » των Ορθοδόξων. Στη σημερινή του μορφή διαμορφώθηκε το 1810 από τον αρχιτέκτονα Μανουήλ Κομνηνό.

Είναι η καρδιά του όλου συγκροτήματος του Πανιέρου Ναού της Αναστάσεως. Στο μέσω του δαπέδου του Καθολικού βρίσκεται ένας ωοδείς κωνικός λίθος. Είναι το «ζάθεον μεσόφαλον», δηλαδή, το ιερό κέντρο της γης που σύμφωνα με την Παλαιά Διαθήκη ταυτίζεται με την Ιερουσαλήμ. Στο νοτιοανατολικό μέρος του Ναού είναι ο θρόνος του Πατριάρχη και απέναντί του οι θρόνοι των άλλων Πατριαρχών σε περίπτωση συλλειτουργου. Το μήκος του Ναού είναι 31,5 και το πλάτος 14,5 μέτρα και στεγάζεται από μεγαλόπρεπο τρούλο.

Το Παρεκκλήσι του Αδάμ

Κάτω από το ύψωμα του Γολγοθά βρίσκεται το παρεκκλήσι του Αδάμ. Στο σημείο αυτό κατά την παράδοση ο Νάε τοποθέτησε το κρανίο του Αδάμ για αυτό το λόγο και ονομάστηκε κρανίου τόπος, Γολγοθάς στα Εβραϊκά, γιατί ήταν γυμνός σαν κρανίο.

Στο βράχο παρατηρούμε μια σχισμή από την οποία το Αίμα Του Εσταυρωμένου έπεσε στο κρανίο του Αδάμ και με αυτό το θαύμα εξαγνίστηκε ο άνθρωπος από το προπατορικό αμάρτημα και ήρθε η σωτηρία του κόσμου.

Από αυτή την παράδοση εμπνέεται η βυζαντινή αγιογραφία και τοποθετεί στη βάση του Σταυρού το κρανίο του πρωτόπλαστου.

Το Παρεκκλήσι του Τιμίου Σταυρού

Κάτω από την επιφάνεια του Ναού της Αναστάσεως κατεβαίνοντας 29 πέτρινα σκαλιά είναι ο χώρος εύρεσης του Τιμίου Σταυρού. Εδώ βρίσκονται το παρεκκλήσι και ο θρόνος της Αγίας Ελένης και το παρεκκλήσι του Αγίου Γρηγορίου της Αρμενίας.

Από το θρόνο της η Αγία Ελένη, πάντα κατά την παράδοση, πετούσε χρυσά νομίσματα στους εργάτες για να επισπεύσουν της εργασίες. Από τη νότια πλευρά ξεκινά σκάλα με 13 σκαλοπάτια που οδηγεί στο Σπήλαιο εύρεσης του Τιμίου Σταυρού.

Στο αριστερό μέρος του σπηλαιού υπάρχει αλτάριο των Λατίνων μπροστά από το άγαλμα της Αγίας Ελένης που κρατά τον Τίμιο Σταυρό.

Στο δεξιό μέρος πάνω στο έδαφος βρίσκεται πορφυρόλευκο μάρμαρο με χαραγμένο το Σταυρό που ανήκει στους Ορθοδόξους.

Στην επιγραφή διαβάζουμε: ιησους χριστος νικα. Στο σημείο αυτό η Αγία Ελένη βρήκε το ζωοποιό Σταυρό, τα Καρφιά καθώς και τους σταυρούς των ληστών.

Το Παρεκκλήσι του Ακάνθινου Στεφάνου

Το Παρεκκλήσι του Ακάνθινου Στεφάνου
-<http://images.google.gr>-

Κάτω από την Αγία Τράπεζα του, υπάρχει τμήμα γρανιτένιας κολώνας που βρισκόταν στο Πραιτώριο και σύμφωνα με την παράδοση σε αυτόν κάθισαν οι Ρωμαίοι στρατιώτες το Χριστό ντυμένο με την κόκκινη χλαμύδα και αφού έπλεξαν ακάνθινο στεφάνι, το φόρεσαν στο κεφάλι Του και Του έδωσαν καλάμι στο δεξί του χέρι και γονατιστοί τον χλεύαζαν, λέγοντάς Του: “Χαίρε ο βασιλεύς των Ιουδαίων”. (Ματθ. 27, 26).

Ο κίονας βρίσκεται σε γυάλινη θήκη που ανοίγει κάθε Μ. Τετάρτη για προσκύνημα των πιστών. Οι πιστοί ισχυρίζονται ότι αφουγκράζονται τους ήχους από το μαστίγιο που χτυπούσε τον Κύριο.

Στον ίδιο χώρο υπάρχει και η Κολώνα της Φραγγέλωσης όπου έδεσαν και φραγγέλωσαν τον Κύριο.

Στο χώρο αυτό σύμφωνα με την παράδοση των Λατίνων, στεκόταν η Παναγία όλο το χρονικό διάστημα της παραμονής του Κυρίου στον Τάφο. Εδώ κατά την ίδια παράδοση, εμφανίστηκε ο Κύριος στην Μητέρα Του γιαυτό και ονομάζεται και παρεκκλήσι της Εμφανείας.

Μια άλλη παράδοση αναφέρει ότι από το σημείο αυτό ο Επίσκοπος Ιεροσολύμων Μακάριος και η Αγία Ελένη το 326 μπροστά σε πλήθος πιστών, αποθέτοντας τον Τίμιο Σταυρό, ανέστησαν νεκρό αποδεικνύοντας έτσι την αυθεντικότητα του ευρήματος.

Το Παρεκκλήσι “Διεμερίσαντο τα μιάτιά μου”.

Στο σημείο αυτό κατά την παράδοση οι Ρωμαίοι στρατιώτες έβαλαν κλήρο για τη διανομή του χιτώνα του Χριστού. Έτσι εκπληρώθηκε η Γραφή: “Διεμερίσαντο τα μιάτιά μου εαυτοίς και επί τον ιματισμόν μου έβαλαν κλήρον.” (Ιων. 19,24).

Το Παρεκκλήσι του Εκατόνταρχου Λογγίνου.

Το παρεκκλήσι του Εκατόνταρχου Λογγίνου βρίσκεται στο αριστερό άκρο του διαδρόμου που περιβάλλει το Καθολικό. Στο σημείο αυτό βρισκόταν ο Ρωμαίος αξιωματικός Εκατόνταρχος Λογγίνος που εξετέλεσε τη σταυρική ποινή με τους στρατιώτες του, ο οποίος βλέποντας την έκλειψη του Ηλίου και το σεισμό την ώρα που ο Ιησούς παρέδωσε το πνεύμα και τα μνημεία των νεκρών να ανοίγουν, πίστεψε και ομολόγησε ότι: “αληθώς θεού υιός ην ούτος” και θανατώθηκε μαρτυρικά.

Το Παρεκκλήσι των Κλαπών και η Φυλακή του Χριστού

Η Φυλακή του Χριστού
-φωτογραφία Δ.Ε.-

Κλάπες είναι πλάκες με δυο τρύπες στις οποίες οι στρατιώτες πέρασαν και έδεσαν τα πόδια του Κυρίου. Με το χώρο αυτό συνδέεται το παρεκκλήσι της Αγίας Φυλακής του Χριστού, λίγες ώρες πριν τη Σταύρωση. Εδώ σύμφωνα με την παράδοση κατά της στιγμές προετοιμασίας της Σταύρωσης λιποθύμησε η Παναγία.

Σήμερα υπάρχει η εικόνα της Παναγίας Πενθούσας για την οποία οι πιστοί ισχυρίζονται ότι την βλέπουν να δακρύζει.

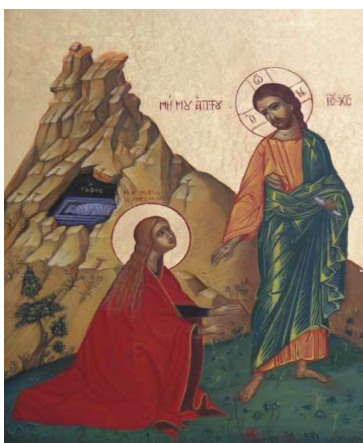
Το Παρεκκλήσι των Κοπτών

Το παρεκκλήσι των Κοπτών βρίσκεται πίσω από το Κουβούκλιο του Παναγίου Τάφου. Σε αυτό το χώρο κάνουν της ακολουθίες οι Κόπτες οι οποίοι είναι χριστιανοί, από την Αίγυπτο.

Το Παρεκκλήσι Ιωσήφ και Νικοδήμου

Απέναντι από το παρεκκλήσι των Κοπτών, σε μια σπηλιά είναι οι Τάφοι του Ιωσήφ του από Αριμαθαίας και Νικοδήμου. Το παρεκκλήσι αυτό ανήκει στους Σύρους.

Το Παρεκκλήσι της Μαρίας Μαγδαληνής “Μη μου άπτου”

Στο σημείο αυτό κατά την παράδοση εμφανίστηκε ο Κύριος μετά την Ανάσταση στη Μαρία τη Μαγδαληνή και δεν της επέτρεψε να Τον αγγίξει. Η ανάγλυφη εικόνα που παρατηρούμε, είναι σύγχρονης Ευρωπαϊκής τεχνοτροπίας και απεικονίζει αυτή τη συνάντηση. Στην εικόνα διαβάζουμε: “Μη Μου Άπτου. Ούπω γαρ αναβέβηκα προς τον Πατέρα μου.” (Ιω. 20, 17).

εικόνα “Μη μου άπτου”
-<http://images.google.gr>

Τα Παρεκκλήσια των 40 Μαρτύρων

Τα παρεκκλήσια των 40 Μαρτύρων, των Μυροφόρων και του Ιακώβου του Αδελφουθέου αν και άσχετα με το Πάθος του Χριστού συνδέονται κτιριακά με το Ναό της Αναστάσεως. Βρίσκονται στη δυτική πτέρυγα της Αγίας Αυλής και προστέθηκαν στο σύνολο των προσκυνηματικών χώρων του Ναού τον 11^ο αιώνα, στα χρόνια του αυτοκράτορα Κωνσταντίνου του Μονομάχου.

Προσκυνήματα παλιάς Πόλης

(εντός των τειχών)

Η Ιερή Μονή Κωνσταντίνου και Ελένης

Η ιερή Μονή Κωνσταντίνου και Ελένης βρίσκεται στο Χώρο των ιερών κτισμάτων του Ελληνορθόδοξου Πατριαρχείου Ιεροσολύμων. Ο Ναός είναι αφιερωμένος στους Αγίους Κωνσταντίνο και Ελένη, τους πρωτεργάτες της ανάδειξης των Παναγίων Προσκυνημάτων.

Είναι ο Πατριαρχικός Ναός και σε αυτόν εκκλησιάζονται κυρίως τα μέλη της Αγιοταφίτικης Αδελφότητας που διακονούν στο Πατριαρχείο και στον Πανίερο Ναό της Αναστάσεως.

Η Οδός του Μαρτυρίου

Η οδός του Μαρτυρίου που λέγεται και οδός του Σταυρού και Via Dolorosa, εκτός από τη θεολογική έννοια που σημαίνει το Πάθος και την αγωνία του Χριστού σε όλη τη διάρκεια της Σταύρωσης, η Οδός του Μαρτυρίου έχει χρονική και τοπογραφική υπόσταση. Είναι το χρονικό διάστημα από τη σύλληψη μέχρι τη ταφή Του και η διαδρομή της σταύρωσης μέσα στη πόλη Ιερουσαλήμ μέχρι το Γολγοθά. Με άλλα λόγια η οδός του Μαρτυρίου έπρεπε να αρχίζει από τον κήπο της Γεθσημανής και να τελειώνει στο Γολγοθά και στον Τάφο. Όμως, από τον 11^ο αιώνα οι χριστιανοί της Ιερουσαλήμ καθόρισαν τη διαδρομή αυτή από την καταδίκη Του στο Πραιτώριο μέχρι τον Πανάγιο Τάφο στον Ναό της Αναστάσεως.

Στη σημερινή Ιερουσαλήμ η γραμμή και το μήκος της διαδρομής αυτής, που δεν υπερβαίνει το ένα χιλιόμετρο, δεν πρέπει αναγκαστικά να συμπίπτει με εκείνη που ακολούθησε ο Χριστός πριν δύο χιλιάδες χρόνια γιατί το σχέδιο και η ρυμοτομία της αρχαίας Ιερουσαλήμ αλλάξαν ριζικά κατά το 2^ο και 5^ο αιώνα. Πάντως η γενική κατεύθυνση πρέπει να είναι σχεδόν η ίδια.

Η οδός του Μαρτυρίου (Via Dolorosa) έχει κατά διαστήματα 14 Στάσεις συνδεδεμένες με τα γεγονότα του Μαρτυρίου και του Πάθους του Θεανθρώπου.

Οδός του Μαρτυρίου
-<http://images.google.gr>-

Από αυτές οι πρώτες δύο βρίσκονται στο χώρο του Πραιτωρίου, οι επόμενες επτά στη διαδρομή μέσα στην πόλη και οι υπόλοιπες πέντε μέσα στο χώρο του Ναού της Αναστάσεως.

Οι 14 Στάσεις που αξίζει να μνημονεύσουμε είναι:

- 1^η. Ο Λιθόστρωτος και η καταδίκη του Χριστού από τον Πιλάτο.
- 2^η. Η παραβολή του Σταυρού.
- 3^η. Η πρώτη πτώση του Χριστού (κατά παράδοση).
- 4^η. Ο Χριστός συναντά τη μητέρα Του (κατά παράδοση).
- 5^η. Ο Σταυρός δίνεται στο Σίμωνα το Κυρηναίο
(κατά Ευαγγελική μαρτυρία:
(Ματθ. 27: 32. Μαρκ. 15: 21. Λουκ. 23: 26).
- 6^η. Η Βερονίκη σκουπίζει το ιδρωμένο πρόσωπο του Χριστού
(χριστιανική πατερική παράδοση).
- 7^η. Δεύτερη πτώση του Χριστού
(Μεσαιωνική παράδοση).

- 8^η. Ο Χριστός παρηγορεί της κοπέλες της Ιερουσαλήμ (Λουκ. 23: 18-27).
- 9^η. Τρίτη πτώση του Χριστού (Μεσαιωνική παράδοση).
- 10^η. Ο Χριστός απογυμνώνεται για τη σταύρωση (Ιωαν. 19: 23).
- 11^η. Ο Χριστός υψώνεται στο Σταυρό.
- 12^η. Ο Χριστός παραδίδει το Πνεύμα Του (Ιωαν. 19: 30).
- 13^η. Η Αποκαθήλωση και ετοιμασία για την ταφή (Ιωαν. 19: 40).
- 14^η. Ο Ενταφιασμός του Χριστού (Ιωαν. 19: 41-42).

Οδός του Μαρτυρίου
-<http://images.google.gr>

Το Πραιτώριο

Φυλακή του Χριστού στο Πραιτώριο
-φωτογραφεία Δ.Ε.-

Το Πραιτώριο την εποχή του Χριστού ήταν Διοικητήριο και η επίσημη κατοικία του Ρωμαίου Διοικητή Ηγεμόνα Πιλάτου. Η τελική καταδίκη έγινε στο περίβολο του Πραιτωρίου. Εδώ, σύμφωνα με της μαρτυρίες των Ευαγγελίων, έφεραν τον Ιησού μετά τον Άννα και τον Καϊάφα για να δικαστεί.

Εδώ έγινε η μεγαλύτερη δίκη της ανθρωπότητας. Εδώ ο Πιλάτος διέταξε να μαστιγώσουν τον Ιησού. Εδώ έντυσαν τον Ιησού με κόκκινη χλαμύδα. Εδώ φυλακίστηκε για πρώτη φορά ο Χριστός. Εδώ ο Πιλάτος καταδίκασε το Χριστό στην έσχατη ποινή του θανάτου με σταύρωση και εδώ του έδωσαν το σταυρό για να αρχίσει έτσι ο δρόμος του Μαρτυρίου.

Εδώ τελείται η ακολουθία των Μ. Ωρών και από εδώ ξεκινά η πομπή για το Γολγοθά.

Τα ερείπια του ρωμαϊκού Πραιτωρίου στη σημερινή Ιερουσαλήμ είναι σκορπισμένα σε τρία διαφορετικά χριστιανικά μοναστήρια.

- Στο μοναστήρι της Φραγγέλωσης των Φραγκισκανών σώζεται ένα τμήμα της πλακόστρωσης της αυλής του Πραιτωρίου, γνωστής ως «Λιθόστρωτος», δηλαδή του περιβόλου του Πραιτωρίου όπου ο Πιλάτος παρέδωσε τον Ιησού στους Ιουδαίους. Εδώ ο Πιλάτος έπλυνε τα χέρια του λέγοντας “αθώος είμι από του αίματος του δικαίου τούτου” και οι Εβραίοι απάντησαν “το αίμα αυτού εφ’ ημάς και επί τα τέκνα ημών”. (Ιωαν. 19: 13).

- Στο γυναικείο μοναστήρι των Αδελφών της Σιών σώζονται τμήμα του Λιθόστρωτου, υπόγειες δεξαμενές που είχαν κτιστεί για της ανάγκες του Ιουδαϊκού Ναού και μια τρίπορτη αψίδα γνωστή με το όνομα Ίδε ο άνθρωπος (Ecce Homo). Πιστεύεται ότι από το μέρος αυτό ο Πιλάτος παρουσίασε το Χριστό στο πλήθος των Φαρισαίων που ζητούσαν τη καταδίκη Του.

-Στο τρίτο μοναστήρι, το Ελληνορθόδοξο μοναστήρι στο Πραιτώριο, σώζονται διάφορα σπήλαια σκαλισμένα στο βράχο. Πιστεύεται ότι ένα από αυτά χρησιμοποιήθηκε για την προσωρινή κράτηση του Χριστού και ένα άλλο ,χαμηλότερο, πως ήταν η φυλακή του ληστή Βαραββά.

Η Φυλακή του Πέτρου

Η φυλακή του Πέτρου βρίσκεται ακριβώς πίσω από το Πραιτόριο. Ο Ναός είναι αφιερωμένος στον Άγιο Νικόδημο. Στο υπόγειο υπάρχει η φυλακή του Αποστόλου Πέτρου που ελευθερώθηκε από τον Άγγελο Κυρίου.

Η Προβατική Κολυμβήθρα

Το όνομά της προέρχεται από την Αραμαϊκή λέξη Βηθεσδά, που σημαίνει: οίκος ελέους, και απαντάται μια φορά στο κατά Ιωάννη Ευαγγέλιο. Με αυτήν την ονομασία αποδίδεται η προβατική κολυμβήθρα που είχε πέντε στοές και κάτω από της στέγες της ήταν ξαπλωμένο πλήθος αρρώστων που περίμεναν να κυματίσει το νερό γιατί από καιρό σε καιρό ένας Άγγελος Κυρίου κατέβαινε στη δεξαμενή και ανατάραζε τα νερά και όποιος έμπαινε πρώτος γινόταν καλά. Σύμφωνα με την ευαγγελική διήγηση “έν τούτοις κατέκειτο πλήθος πολύ των ασθενούντων, τυφλών, χωλών, ξηρών εκδεχομένων την του ύδατος κίνησιν. Άγγελος γάρ κατά καιρόν κατέβαινεν έν τη κολυμβήθρα και ετάραττε το ύδωρ. ό ούν πρώτος εμβάς μετά την ταραχήν του ύδατος υγιής εγένετο ώ δήποτε κατήχετο νοσήματι”. (Ιωαν. 5: 2- 4).

Στην κολυμβήθρα αυτή ο Χριστός γιάτρεψε τον άνθρωπο που για 38 χρόνια ήταν παράλυτος γιατί δεν είχε κανέναν να τον βοηθήσει να κατέβει πρώτος στο νερό.

Η ονομασία Προβατική Κολυμβήθρα επικράτησε από την προβατική πύλη, από την οποία περνούσαν και πλένονταν τα πρόβατα που προορίζονταν για θυσία. Ο Ηρώδης διασκεύασε της πέντε στοές σε μαρμάρινες δεξαμενές. Αργότερα στο χώρο αυτό έγιναν εκκλησίες μεταξύ αυτών και αυτή της Κοίμησης της Θεοτόκου που καταστράφηκε το 614 μ.Χ. από τους Πέρσες.

Το σπίτι των Θεοπατόρων Ιωακείμ και Άννας

Η γέννηση της Θεοτόκου
-<http://images.google.gr>

Είναι ιδιαίτερα ισχυρή η παράδοση ότι κοντά στην προβατική κολυμβήθρα ήταν το σπίτι των γονέων της Παναγίας. Ο Πατριάρχης Σωφρόνιος μιλά για την Αγία Προβατική Κολυμβήθρα, όπου η Αγία Άννα γέννησε τη Θεοτόκο. Ο Ιωάννης ο Δαμασκηνός ονομάζει τη Βηθεσδά Ιερόν Τέμενος της Θεομήτορος. Αυτές λοιπόν οι παραδόσεις οδήγησαν και στην ανέγερση Ναού που συνέβαλε στην καθιέρωση της γιορτής του Γενεθλίου της Θεοτόκου στις 8 Σεπτεμβρίου. Σήμερα πάλι στην κολυμβήθρα βρίσκεται η Ελληνορθόδοξη Μονή των Θεοπατόρων. Κάτω από το Ναό υπάρχουν τρεις σπηλιές. Κατά την παράδοση στη μια γεννήθηκε η Θεοτόκος, στην άλλη προσευχόταν η μητέρα της Παναγίας Άννα ζητώντας ο Θεός να της χαρίσει παιδί και στην

τρίτη ο προσωρινός τάφος των γονέων της Παναγίας, πριν τη μετακομιδή τους στη Γεθσημανή, όπου βρίσκονται σήμερα.

Το Τείχος των Δακρύων

Ο Ναός του Σολομώντα καταστράφηκε ολοκληρωτικά από τον Ρωμαίο κυβερνήτη ΤΙΤΟ γύρο στο 70 μ.Χ. Από το όλο συγκρότημα του περίφημου Ναού σήμερα σώζεται μόνο ένας από τους εξωτερικούς τοίχους, που στήριζε τον περίβολο. Σ' αυτόν, συνήθως κάθε Παρασκευή απόγευμα συγκεντρώνονται οι Ιουδαίοι και κλαίνε τη δόξα που έχασαν. Αυτό είναι το περίφημο « Τείχος των δακρύων » ο ιερότερος χώρος του Ιουδαϊσμού.

Μόνο άντρες συγκεντρώνονται με κάλυμμα στο κεφάλι και όρθιοι κινούν το σώμα τους μπρός και πίσω (μερικές φορές χτυπούν και το κεφάλι τους στον τοίχο). Θρηνούν τη χαμένη τους δόξα (χωρίς όμως να εκφράζουν και μετάνοια). Δεν απαγορεύουν την είσοδο αλλοθρήσκων αντρών, αλλά πρέπει να φορούν καπέλο. Εδώ πραγματοποιούνται και όλες οι εθνικές τους εκδηλώσεις.

Το κείμενο του Θρήνου

Σε μορφή διαλόγου είναι το παρακάτω:

ΡΑΒΒΙΝΟΣ: Για τα παλάτια που ερημώθηκαν.

ΛΑΟΣ: Καθόμαστε ξεμοναχιασμένοι και κλαίμε.

ΡΑΒΒΙΝΟΣ: Για το ιερό που καταστράφηκε.

ΛΑΟΣ: Καθόμαστε ξεμοναχιασμένοι και κλαίμε.

ΡΑΒΒΙΝΟΣ: Για τα τείχη που πέσανε.

ΛΑΟΣ: Καθόμαστε ξεμοναχιασμένοι και κλαίμε.

ΡΑΒΒΙΝΟΣ: Για το μεγαλείο μας, που πέρασε.

ΛΑΟΣ: Καθόμαστε ξεμοναχιασμένοι και κλαίμε.

ΡΑΒΒΙΝΟΣ: Για τους μεγάλους μας άντρες, που χάθηκαν.

ΛΑΟΣ: Καθόμαστε ξεμοναχιασμένοι και κλαίμε.

ΡΑΒΒΙΝΟΣ: Για της πολύτιμες πέτρες που κάηκαν.

ΛΑΟΣ: Καθόμαστε ξεμοναχιασμένοι και κλαίμε.

ΡΑΒΒΙΝΟΣ: Για τους ιερής μας που παρεξέτράπησαν.

ΛΑΟΣ: Καθόμαστε ξεμοναχιασμένοι και κλαίμε.

ΡΑΒΒΙΝΟΣ: Για τους βασιλιάδες μας, που τους περιφρόνησαν.

ΛΑΟΣ: Καθόμαστε ξεμοναχιασμένοι και κλαίμε.

ΡΑΒΒΙΝΟΣ: Σε παρακαλούμε να ελεήσεις τη Σιών.

ΛΑΟΣ: Μάζεψε όλα τα παιδιά της Ιερουσαλήμ.

ΡΑΒΒΙΝΟΣ: Σπύσε, σπύσε, Σωτήρα της Σιών.

ΛΑΟΣ: Διάταξε κάτι για την Ιερουσαλήμ.

ΡΑΒΒΙΝΟΣ: Είθε να ντυθεί η Σιών με ομορφιά και μεγαλοπρέπεια.

Το Τείχος των Δακρύων σε ώρα προσευχής

-<http://images.google.gr>-

Σύντομη Ιστορία του Ναού του Σολομώντα

Ο περίφημος Ιουδαϊκός Ναός της Π. Διαθήκης και των χρόνων του Χριστού ήταν κτισμένος πάνω στον λόφο Μωριά Νοτιοανατολικά της παλιάς Ιερουσαλήμ, σε έκταση 150 στρεμμάτων. Κτίστηκε από τον βασιλιά Σολομώντα, γιό του Δαβίδ. Ήταν το θρησκευτικό κέντρο των Ιουδαίων. Η ιστορία του λόφου Μωριά ως Ιουδαϊκού λατρευτικού χώρου αρχίζει από το 10^ο αιώνα π.Χ., όταν ο βασιλιάς Δαβίδ τον αγόρασε από τον Ιουβεσσαίο Ορνάν με σκοπό να στήσει πάνω του το θυσιαστήριο του Γιαχβέ.

Το 960 π.Χ. ο βασιλιάς Σολομώντας έκτισε στη θέση του βωμού το περίφημο Ιουδαϊκό Ναό, το μοναδικό λατρευτικό κέντρο του Ιουδαϊσμού. Ο πρώτος αυτός Ναός καταστράφηκε από τους Βαβυλωνίους το 586 π.Χ. και ξανακτίστηκε λίγα χρόνια αργότερα, το 520 π.Χ. από το Ζαροβάβελ.

Ο βασιλιάς Ηρώδης, (47- 4 π.Χ.), αφού κατεδάφισε το παλιό Ναό, ανήγειρε στη θέση του άλλο πολύ πιο μεγάλο και επιβλητικό. Ο νέος Ναός στήθηκε, όπως όλοι σχεδόν οι ναοί των Ελληνιστικών χρόνων, πάνω σε ψηλό και ευρύχωρο περιβόλο. Τα εξωτερικά τείχη του περιβόλου είναι τα μόνα υπολείμματα του Ηρωδιανού Ναού που σώζονται μέχρι σήμερα. Το Τείχος των Δακρύων, ο ιερότερος προσκυνηματικός τόπος των Εβραίων στην Ιερουσαλήμ και ανά τον κόσμο δεν είναι παρά το νότιο σκέλος του περιβόλου αυτού.

Το κτιριακό συγκρότημα του Ιουδαϊκού Ναού στα χρόνια του Χριστού περιλάμβανε 3 μέρη:

Α: Την αυλή όπου έμπαιναν όλοι και γινόταν το παζάρι. Από εδώ ο Ιησούς έδωξε τους εμπόρους « μη ποιείτε τον οίκον του πατρός μου οίκον εμπορίου ».

Β: Το Ιερό (άγια), όπου ήταν το θυσιαστήριο, η τράπεζα της προθέσεως και η επτάφωτος λυχνία.

Γ: Το άδυτο η άγια των αγίων, όπου έμπαινε ο Αρχιερέας μόνο μια φορά το χρόνο και υπήρχε η Κιβωτός της Διαθήκης.

Ο Ναός κάηκε και καταστράφηκε το 70 μ.Χ. από τους λεγεωνάριους του ρωμαίου αυτοκράτορα Τίτο. Έκτοτε, ο χώρος του Ναού έμεινε ερειπωμένος και άχρηστος μέχρι τη κατάληψη της Ιερουσαλήμ από τους Άραβες.

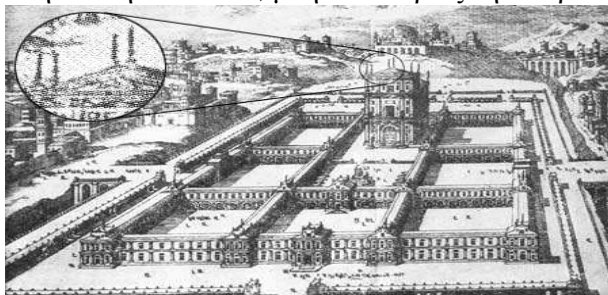
Για εμάς τους Χριστιανούς ο Ναός αυτός είναι σημαντικός γιατί σε αυτόν διαδραματίστηκαν μερικά από τα σημαντικότερα γεγονότα της Καινής Διαθήκης:

Εδώ ο Ζαχαρίας ευαγγελίστηκε τη γέννηση του Προδρόμου.

Εδώ έμεινε η Θεοτόκος μέχρι να γίνει 12 χρονών.

Εδώ ο Κύριος σε ηλικία 12 ετών συζητούσε με τους Αρχιερείς. Εδώ αναφώνησε το « ο αναμάρτητος πρώτος τον λίθο βαλέτω ».

Εδώ δέχτηκε ο δίκαιος Συμεών στις αγκάλες του τον Κύριο κατά την Υπαπαντή. Τέλος εδώ και από την πύλη του Ναού, μπήκε ο Κύριος την Κυριακή των Βαΐων.

Ο Ναός του Σολομώντα στα χρόνια του Χριστού

-<http://images.google.gr>-

Τα Τεμένη: Ομάρ και ελ- Άκσα

Το 638 μ.Χ. οι Άραβες κυρίευσαν την Ιερουσαλήμ και ο Χαλίφης Ομάρ έκτισε πάνω στα ερείπια του Ναού του Σολομώντα το ξακουστό τέμενος (τζαμί), που μέχρι σήμερα φέρει το όνομά του. Οι Άραβες το λένε “ Τρούλος του Βράχου ”.

Το τέμενος Ομάρ
-<http://images.google.gr>-

Στο κέντρο του τζαμιού βρίσκεται ο περίφημος βράχος, με μια τρύπα στη μέση.

Ο βράχος χρησίμευε ως θυσιαστήριο των ολοκαυτωμάτων του Ναού του Σολομώντα.

Από το βράχο αυτό σύμφωνα με τη Μουσουλμανική παράδοση ο προφήτης Μωάμεθ αναλήφθηκε στους ουρανούς. Ο χώρος είναι σεβαστός από τους Μωαμεθανούς, τους Εβραίους, αλλά και τους Χριστιανούς.

Είναι οκτάγωνο οικοδόμημα, πλούσια διακοσμημένο και γεμάτο αραβικές επιγραφές από το κοράνιο. Φωτίζεται από 7 χρωματιστά παράθυρα και ο χρυσός τρούλος του διαμέτρου 18 μέτρων στεγάζει σχεδόν όλο

το οικοδόμημα και είναι ένα από τα σημαντικότερα αξιοθέατα και της σημερινής Ιερουσαλήμ. Η είσοδος επιτρέπεται με εισιτήριο.

Το τέμενος ελ- Άκσα βρίσκεται κοντά στο τέμενος Ομάρ. Πρόκειται για το θαυμαστό ναό της Υπαπαντής που έκτισε ο Ιουστινιανός το 520 μ.Χ.

Όταν ο Ομάρ κυρίευσε τα Ιεροσόλυμα, τον μετέτρεψε σε τζαμί. Κατά την παράδοση εδώ προσευχόταν ο Ομάρ. Ο ναός παρά της πολλές μεταρρυθμίσεις διατηρεί τον βυζαντινό του χαρακτήρα και σήμερα. Τα δύο αυτά Τεμένη είναι μετά τη Μέκκα τα ιερότερα μουσουλμανικά προσκυνήματα.

Λοιπή περιοχή Αγίας Ιερουσαλήμ

1) Γεθσημανή

Το όνομα Γεθσημανή παράγεται από της Εβραϊκές λέξεις ‘Γαθ και Σχεμών’, που σημαίνει ελαιοτριβείο. Όπως και σήμερα έτσι και στην εποχή του Χριστού βρισκόταν έξω από την Αγία Πόλη, το δε όνομά της πιθανότατα πήρε από τους ελαιώνες και τα ελαιοτριβεία που υπήρχαν στην περιοχή. Με το όνομα Γεθσημανή εννοούμε όλη την ευρύτερη περιοχή στους πρόποδες του Όρους των Ελαιών.

Σύμφωνα με την Καινή Διαθήκη στη Γεθσημανή :

- Άρχισε το μαρτύριο του Ιησού (προδοσία – σύλληψη – δίκη – διαπόμπευση).
- Προσευχήθηκε ο Κύριος πριν το πάθος Του.
- Δέχτηκε το φίλημα της προδοσίας.
- Συνελήφθηκε ο Χριστός από τους στρατιώτες του Πιλάτου, τον όγλο και τους υπηρέτες των Φαρισαίων.

Η Γεθσημανή δεν συνδέεται μόνο με την αγωνία και το πάθος του Κυρίου, αλλά και με την Ταφή και την Μετάσταση της Παναγίας μας.

Ήδη από τον 4^ο αιώνα, τα γεγονότα αυτά της Καινής Διαθήκης ταυτίστηκαν τοπογραφικά και οι χώροι τους αναδείχθηκαν ως ιερά και λατρευτικά Χριστιανικά προσκυνήματα.

Ο καθορισμός του Τάφου της Παναγίας ανάγεται στα μέσα του 1^{ου} αιώνα. Τότε χτίστηκε και η πρώτη Εκκλησία της Κοίμησης της Θεοτόκου, πιθανότατα στους χρόνους του Αυτοκράτορα Μαρκιανού.

Ο σημερινός Ναός που είναι από τα παλαιότερα κτίσματα της Ιερουσαλήμ, κτίστηκε από την Αγία Ελένη το 326 μ.Χ. προς τιμήν της Κοιμήσεως της Θεοτόκου.

Ο Ναός της Κοίμησης της Θεοτόκου

-<http://images.google.gr>-

Βρίσκεται κάτω από την επιφάνεια του εδάφους και κατεβαίνουμε 48 σκαλιά. Στο κέντρο της σκάλας αριστερά βρίσκεται ο τάφος του Ιωσήφ και στα δεξιά οι τάφοι των Θεοπατόρων Ιωακείμ και Άννας.

Στο κέντρο του ναού και στο δεξιό μέρος βρίσκεται ο Τάφος της Παναγίας σε μονόλιθο βράχο όπου οι Απόστολοι τοποθέτησαν το σώμα της Θεοτόκου και μετά από τρεις μέρες « μετέστη στους ουρανούς ». Μέσα στον Τάφο βρέθηκαν οι νεκρικές σινδόνες και η Αγία Ζώνη της Θεοτόκου, η οποία μεταφέρθηκε από την

Πουλχερία και την κατέθεσε στον Ιερό ναό της Παναγίας των Βλαχερνών στην Κωνσταντινούπολη. Σήμερα η Τιμία Ζώνη της Θεοτόκου φυλάσσεται στην Ιερά Μονή Βατοπεδίου του Αγίου Όρους.

Πίσω από τον Τάφο σε μαρμάρινο εικονοστάσι είναι τοποθετημένη η πιο ξακουστή εικόνα της Παναγίας της Ιεροσολυμίτισσας.

Μεγάλη πομπή ξεκινά κάθε χρόνο στις 25 Αυγούστου από το μετόχι της Παναγίας δίπλα από το Ναό της Αναστάσεως, μεταφέροντας τη θαυματουργική εικόνα της Παναγίας από το μετόχι στον Τάφο της.

Στις 27 (με το παλιό ημερολόγιο) Αυγούστου το πρωί ψάλλοντα τα επιτάφια εγκώμια της Υπεραγίας Θεοτόκου, κατά τον τρόπο των επιταφίων εγκωμίων της Μεγάλης Παρασκευής και περιφέρεται ανθοστολισμένο κουβού-κλιο με την Εικόνα της Κεκοιμημένης Παναγίας.

Στις 28 Αυγούστου, τιμάται η Κοίμηση της Παρθένου με πανηγυρική Αρχιερατική Θεία Λειτουργία.

Η Παναγία η Ιεροσολυμίτισσα
-<http://images.google.gr>

Βγαίνοντας από το Ναό της Κοίμησης της Θεοτόκου και προχωρώντας προς το όρος των ελαιών δεξιά υπάρχει κήπος από ελαιόδεντρα που μερικά χρονολογούνται από τα χρόνια του Χριστού. Εδώ κατά την παράδοση ο Ιούδας οδήγησε τους Γραμματείς και Φαρισαίους και Του έδωσε το φιλί της Προδοσίας « και φιλήματι παρέδωκεν αυτοίς τον Κύριον ». (Ματθ.26, 36. Μαρκ.14, 32. Λουκ.:22, 39. Ιωαν.: 18).

Ο Κήπος της τελευταίας Προσευχής
-φωτογραφεία Δ.Ε.-

Οι 8 γέρικες ελιές θεωρούνται ως σιωπηλοί μάρτυρες της Προσευχής και της Λύπης του Χριστού, της τελευταίας εσπέρας της ζωής Του. Εκτός από όρος των ελαιών είναι γνωστός και ως Τόπος της Προδοσίας ή Αγωνίας. Επίσης Εδώ δίδαξε ο Κύριος την Κυριακή προσευχή γνωστή σαν « Πάτερ ημών ».

Κοντά στο χώρο αυτό, επάνω στο βράχο προσευχήθηκε ο Χριστός και από την αγωνία, έτρεχε ο ιδρώτας του ως θρόμβοι αίματος, την τελευταία νύχτα της ζωής Του. Στο βράχο αυτό

ο Χριστός είπε το “ Πάτερ μου, ει δυνατόν έστι, παρελθέτω απ’ εμού το ποτήριον τούτο, γένηθήτω το θέλημά σου ”.

Ο Βυζαντινός Βασιλικός Ναός κτίστηκε το 380 μ.Χ. από το Θεοδόσιο. Στο κέντρο είχε το βράχο της Αγωνίας. Καταστράφηκε το 614 μ.Χ. από τους Πέρσες.

Αργότερα χτίστηκε από τους Σταυροφόρους τον 12^ο αιώνα και καταστράφηκε και αυτός αργότερα...

Ο νέος Βασιλικός Ναός (σημερινός), χτίστηκε πάνω στο σχέδιο του Βυζαντινού την περίοδο 1920- 1924.

Ονομάζεται και Εκκλησία των Εθνών λόγω της οικονομικής προσφοράς αρκετών χωρών, για την ανέγερσή του.

Στον Ναό αξίζουν προσοχής τα 3 θαυμάσια μωσαϊκά που απεικονίζουν « το φίλημα του Ιούδα », « το Χριστό εν Αγωνία » και το « ΕΓΩ ΕΙΜΙ ».

Από την περιοχή της Γεθσημανής ο προσκυνητής έχει την ευκαιρία να θαυμάσει και την ανατολική πλευρά των τειχών της παλιάς Ιερουσαλήμ που έχτισε το 1542 μ.Χ. ο Σουλεϊμάν ο Μεγαλοπρεπής, και έχουν πλάτος 5 ποδίων και ύψος 80 ποδίων. Θα παρατηρήσει και θα δει τη “χρυσή πύλη” που είναι μια από της 8 πύλες των τειχών και σήμερα παραμένει κλειστή. Από αυτήν την πύλη πέρασε ο Κύριος καβάλα στο πουλάρι την Κυριακή των Βαΐων. Επίσης από την ίδια πύλη μπήκε στην Αγία πόλη και ο Αυτοκράτορας Ηράκλειος επιστρέφοντας θριαμβευτικά από τους νικηφόρους πολέμους του εναντίον των Περσών το 629 μ.Χ. φέρνοντας μαζί του τον Τίμιο Σταυρό, που οι Πέρσες είχαν αρπάξει από την Ιερουσαλήμ κατά τις επιδρομές τους.

Αυτόν ο Ηράκλειος ύψωσε στις 14 Σεπτεμβρίου το 629 μ.Χ. πάνω στο Γολγοθά. Έκτοτε γιορτάζουμε κάθε χρόνο την Παγκόσμια “Ύψωση του Τιμίου Σταυρού” αυτήν την ημέρα.

Η πύλη από τους αρχαιότετους χρόνους παρέμεινε κλειστή. Άνοιγε μόνο μια φορά το χρόνο, την Κυριακή των Βαΐων, για να περάσει ο Πατριάρχης, σε ανάμνηση της θριαμβευτικής εισόδου του Κυρίου στα Ιεροσόλυμα.

Από την εποχή του Ομάρ Χαττάπ, δεύτερου διαδόχου του Μωάμεθ, η πύλη κτίστηκε σαν περιττή για την ασφάλεια της πόλης.

Η κλειστή πύλη φέρει δύο ονόματα. Εξωτερικά λέγεται: Πύλη της μετανοίας, και εσωτερικά : Πύλη του ελέους.

Μεταξύ της Ιερουσαλήμ και του Όρους των Ελαιών βρίσκεται η κοιλάδα του Ιωσαφάτ, ή του χειμάρρου των κέδρων, ή της Γεσθημανή. Αρχίζει από τα βορειοδυτικά του λόφου Βεζεθά, περνά από τη Γεσθημανή, το φρέαρ του Ιωάβ, τη Λαύρα του Αγίου Σάββα και καταλήγει στη Νεκρά Θάλασσα. Από την κοιλάδα αυτήν πέρασε ο Δαβίδ σε κατάσταση θλίψεως, όταν τον καταδίωκε ο γιός του Αβεσαλώμ. Από εδώ πέρασε πολλές φορές και ο Κύριος πηγαίνοντας η επιστρέφοντας από το όρος των Ελαιών.

Υπάρχει η γνώμη ότι σε αυτήν την κοιλάδα θα γίνει η Δευτέρα Παρουσία και η κρίση του κόσμου. Η γνώμη αυτή στηρίζεται πάνω σε ένα χωρίο του προφήτη Ιωήλ που λέει « Ίδού εγώ έν ταίς ημέραις εκείναις και εν τω καιρώ εκείνω όταν επιστρέψω την αιχμαλωσίαν Ιούδα και Ιερουσαλήμ και συνάξω πάντα τα έθνη και κατατάξω αυτά εις την κοιλάδα Ιωσαφάτ και διακριθήσομαι προς αυτούς εκεί, υπέρ του λαού μου και της κληρονομίας μου Ισραήλ οι διεσπάρησαν εν της έθνεσι » (Ιωήλ Γ’ 1- 2). Συνδεδεμένη με την ερμηνεία αυτήν είναι και η παράδοση ότι ή “Χρυσή Πύλη η κεκλεισμένη ή κατά ανατολάς” πού βλέπει προς την κοιλάδα του Ιωσαφάτ θα ανοίξει κατά την Δευτέρα Παρουσία

Η Χρυσή Πύλη
-φωτογραφεία Δ.Ε.-

2) Αγία Σιών ή (λόφος Σιών)

Το σημαντικότερο από τα προσκυνήματα της Σιών είναι το Υπερώο. Ήταν το σπίτι της Μαρίας, μητέρας του Ευαγγελιστή Μάρκου. Ένα διώροφο κτίσμα στο οποίο διαδραματίστηκαν αρκετά από τα σημαντικότερα γεγονότα της Καινής Διαθήκης:

Εδώ έγινε ο Μυστικός Δείπνος. Όπως είναι γνωστό, το Υπερώο του Μυστικού Δείπνου είναι ο τόπος όπου οι απόστολοι παρέμειναν κλεισμένοι, για το φόβο των Ιουδαίων. Από αυτό έφυγε ο Ιούδας για να αποτελειώσει το ανόσιο έργο του. Σε αυτό παρέδωσε ο Κύριος, το μέγα μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας λέγοντας: « λάβετε φάγετε τούτο εστί το σώμα μου » και « πείτε έξ αυτού πάντες, τούτο εστί το αίμα μου, το της καινής διαθήκης το περί πολλών εκχυνόμενον εις άφεσην αμαρτιών » (Ματθ. 26: 26-28).

Εδώ ένιψε τα πόδια των μαθητών του, δίδοντας έτσι παράδειγμα ταπεινοφροσύνης. Εδώ εμφανίστηκε ο Κύριος στους δέκα μαθητές του αμέσως μετά την ανάστασή του. Εδώ παρουσιάστηκε οχτώ μέρες αργότερα μπροστά στους έντεκα μαθητές και κάλεσε τον Θωμά να τον ψηλαφήσει. Αυτός όμως βεβαιώθηκε για την πραγματική παρουσία του Κυρίου και φώναξε « ό Κύριος και Θεός μου ». Εδώ συνέβησαν τα θαυμαστά γεγονότα της Πεντηκοστής και οι απόστολοι πήραν « έν ειδει πυρίνων γλωσσών » το Πανάγιο Πνεύμα. Από τον εξώστη του υπερώου τούτου ακούστηκε για πρώτη φορά το κήρυγμα του Αποστόλου Πέτρου, που είχε σαν αποτέλεσμα να πιστέψουν στον Χριστό τρείς χιλιάδες άνθρωποι και έτσι να συσταθεί η πρώτη εκκλησία. Εδώ οι μαθητές εξέλεξαν στη θέση του Ιούδα, τον Ματθία, για να συμπληρωθεί ο αριθμός των δώδεκα. Εδώ συγκροτήθηκε η αποστολική σύνοδος, που απάλλαξε τους χριστιανούς από την υποχρέωση να τηρούν τον Μωσαϊκό νόμο, το 49 μ.Χ.

Στην περιοχή κάτω του Υπερώου βρίσκεται και ο τάφος του βασιλιά Δαβίδ, που βρίσκεται μέσα σε μια στοά. Είναι ένας από τους σημαντικότερους Εβραϊκούς Ιερούς Τόπους τον οποίο επισκέπτονται και όλοι οι Εβραίοι, αποτίνοντας σεβασμό στον πιο ένδοξο προφήτη και βασιλιά του Ισραήλ.

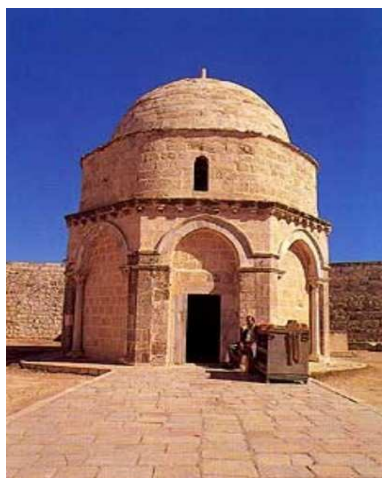
Στην ευρύτερη περιοχή του λόφου Σιών, βρισκόταν περικαλλής Ναός που καταστράφηκε από της πολλές βαρβαρικές επιδρομές. Σήμερα σώζονται τα ερείπια κατακομβών, καθώς και στη δυτική πλευρά του λόφου, μεγαλοπρεπείς μονή και εκκλησία αφιερωμένη στη Πεντηκοστή, όπου γίνεται εσπερινός την παραμονή της Πεντηκοστής και Θεία Λειτουργία τη Δευτέρα του Αγίου Πνεύματος. Εδώ φυλάγεται άφθορο το σκήνωμα του μάρτυρα Φιλούμενου, Ηγούμενο της Ιεράς Μονής του φρέατος του Ιακώβ στη Σαμάρια, που κατακρεουργήθηκε από φανατικούς Εβραίους το 1979.

Στην Πατριαρχική σχολή που είναι εξατάξιο Γυμνάσιο και Λύκειο στο οποίο διδάσκουν καθηγητές, δάσκαλοι και αγιοταφίτες πατέρες, φοιτούν μαθητές που με την αποφοίτησή τους επανδρώνουν την Αγιοταφική Αδελφότητα.

Κοντά στο Υπερώο ήταν και το σπίτι του αγαπημένου μαθητή του Κυρίου, του Ιωάννη. Εδώ περιέθαλψε και προστάτεψε ο Ιωάννης την Παρθένο Μαρία, από τη Σταύρωση του Κυρίου μέχρι το Θάνατό Της, όπως ο ίδιος ο Κύριος, ενώ ήταν πάνω στο Σταυρό του υπέδειξε: « Ιωάννη ιδού η Μητήρ σου και παρέλαβεν αυτήν εις τά ίδια » (Ιωαν.19: 27). Σήμερα είναι προσκύνημα των Λατίνων. Στο χώρο έχει ανεγερθεί περικαλλής Ναός αφιερωμένος στην Κοίμηση της Θεοτόκου. Σε υπόγειο παρεκκλήσι υπάρχει αναπαράσταση της Θεοτόκου Κεκοιμημένης (έγχρωμο άγαλμα) και γύρο 12 κολώνες που συμβολίζουν τους μαθητές του Κυρίου.

3) Το Όρος των Ελαιών

Ανατολικά της Ιερουσαλήμ βρίσκεται το Όρος των Ελαιών, το υψηλότερο στην περιοχή. Χωρίζεται από την Ιερουσαλήμ με την κοιλάδα του Ιωσαφάτ, διά μέσου της οποίας τρέχει ο χειμάρρος των κέδρων. Αποτελείται από μια οροσειρά με 3 κορυφές. Τη βόρεια, Mount Scourous πάνω στην οποία είναι κτισμένο το Εβραϊκό πανεπιστήμιο, τη μεσαία με το νοσοκομείο Augusta Victoria και τη νότια της Ανάληψης του Χριστού. Οι Άραβες την ονομάζουν E Tour (κορυφή). Είναι ένας λόφος ύψους 820 μ. πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας. Είναι στενά συνδεδεμένος με τη ζωή του Κυρίου. Να μπορούσαν να μας μιλούσαν τα δένδρα και οι πέτρες θα μας έδιναν μια θαυμάσια περιγραφή των πιο χαρακτηριστικών σκηνών της ζωής του Κυρίου. Είδε και άκουσε θλιμμένες και χαρούμενες σκηνές, σταυρώσιμες και αναστάσιμες, στιγμές αγωνίες και προσευχής και στιγμές δόξας και μεγαλείου. Σε κάθε βήμα περιδιαβάζοντας το όρος των ελαιών καταλαμβάνεσαι από δέος αλλά και αναστάσιμη χαρά. Είναι τόσο έντονη η Θεία Παρουσία εδώ όπου ο ουρανός ενώνεται με τη γη και ο Υιός του Θεού τοις ανθρώποις συναναστρέφει.

Το οικοδόμημα που στεγάζει το χώρο της Αναλήψεως <http://images.google.gr>

Από τον 4^ο μ.Χ. αιώνα προσείλκυσε πολλούς Χριστιανούς προσκυνητές και μοναχούς και πάνω του χτίστηκαν εκκλησίες και μοναστήρια. Ένα χριστιανικό οδοιπορικό του 6^{ου} αιώνα αριθμοί 24 εκκλησίες και προσκυνήματα πάνω στο Όρος.

Σήμερα τα χριστιανικά προσκυνήματα του Όρους των Ελαιών είναι: 1) Ο τόπος της Ανάληψης όπου στον τόπο αυτό παλιότερα υπήρχε εκκλησία που έκτισε η Αγία Ελένη σε ανάμνηση της εις ουρανούς πορείας του Θεανθρώπου Σωτήρος και κατέστρεψαν οι Πέρσες το 614 μ.Χ. Σήμερα υπάρχει οκτάγωνο κτίσμα με τρούλο στο οποίο υπάρχει βράχος που φέρει αποτύπωμα του δεξιού ποδιού του Κυρίου, το οποίο άφησε κατά την ανάληψή Του. Το προσ-

Αποτύπωμα ποδιού Ι.Χ. -φωτογραφία Δ.Ε.-

κύνημα αυτό ανήκει σήμερα στους Μωαμεθανούς, αλλά έχουν δικαίωμα και τα άλλα δόγματα να τελούν της ακολουθίες τους. Οι Ορθόδοξοι τελούν εσπερινό και Θεία Λειτουργία στην εορτή της Ανάληψης.

Πλησίον του τόπου της Ανάληψης τη δεκαετία του 1980 σε έκταση του Πατριαρχείου άρχισε η κατασκευή της Ιεράς Μονής. Πριν την ολοκλήρωση το Εβραϊκό κράτος βίαια γκρέμισε την εκκλησία και το θέμα πήρε τεράστιες διαστάσεις. Μετά από πολλές περιπέτειες το προσκύνημα με τη βοήθεια του Θεού διασώθηκε και οι εργασίες συνεχίζονται μέχρι σήμερα.

Είναι άξιο αναφοράς ότι ο τόπος αγιάστηκε με το φρικτό θάνατο της γερόντισσας μητέρας του Ηγουμένου πατρός Ιωακείμ και τον παραλίγο δικό του σφαγιασμό από φανατικούς Εβραίους.

Η δεύτερη κορυφή του όρους των Ελαιών ονομάζεται Μικρή Γαλιλαία. Σε αυτήν βρίσκεται εκκλησία αφιερωμένη στους Άντρες Γαλιλαίους, τους δώδεκα Αποστόλους. Εδώ εμφανίστηκε ο Κύριος το απόγευμα της Κυριακής μετά την ανάστασή του. Το είχε προαναγγείλει ο άγγελος στους μαθητές ότι « προάγει υμάς εις την Γαλιλαίαν. Εκεί αυτόν όψεσθε , καθώς είπεν υμίν. Οι δε ένδεκα μαθηταί επορεύθησαν εις την Γαλιλαίαν, εις το Όρος ου ετάξατο αυτοίς ο Ιησούς. Και ιδόντες αυτόν προσκύνησαν αυτό » (Ματθ. 28: 16-17).

Η περιοχή αυτή ήταν αγαπημένος τόπος της Παναγίας, όπου ανέβαινε πολύ συχνά μετά την Ανάσταση του Χριστού για να προσευχηθεί. Σήμερα επισκεπτόμαστε την Εκκλησία που είναι κτισμένη και θυμίζει το περιστατικό που ο Άγγελος Κυρίου ανήγγειλε στη Θεομήτορα, προσφέροντάς της κλάδων φοίνικος, το γεγονός ότι σε 3 ημέρες θα την παραλάβει ο Κύριος στους ουρανούς.

Είσοδος του Ι.Χ. στα Ιεροσόλυμα
-φωτογραφία Δ.Ε.-

Στη Μικρή Γαλιλαία υπάρχουν και Τάφοι των τελευταίων Πατριαρχών.

Στην περιοχή του όρους των Ελαιών υπήρχε το χωριό Βηθσφαγή, στα αραβικά χμάρ- Άζαρ. Από εδώ ο Κύριος ξεκίνησε την θριαμβευτική Του πορεία προς τα Ιεροσόλυμα την Κυριακή των Βαΐων πάνω στο πουλάρι. « Και ότε εγγίζουσιν εις Ιερουσαλήμ εις Βηθσφαγή και Βηθανία προς το Όρος των Ελαιών, αποστέλλει δυο των μαθητών

αυτού και λέγει αυτοίς. Υπάγετε εις την κώμην την απέναντι υμών, και ευθέως εισπορευόμενοι εις αυτήν ευρήσετε πώλον δεδεμένον, εφ' ον ουδείς ανθρώπων κεκάθηκεν. Λύσαντες αυτόν αγάγετε...» (Μαρκ. 11: 1- 3).

Σήμερα στη Βηθσφαγή έχει χτιστεί ωραίος Βυζαντινός Ελληνορθόδοξος ναός από τον Θεοφιλέστατο Επίσκοπο Ιαμνείας νύν δε Τιβεριάδος κ.κ. Γρηγόριο τον Κύπριο. Κάθε Κυριακή των Βαΐων ξεκινά Αρχιερατική πομπή σε ανάμνηση της εισόδου του Χριστού στην Αγία Πόλη. Ρίγη συγκινήσεως πληρούν την καρδιά κάθε προσκυνητή που αξιώνεται να πατά τα άγια χώματα και να συμμετέχει στις αναπαραστατικές σκηνές της επί γης ζωής του Χριστού.

4) Βηθανία

Το χωριό Βηθανία βρίσκεται 4 χιλιόμετρα ανατολικά της Ιερουσαλήμ, πάνω στο δρόμο προς την Ιεριχώ. Αραβικά ονομάζεται ' Αζαρία ' από το Ελληνικό Λαζαρείο που ήταν εκκλησία που χτίστηκε τους Βυζαντινούς χρόνους πάνω στον Τάφο του Λαζάρου. Το ευαγγελικό όνομα Βηθανία αποτελεί παραλλαγή του εβραϊκού ονόματος του χωριού Μπεϊτ- Χανανιά που σήμαινε το χωριό του Χανανία.

Ο Χριστός επισκεπτόταν συχνά τη Βηθανία, γιατί εκτός του ότι ήταν στο δρόμο του για Ιεροσόλυμα, ήταν και η ιδιαίτερη πατρίδα του φίλου του Λαζάρου και των αδελφών του Μάρθας και Μαρίας.

Σήμερα στη Βηθανία που είναι Αραβικό χωριό, υπάρχει το μέρος του Τάφου του Λαζάρου, όπως είναι διασκευασμένο, αποτελείται από μια υπόγεια κρύπτη στην οποία οδηγούν 27 σκαλοπάτια, σκαλισμένα στο φυσικό βράχο. Η είσοδος αλλά και ο τάφος βρίσκονται σήμερα στο χώρο τζαμιού που ανήκει στους Μουσουλμάνους.

Εδώ ο Χριστός ανήστησε το Λάζαρο.

Εδώ έφαγε μια εβδομάδα προ του Πάσχα και η Μαρία του έπλυνε τα πόδια με μύρο.

Όπως είναι γνωστό, ο Λάζαρος μετά την Ανάστασή του έζησε άλλα 30 χρόνια. Για να αποφύγει την οργή των Ιουδαίων κατέφυγε στην Κύπρο, όπου έγινε πρώτος Επίσκοπος Κιτίου (Λάρνακας). Το πέραςμα του αγίου Λαζάρου από το Κίτιο συνδέθηκε με διάφορες παραδόσεις. Σύμφωνα με μια τέτοια παράδοση, στα τριάντα αυτά χρόνια που έζησε μετά την ανάστασή του, δεν γέλασε ποτέ (εκτός από μια φορά, όταν είδε κάποιον να κλέβει ένα πήλινο δοχείο, οπότε χαμογέλασε λέγοντας: « ο πηλός κλέβει τον πηλό ») συγκλονισμένος από το θέαμα των αλυτρώτων ψυχών, που είδε στον άδη κατά την εκεί τετραήμερη παραμονή του. (Δεν είχε λάβει ακόμα χώραν η λυτρωτική θυσία του Χριστού πάνω στο σταυρό και η Ανάστασή Του, η οποία και λύτρωσε τον άνθρωπο από τα δεσμά του άδη και της αιώνιας καταδίκης). Σήμερα στη Λάρνακα υπάρχει μεγαλοπρεπής ναός και ο δεύτερος τάφος του Αγίου.

Στο ίδιο χωριό υπάρχει και η Ιερά Μονή Μάρθας και Μαρίας. Λέγεται και Μονή της Προϋπάντησης, γιατί εδώ προϋπάντησαν τον Κύριο οι αδερφές Μάρθα και Μαρία, όταν ερχόταν για να αναστήσει το νεκρό Λάζαρο. Στο δεξιό του Ναού υπάρχει βράχος που έχει σχήμα ράχης όνου. Στο βράχο αυτό κάθισε ο Κύριος πριν μπει στη Βηθανία και στο σημείο αυτό τον συνάντησαν η Μάρθα και η Μαρία και αφού έπεσε στα πόδια του του είπε: « Κύριε εί ής ώδε ο αδελφός μου ούκ αν ετεθνήκει...λέγει αυτή ο Ιησούς 'αναστήσεται ο αδελφός σου » (Ιωαν. 11: 21- 23).

Από εδώ ξεκινά το Σάββατο του Λαζάρου η πομπή προς τον τάφο του. Είναι Ελληνορθόδοξο προσκύνημα και υπηρετείται από αδελφές Μοναχές.

Ο βράχος που κάθισε ο Κύριος
-φωτογραφία Δ.Ε.-

ΜΕΡΟΣ Γ΄.

**Ευρύτερη περιοχή
Ισραήλ – Παλαιστίνης**

Η πόλη της Βηθλεέμ
-<http://images.google.gr>-

Βηθλεέμ

Νοτιοδυτικά των Ιεροσολύμων σε απόσταση 10 χιλιομέτρων βρίσκεται η Βηθλεέμ. Στην Παλαιά Διαθήκη αναφέρεται ως « Βηθλεέμ της Ιουδαίας » γιατί υπήρχε και μια άλλη Βηθλεέμ στη νοτιοδυτική Γαλιλαία, κοντά στη Ναζαρέτ. Στους πρώτους 3 αιώνες του Χριστιανισμού ήταν ένα μικρό και ασήμαντο χωριό. Οι Εβραίοι κάτοικοί της είχαν διωχθεί από τους Ρωμαίους και οι λίγοι απομείναντες κάτοικοί της ήταν Χριστιανοί. Λέγεται και πόλη του Δαβίδ, γιατί εδώ γεννήθηκε ο Προφήτης και βασιλιάς Δαβίδ.

Στα Εβραϊκά Βηθλεέμ σημαίνει « πόλη του άρτου » και στα Αραβικά « πόλη του κρέατος ».

Οι Προφύτες Ησαΐας και Μιχαΐας προφήτεψαν πως από αυτή θα έρθει ο Μεσσίας. Οι ειδωλολάτρες κάτοικοί της Βηθλεέμ λάτρευαν το Θεό Άδωνη μέσα σε μια φυσική σπηλιά που βρίσκονταν στο κέντρο του χωριού, χωρίς βέβαια να γνωρίζουν πως στη σπηλιά αυτή είχε γεννηθεί ο Χριστός.

Η τύχη της άλλαξε ριζικά τον 4^ο αιώνα όταν η Αγία Ελένη έκτισε πάνω στο Σπήλαιο της Γέννησης του Χριστού μεγαλοπρεπή Βασιλική, γεγονός που την έβγαλε από την αφάνεια και την κατέστησε σπουδαίο προσκυνηματικό και λατρευτικό κέντρο και σχεδόν την εξίσωσε με τη γειτονική Ιερουσαλήμ.

Μετά την Αραβική κατάκτηση η πόλη έπεσε και πάλι στην αφάνεια και την παρακμή. Το 1101, στέφτηκε και Βασιλική ο Βαλδουίνος ως πρώτος βασιλιάς των Σταυροφόρων της Ιερουσαλήμ και η Βηθλεέμ ανακηρύχτηκε επισκοπή. Με την αποχώρηση των Σταυροφόρων το 1187 ακολούθησε την καταθλιπτική τύχη της Ιερουσαλήμ. Στο 19^ο αιώνα με τη ροή του νέου κύματος των Χριστιανών προσκυνητών, άρχισε η πνευματική και οικονομική της ανασυγκρότηση, που συνεχίζεται μέχρι σήμερα.

Στη Βηθλεέμ γεννήθηκε ο Κύριος. Εδώ υπάρχει το Άγιο Σπήλαιο και η Αγία Φάτνη και φυσικά ο περικαλλής Ναός της Γεννήσεως. Επίσης το Σπήλαιο των Νηπίων που έσφαξε ο Ηρώδης. Από την Παλαιά Διαθήκη ο τάφος της Ραχήλ γυναίκας του Ιακώβ.

Σήμερα οι κάτοικοί της είναι στην πλειοψηφία Άραβες Ορθόδοξοι και Μουσουλμάνοι.

Η βασιλική της Γέννησης

Το εσωτερικό της βασιλικής της Γέννησης
-φωτογραφεία Δ.Ε.-

Η βασιλική της Γέννησης βρίσκεται στο ανατολικό τμήμα της πόλεως. Στο χώρο αυτό χτίστηκε για πρώτη φορά ναός, γύρο στο 100 μ.Χ. Τα ερείπια της πρώτης βασιλικής που έκτισε το 4^ο αιώνα η Αγία Ελένη βρίσκονται κάτω από το κτίριο της σημερινής βασιλικής. Σύμφωνα με της γραπτές μαρτυρίες η πρώτη αυτή βασιλική ήταν πεντάκλιτη με μεγάλο εξωτερικό αίθριο στη δυτική της πρόσοψη. Το ανατολικό της άκρο παισιώνονταν με ένα επιβλητικό οκταγωνικό κτίριο στο κέντρο του οποίου βρίσκονταν η σπηλιά της Γέννησης του Χριστού. Το δάπεδο της ήταν στρωμένο με

πολύχρωμα ψηφιδωτά, δείγματα των οποίων μπορεί να δει ο επισκέπτης μέχρι σήμερα κάτω από την σημερινή πλακόστρωση. Οι αρχαιολογικές ανασκαφές που έγιναν στο χώρο της βασιλικής το 1934 επιβεβαίωσαν και συμπλήρωσαν της περιγραφές των αρχαίων κειμένων για το σπουδαίο αυτό χριστιανικό μνημείο του 4^{ου} αιώνα.

Διακόσια χρόνια περίπου μετά την ανέγερση της βασιλικής από την Αγία Ελένη, ο αυτοκράτορας Ιουστινιανός για λόγους άγνωστους, την κατεδάφισε και την αντικατάστησε με τη σημερινή. Στη δυτική όψη της νέας βασιλικής προστέθηκε μικρότερο αίθριο αλλά με νάρθηκα, ενώ το οκταγωνικό κτίριο πάνω στη Σπηλιά της Γέννησης αντικαταστάθηκε με τρίκογχο ιερό Βήμα. Έτσι το όλο κτίριο πήρε σχήμα σταυρού. Η νέα βασιλική του Ιουστινιανού, αν και μεγαλύτερη, δεν είχε την ομορφιά και τη μεγαλοπρέπεια της πρώτης. Ο ίδιος ο Ιουστινιανός δεν έμεινε ικανοποιημένος από το νέο κτίριο, το οποίο ήταν άχαρο και σκοτεινό και διέταξε, σύμφωνα με μια μεταγενέστερη μαρτυρία τη τιμωρία του υπεύθυνου αρχιτέκτονα.

Ο εσωτερικός διάκοσμος της νέας βασιλικής του Ιουστινιανού είχε καταστραφεί ολόκληρος, θα έπρεπε όμως να είναι εντυπωσιακός και πλούσιος.

Σύμφωνα με μια μεταγενέστερη περιγραφή στη πρόσοψη της βασιλικής ήταν ζωγραφισμένη με πολύχρωμα ψηφιδωτά η παράσταση της Γέννησης του Χριστού και της Προσκύνησης των Μάγων της Περσίας. Η παράσταση αυτή έσωσε τη βασιλική το 614 μ.Χ. από καταστροφή. Οι επιδρομείς Πέρσες βλέποντας την παράσταση με τους τρεις συμπατριώτες τους Μάγους που παρουσιάζονταν με περσικές ενδυμασίες σεβάστηκαν το κτίριο και δεν το έκαψαν.

Το 1169 μ.Χ. ο αυτοκράτορας Μανουήλ Κομνηνός λάμπρυνε το Ναό με μωσαϊκά που σώζονται μέχρι σήμερα. Η βασιλική σήμερα είναι πεντάκλιτη με 48 κολώνες σε 4 σειρές μονοκόμματα. Στα ανατολικά καταλήγει σε σχήμα σταυρού. Η στέγη είναι ξύλινη και το τέμπλο ξυλόγλυπτο μεγάλης καλλιτεχνικής αξίας.

Ο Ναός έχει μήκος 30 και πλάτος 26 μέτρα. Κάθε κολώνα έχει 5,5 μέτρα ύψος με επιστέγασμα κορινθιακά κιονόκρανα. Τα ψηφιδωτά των τοίχων και οι αγιογραφίες πάνω στις κολώνες ακολουθούν πιστά το ρυθμό και το εικονογραφικό κύκλο της Ορθόδοξης Εκκλησίας.

Το Σπήλαιο της Γέννησης

Το Σπήλαιο της Γέννησης του Χριστού
-<http://images.google.gr>-

Ο τόπος της γέννησης του Χριστού, βρίσκεται κάτω από το Ιερό Βήμα της βασιλικής της Βηθλεέμ. Έχει δυο εισόδους μια από το βόρειο μέρος με 16 σκαλοπάτια και δεύτερη από το νότιο με 13 σκαλοπάτια. Το μήκος του είναι 12,5 μέτρα και το πλάτος του 3,20. Φωτίζεται από τις πολλές κανδήλες όλων των δογμάτων που προσδίδουν ιδιαίτερη μεγαλοπρέπεια. Μέσα στο Άγιο Σπήλαιο, μπορεί κανείς να διακρίνει τον τόπο που γεννήθηκε ο Κύριος. Βρίσκεται σε ημικυκλική αυλάδα προς τα ανατολικά, στο κέντρο της οποίας υπάρχει κώλυμα περιτριγυρισμένο με άργυρο αστέρι,

πάνω στο οποίο είναι γραμμένο λατινικά: « Ένταυθα έκ της Παρθένου Μαρίας εγεννήθη ο Ιησούς Χριστός ». Το δάπεδο είναι στρωμένο με μάρμαρο και οι τοίχοι

είναι και αυτοί καλυμμένοι με ορθομαρμάρωση. Καθημερινά γίνεται λειτουργία από τους Ορθοδόξους. Ο επισκέπτης προσκυνητής μέσα σε αυτό αισθάνεται πραγματικό ρίγος και ξέχωρη συγκίνηση αναπολώντας την ταπεινότητα του Βασιλιά των βασιλέων, αναλογιζόμενος την αλαζονεία των σημερινών αρχόντων και διδασκόμενος την αρετή της απλότητας και της ταπεινοφροσύνης. Και φυσικά ανήκει στους Ορθοδόξους.

Η Αγία Φάτνη

Στο δεξιό μέρος του Σπηλαίου και ακριβός δίπλα βρίσκεται η Αγία Φάτνη. Εδώ κατά την παράδοση είχε τοποθετήσει η Παναγία το Θείο Βρέφος σε άχυρα για να ζεσταθεί τη χειμωνιάτικη αυτή νύχτα. Μπροστά στην Αγία Φάτνη υπάρχει αλτάριο, που κατά την παράδοση των Λατίνων, εδώ ήρθαν προσκύνησαν και τοποθέτησαν οι μάγοι τα δώρα, που πρόσφεραν στο νεογέννητο βασιλιά. Η Φάτνη ανήκει στους Λατίνους.

Το Σπήλαιο των Νηπίων

Βγαίνοντας από τη νότια πόρτα του Ναού της Γέννησης, στα δεξιά υπάρχει σκάλα που οδηγεί στο σπήλαιο με τα ιερά λείψανα των νηπίων που έσφαξε ο Ηρώδης, όταν

Οι τάφοι των νηπίων
-φωτογραφία Δ.Ε.-

οι Μάγοι δεν επέστρεψαν για να τον πληροφορήσουν πού ο Χριστός γεννάται, όπως τους είχε ζητήσει, τότε διέταξε και « ανείλε πάντας τους παιδιάς τους εν Βηθλεέμ και εν πάσι τοις ορίοις αυτής από διετούς και κατωτέρω » (Ματθ. 2: 16).

Έτσι σφαγιάστηκαν 14.000 νήπια που έγιναν οι πρώτοι μάρτυρες του Χριστιανισμού. Τα νήπια ενταφιάστηκαν στο Γ΄ νεκροταφείο της Βηθλεέμ. Όταν η Αγία Ελένη ήρθε στους Αγίους Τόπους και έκτισε και την Βασιλική της Γεννήσεως του Χριστού έστειλε στο Ραββίνο της Βηθλεέμ μια χρυσοϋφαντη στολή με αν-

τάλλαγμα να της αποκαλύψει πού είναι οι τάφοι των νηπίων. Όταν βρήκαν τους τάφους άγγελος Κυρίου χώρισε τα οστά των νηπίων μαρτύρων και δημιουργήθηκε το κενοτάφιο των νηπίων. Συγκίνηση προκαλεί η θέα των βρεφικών κρανίων καθώς και η κατά σειρά παιδικοί τάφοι, που βρίσκονται σε μεγάλα υπόγεια σπήλαια.

Το Σπήλαιο του Γάλακτος

Σε μικρή απόσταση από το ναό της γέννησης, υπάρχει σπήλαιο στο οποίο πιστεύεται ότι κρύφτηκε η αγία οικογένεια, όταν ο Ιωσήφ πήρε εντολή από το Θεό να παραλάβει το παιδί και τη μητέρα του και να φύγει στην Αίγυπτο. Εδώ λέγεται ότι θήλασε η Θεοτόκος το Θείο Βρέφος. Κατά το θηλασμό μια σταγόνα έπεσε στη γη, και αμέσως άσπρισε όλη η σπηλιά σαν γάλα. Γι' αυτό λέγεται Σπήλαιο του γάλακτος. Στο βάθος υπάρχει εικόνα της Παναγίας που θηλάζει το Χριστό.

Το προσκύνημα αυτό ανήκει στους Λατίνους.

Ο Τάφος της Ραχήλ

Στον κύριο δρόμο από την Ιερουσαλήμ προς την Βηθλεέμ, συναντά κανείς στα δεξιά του δρόμου, χαμηλό Ιουδαϊκό μνημείο με τρούλο που καθώς μαρτυρείται είναι ο τάφος της δεύτερης γυναίκας του Ιακώβ, της Ραχήλ. Σύμφωνα με την Αγία Γραφή, ο Ιακώβ φεύγοντας από την Μεσοποταμία για τη Χεβρώνα το 1700 π.Χ. έφερε μαζί του και τη Ραχήλ, η οποία στο δρόμο γέννησε το Βενιαμίν. Ο τοκετός δεν ήταν καλός και η Ραχήλ πέθανε. Στο σημείο αυτό την έθαψε.

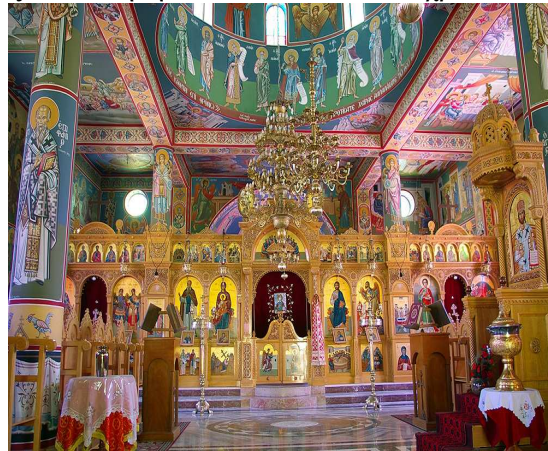
Μέσα στο μνημείο υπάρχει μεγαλοπρεπείς σαρκοφάγος καλυμμένη με πολυτελές ύφασμα. Εδώ πραγματοποιούν καθημερινά επισκέψεις οι Ισραηλίτισσες και κλαίνε με την Ραχήλ τα νήπια, που σκότωσε ο Ηρώδης κατά του χρόνου της γέννησης του Χριστού.

Το κτίριο στην σημερινή του μορφή, επισκευάστηκε από τον Μοντεφιόρε. Το μνημείο είναι σεβαστό από τους Ιουδαίους, τους Χριστιανούς και τους Μουσουλμάνους. Ανήκει στους Ιερούς Τόπους των Εβραίων.

Το χωριό των Ποιμένων (Πετζαούρ)

Το προσκύνημα αυτό που συνδέεται με την αποκάλυψη της Γέννησης του Χριστού στους βοσκούς από τους αγγέλους « ετέχθη υμίν σήμερον Σωτήρ, ός έστι Χριστός Κύριος έν πόλει Δαυίδ ».(Λουκ. 2: 8- 14).

Βρίσκεται ανατολικά της Βηθλεέμ σε απόσταση ενός χιλιομέτρου στο σημερινό αραβικό χωριό “Βέϊτ Σαχούρ”. Στο μέρος αυτό, ήδη από τον 4^ο αιώνα, οι χριστιανοί καθιέρωσαν ως ιερό προσκυνηματικό τόπο μια φυσική σπηλιά μέσα στην οποία ήταν οι βοσκοί την ώρα της αγγελίας . Εδώ οι ποιμένες άκουσαν τον αγγελικό ύμνο “δόξα εν υψίστοις Θεώ και επι γης ειρήνη εν ανθρώποις ευδοκία”. Από εδώ ξεκίνησαν οι ποιμένες για να προσκυνήσουν το Θείο Βρέφος δοξάζοντας τον Θεό. Το χώρο της σπηλιάς τον διαμόρφωσαν σχετικά και το δάπεδο του το έστρωσαν με πολύχρωμο μωσαϊκό δάπεδο. Πάνω από τη στέγη της έκτισαν επίσης ένα μικρό παρεκκλήσι σε σχήμα πετάλου που και αυτό το έστρωσαν με ψηφιδωτό δάπεδο και με δύο ελληνικές επιγραφές.

Το καθολικό της εκκλησίας στο χωριό των Ποιμένων: « Δόξα εν υψίστοις »
-<http://images.google.gr>-

Από τον 5^ο αιώνα και σε όλη την βυζαντινή εποχή η τελετή των Χριστουγέννων άρχιζε από το προσκύνημα αυτό και κατέληγε στη Βασιλική της Γέννησης στη Βηθλεέμ.

Ο ναός αυτός είναι μικρών διαστάσεων και είναι υπόγειος. Στο δυτικό μέρος δεικνύεται ο τάφος των Ποιμένων. Πάνω από αυτόν χτίστηκε μεγαλοπρεπείς βασιλική της οποίας σώζονται μόνο ερείπια. Πάλι ανεγέρθηκε άλλος περικαλλής ναός που ονομάζεται « Δόξα εν υψίστοις » αφιερωμένος στον αγγελικό Ύμνο και την προσκύνηση των Ποιμένων. Είναι βασιλική με τρούλο, έχει κοσμηθεί με εξαιρετικές

τοιχογραφίες και έχει σκαλιστό εικονοστάσι. Είναι μετόχι της Ι. Μονής του Αγίου Σάββα. Το προσκύνημα ανήκει στους Ορθοδόξους.

Χεβρόνα

Στην περιοχή της Βηθλεέμ σε απόσταση 39 χιλιόμετρα από την Ιερουσαλήμ, βρίσκεται η πανάρχαια πόλη Χεβρόνα. Η πόλη Χεβρόνα, στο νότιο τμήμα της ορεινής Ιουδαίας είναι στενά συνδεδεμένη με πολλά γεγονότα και πρόσωπα της Π. Διαθήκης, γι' αυτό καθιερώθηκε από πολύ παλιά σαν ιερός προσκυνηματικός τόπος για τους Ιουδαίους, τους Χριστιανούς και τους Μουσουλμάνους.

Το σπουδαιότερο βιβλικό γεγονός που καθιέρωσε την ιερότητα της πόλης ήταν οι τάφοι, που σώζονται μέχρι και σήμερα, των Πατριαρχών Αβραάμ, Ισαάκ και Ιακώβ που αναγνωρίζονται ως άγιοι και από της τρεις μονοθεϊκές θρησκείες.

Στης αρχές του 10^{ου} αιώνα π.Χ. με την ενθρόνιση του βασιλιά Δαβίδ, και την ανακήρυξη της πόλης Χεβρόνα ως την πρωτεύουσα του Ενωμένου Ισραηλιτικού Βασιλείου, οι τάφοι των Πατριαρχών καθιερώθηκαν ως χώρος λατρευτικός για όλες της φυλές του Ισραήλ. Χίλια χρόνια αργότερα ο βασιλιάς Ηρώδης περιτοίχισε την σπηλιά των Τάφων με επιβλητικό περίβολο, όμοιο με αυτό του Ιουδαϊκού Ναού στην Ιερουσαλήμ. Ο περίβολος αυτός των χρόνων του Ηρώδη σώζεται ακέραιος μέχρι σήμερα και αποτελεί ένα από τα αξιοθέατα της πόλης.

Στους Χριστιανικούς- βυζαντινούς χρόνους, πιθανότατα το 5^ο αιώνα, μέσα στο περίβολο και πάνω στους Τάφους, χτίστηκε Χριστιανική εκκλησία και ολόκληρος ο χώρος καθιερώθηκε ως σεβαστό και πολυσύχναστο Χριστιανικό προσκύνημα.

Οι Μουσουλμάνοι Άραβες τον 7^ο αιώνα μετέτρεψαν την εκκλησία σε τζαμί, ενώ οι Σταυροφόροι με τη σειρά τους διαμόρφωσαν το τζαμί σε εκκλησία δίνοντάς της το σημερινό γοτθικό χαρακτήρα. Μετά την έξωσή τους ξανάγινε πάλι τζαμί και Μουσουλμανικός προσκυνηματικός τόπος. Το σημερινό τζαμί είναι στην πραγματικότητα σταυροφορικό κτίριο με ενσωματωμένα αρχιτεκτονικά στοιχεία της βυζαντινής εκκλησίας.

Από το 1967 ολόκληρο το κτιριακό συγκρότημα χωρίστηκε ανάμεσα στους Ιουδαίους και τους Μουσουλμάνους και έτσι και οι δύο θρησκείες το χρησιμοποιούν σήμερα για προσευχή και λατρεία.

Ο πληθυσμός της σήμερα είναι 50.000 Μουσουλμάνοι και 2.000 Εβραίοι.

Μοναχισμός και Παλαιστίνη

Σύντομη ιστορία Παλαιστίνης

Η Παλαιστίνη, η χώρα του θαύματος των θαυμάτων στην οποία διαδραματίστηκαν τα πιο σημαντικά γεγονότα της Βιβλικής ιστορίας, βρίσκεται στο σταυροδρόμι της Αφρικής και της Ασίας, της Μεσογείου και της Ερυθράς Θάλασσας. Γεωγραφικά η Παλαιστίνη διαιρείται στις ακόλουθες επαρχίες: Α' την Γαλιλαία, Β' την Σαμάρεια, Γ' την Ιουδαία και Δ' την Περαία.

Η στρατηγική της θέσης υποδαύλισε τα επεκτατικά όνειρα πολλών κατακτητών μέσα στους αιώνες. Αιγύπτιοι, Ασσύριοι, Βαβυλώνιοι, Πέρσες, Έλληνες, Ρωμαίοι, Βυζαντινοί, Άραβες, Οθωμανοί και Άγγλοι, άφησαν ανεξίτηλα τα σημάδια τους στον τόπο που επέλεξε ο Θεός για τον περιούσιο λαό Του και πραγματώθηκε η προαιώνια βουλή Του για σωτηρία του ανθρώπου.

Χάρτης Παλαιστίνης
[-http://images.google.gr-](http://images.google.gr)

Η χώρα αρχικά ονομαζόταν “Γη Χαναάν”. Στη Βίβλο τη βρίσκουμε ως “Γη Κυρίου”, “Γη της επαγγελίας”, “Αγία Γη”. Η ονομασία Παλαιστίνη προέρχεται από την εβραϊκή λέξη “Peleseth”, που σημαίνει “Γη των Φιλισταίων”, καθώς 13 αιώνες προ Χριστού, Κρήτες άποικοι από τη Φιλίστη, διασχίζοντας τη Μεσόγειο σε αναζήτηση εύφορης γης κατέλαβαν τη χώρα που ο Θεός είχε υποσχεθεί στους Πατριάρχες των Εβραίων. Ο Ηρόδοτος αναφέρει την περιοχή με το όνομα Παλαιστίνη. Το όνομα της για τους συγγραφείς και τους Πατέρες της Εκκλησίας, δήλωνε την περιοχή στην οποία είχαν εγκατασταθεί οι 12 φυλές του Ισραήλ.

Η Παλαιστίνη είναι χώρα ορεινή και πεδινή γι' αυτό και συχνά συναντάμε της φράσεις “αναβαίνει” η “καταβαίνει” στο

Ευαγγέλιο. Η Παλαιστίνη αυλακώνεται από βαθιά φαράγγια και εύφορες κοιλάδες. Βόρεια είναι τα υψώματα του Γκολάν. Άλλα βουνά είναι το Ερμών, το δασοσκεπαστο Κάρμηλο, το Σαραντάριο, το Θαβώρ και τα Όρη της Γαλιλαίας. Στην Ιερουσαλήμ είναι το Όρος των Ελαιών και της Σιών.

Η πιο αξιόλογη κοιλάδα είναι του Ιορδάνη, μοναδική στον κόσμο για την κλίση της από βορρά προς νότο, καθώς στη Νεκρά Θάλασσα φτάνει τα 392 μέτρα κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας, σαν αποτέλεσμα ηφαιστειακής έκρηξης που η ανάμνησή της διασώζεται στη βιβλική παράδοση της καταστροφής των Σοδόμων και Γομόρρων. Από της πεδιάδες της, ονομαστή είναι η εύφορη Εσδραελών, μεταξύ Γαλιλαίας και Σαμάρειας και η πεδιάδα Σαρόν με τους πορτοκαλεώνες.

Στην Παλαιστίνη υπάρχουν έρημοι, βραχώδες ορεινές και γυμνές εκτάσεις γεμάτες σπηλιές, όπως οι έρημοι Βησδαϊδά, της Ιουδαίας, της Νεκράς Θάλασσας, της Νεγκέβ με τα απόκρημνα βράχια, τα βαθιά φαράγγια και της σπηλιές. Ο πιο σημαντικός ποταμός είναι ο Ιορδάνης.

Το κλίμα της Παλαιστίνης ποικίλλει ανάλογα με το υψόμετρο του εδάφους. Το χειμώνα είναι ψυχρό και το καλοκαίρι θερμό. Μετριάζεται όμως η ζέστη από τη δρόσο, που παρουσιάζεται μέσα στην Αγία Γραφή σαν δωρεά του Θεού. Η ευφορία της Παλαιστίνης εκθειάζεται πολλές φορές από την Αγία Γραφή. « Κύριος ο Θεός σου εισάξει σε εις γην αγαθήν και πολλήν...γη πυρού και κριθής, άμπελοι, συκαι, ρυαί, γη ελαιίας, ελαιού και μέλιτος...και φαγή και εμπλησθήσει και ευλογήσεις Κύριον τον Θεόν σου, επί της γης της αγαθής ης δέδοκε σοι » (Δευτ. Η' 7- 10). Μπανανιές, αβοκάντο, πορτοκάλια, μάνγκο, φραγκόσυκα, ιαματικά βότανα, πολύχρωμα αγριολούλουδα, υάκινθοι, ανεμώνες και άγρια κρίνα, φυτρώνουν παντού, προσφέροντας μια ανεπανάληπτη πανδαισία χρωμάτων και αρωμάτων.

Στην πανίδα της περιοχής αφθονούν οι κατσίκες και τα πρόβατα, οι καμήλες, οι όνοι και τα βόδια. Λύκοι, αγριόγατες, ύαινες, γύπες, αετοί, υπάρχουν στα βουνά και στην έρημο. Επίσης αρκετά μεγάλες ποσότητες ψαριών αλιεύονται από την λίμνη της Τιβεριάδος.

Παλαιστινιακό μανάβικο
-<http://images.google.gr>

Μοναχισμός

Η Παλαιστίνη έπαιξε σημαντικό ρόλο στη γέννηση, ανάπτυξη και εδραίωση του Μοναχισμού της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας. Σ' αυτήν ιδρύθηκαν τα πρώτα οργανωμένα μοναστήρια, τελειοποιήθηκαν τα διάφορα συστήματα και οι κανονισμοί των μοναχών και έφτασε ο χριστιανικός Μοναχισμός στην ποιο ψηλή πνευματική στάθμη και ακμή.

Αναρίθμητες είναι οι πνευματικές προσωπικότητες που έσπειραν και καλλιέργησαν τον Ασκητισμό στην Αγία Γη. Όμως το έργο της οργάνωσης του Μοναχισμού είναι συνδεδεμένο με τέσσερις μεγάλους ηγέτες της ασκητικής πολιτείας:

Τον Άγιο Χαρίτωνα.

Τον Άγιο Ευθύμιο.

Τον Άγιο Θεοδόσιο και

Τον Άγιο Σάββα.

Ο Άγιος Χαρίτωνας εισήγαγε το μοναχισμό της Λαύρας. Η Λαύρα που σημαίνει στενό δρόμο, ήταν ένα είδος μοναχικής κοινότητας με διατάξεις και κανονισμούς αλλά που άφηνε στα μέλη της κοινότητας ελευθερία και πρωτοβουλία μοναχικής διαβίωσης. Τη Λαύρα συγκροτούσαν οι κοινές προσευχές και τη συνέδεε ο ηγούμενος.

Ο Άγιος Ευθύμιος τελειοποίησε το Λαυρεωτικό Μοναχισμό και τον εδραίωσε ως σύστημα. Το 429 μ.Χ. εγκαινίασε τη μεγάλη Λαύρα ανατολικά της Ιερουσαλήμ. Ο κάθε μοναχός ζούσε χωριστά, κάτω από αυστηρούς κανονισμούς.

Ο Άγιος Θεοδόσιος σύστησε και τελειοποίησε το Κοινόβιο, στο οποίο οι μοναχοί έπρεπε να μένουν στο μοναστήρι, να τρώνε και να προσεύχονται μαζί και η ζωή τους να διέπεται από τους ίδιους κανονισμούς. Ήταν η πρώτη φορά που τα πλήθη των μοναχών της Αγίας Γης καλούνταν να εργαστούν χειρονακτικά και το μοναστήρι μετατράπηκε σε αυτοσυντήρητο οργανισμό.

Ο Άγιος Σάββας οργάνωσε ένα είδος μοναχικής ζωής που συνδύαζε τον ασκητισμό, τη Λαύρα και το Κοινόβιο. Δηλαδή τελειοποίησε τα μοναχικά συστήματα και τα κατέταξε σε ιεραρχική τάξη. Σύμφωνα με τον Άγιο, τα τρία συστήματα του Μοναχισμού γίνονταν τρία στάδια που οδηγούσαν στη λύτρωση. Έτσι στις αρχές του 6^{ου} αιώνα κάπου 300 χρόνια μετά την πρώτη εμφάνιση του Μοναχισμού στην Αίγυπτο, συντελέστηκε μέσα στην καρδιά της Αγίας Γης η τελειοποίηση της ιδέας του Μοναχισμού και ο ασκητισμός έγινε το τελευταίο στάδιο του μοναχισμού και ο απώτερος σκοπός του μοναχού.

Με τους Αγίους Θεοδόσιο και Σάββα, ο μοναχισμός της Αγίας Γης πήρε την πιο μεγάλη του ακμή.

Σε πολλές χιλιάδες αριθμούνται οι μοναχοί κάθε εθνικότητας και σε εκατοντάδες τα μοναστήρια και τα ασκητήρια. Η ακμή αυτή συνεχίστηκε μέχρι την περσική εισβολή το 614 μ.Χ και την αραβική κατάκτηση. Τα δύο αυτά ιστορικά γεγονότα χτύπησαν θανάσιμα το Μοναχισμό, του ανέκοψαν την πρόοδο και τελικά τον εξαφάνισαν από την Παλαιστίνη για πολλούς αιώνες. Σήμερα από της εκατοντάδες των παλαιών αυτών μοναστηριών της Αγίας Γης, επιζούν μόνο λίγα στην έρημο της Ιουδαίας και την ευρύτερη περιοχή και οι λίγοι μοναχοί που ζουν σ' αυτά είναι τα απομεινάρια της μεγάλης και άλλοτε πολυπληθούς Πολιτείας της Ερήμου.

Ο Πατήρ Κυριάκος στο εργαστήρι της Μονής Αββά Γερασίμου
-<http://images.google.gr>

Μοναστήρια περιοχής Βηθλεέμ- Ιεροσολύμων:

Η Λαύρα του Αγίου Σάββα (Mar Sabba)

Η Λαύρα του Αγίου Σάββα
-<http://images.google.gr>

Το πιο σημαντικό και διασημότερο μοναστήρι του Ορθόδοξου Μοναχισμού με συνεχή ιστορία 1500 χρόνων που παρουσιάζει για όλους τους Χριστιανούς ιδιαίτερο ενδιαφέρον βρίσκεται στην καρδιά της ερήμου μεταξύ της Βηθλεέμ και της Νεκράς Θάλασσας, σκαρφαλωμένο στην απότομη πλαγιά του χειμάρρου των Κέδρων. Μέσα στην αγριότητα της φύσης, διεγείρει το νου και εκπέμπει ευωδία θυμιάματος.

Ο Άγιος Σάββας γεννήθηκε το 439 μ.Χ. στο χωριό Μουταλάσκη της Καπαδοκίας. Από μικρός διακρίθηκε για την κλήση του στο Μοναχισμό. Γι' αυτό και οι γονείς του Ιωάννης και Σοφία, τον οδήγησαν στο κοντινό μοναστήρι των Φλαβιανών, όπου και διακρίθηκε για την εγκράτειά του. Μια

φορά εισελθόν σε κλίβανο πυράς, βγήκε αβλαβής. Σε ηλικία 18 ετών φτάνει στα Ιεροσόλυμα για να προσκυνήσει τον Πανάγιο Τάφο και τους Αγίους Τόπους.

Γνωρίζεται με το Μέγα Ευθύμιο στη Λαύρα του, έξω από την Ιερουσαλήμ και εντυπωσιάζεται. Ζητά από τον Άγιο να τον κρατήσει μαζί του και εκείνος διακρίνοντας τον χαρακτήρα του και τα ψυχικά του χαρίσματα, τον στέλνει προσωρινά λόγω ηλικίας να ασκητέψει στο Κοινόβιο του Οσίου Θεοκτίστου. Εκεί έμεινε 10 χρόνια και διακρίθηκε για τη σοφία του αποκαλούμενος σε ηλικία 34 ετών

Ασκητήριο Αγ. Σάββα
-φωτογραφεία Δ.Ε.-

« παιδαριογέροντας ». Για μερικά χρόνια ασκητεύει στην έρημο του Ιορδάνη κοντά στον Άγιο Γεράσιμο. Ύστερα από την άσκηση αυτή ο Άγιος αποσύρετε και ζει 50 ολόκληρα χρόνια μόνος του, σε σπήλαιο στην έρημο του Χειμάρρου των Κέδρων, απέναντι ακριβώς από την σημερινή Λαύρα. Όταν οι ερημίτες άρχισαν να αυξάνονται αναγκάζεται ύστερα από εντολή της Παναγίας, να περάσει απέναντι και να αρχίσει το κτίσιμο της Λαύρας.

Το άβατο μοναστήρι ίδρυσε ο ίδιος ο Άγιος Σάββας ο « Ηγιασμένος » το 485 μ.Χ. και σ' αυτό ασκήτησαν μεγάλοι Πατέρες της Εκκλησίας όπως ο Άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός, ο Άγιος Κοσμάς ο μελωδός, ο Άγιος Ξενοφών, ο Άγιος Θεόδωρος και πολλοί άλλοι.

Ο Άγιος Σάββας πέθανε στη Λαύρα σε ηλικία 94 ετών. Πριν το θάνατό του προσκύνησε τον Πανάγιο Τάφο. Πριν παραδώσει του πνεύμα του έμεινε 4 ημέρες μόνος του προσευχόμενος, χωρίς τροφή και νερό και δε δεχόταν κανέναν. Την 5^η μέρα κοινώνησε των Αχράντων Μυστηρίων, κοιμήθηκε λέγοντας « Κύριε εις χείρας Σου παραθήσομαι το πνεύμα μου ». Ενταφιάστηκε στη Μονή στις 5 Δεκεμβρίου του 533 μ.Χ. Όταν μετά από 15 χρόνια ο τάφος ανοίχτηκε το Σκήνωμά του ήταν σώο και ακέραιο. Στο διάβα των αιώνων το σκήνωμα του Αγίου για πάρα πολλούς αιώνες φυλασσόταν στη Βενετία από τους Λατίνους (από το 911 μ.Χ.), όπου το είχαν μεταφέρει οι Σταυροφόροι. Αν η Δυτική Εκκλησία δεν σεβόταν τον Άγιο Σάββα, δεν θα διατηρούσε ως κόρη οφθαλμού το Σκήνωμά του και δεν θα αποφάσιζε την επιστροφή του στον τόπο της Λαύρας. Έτσι ο Πάπας Παύλος ο ΣΤ', έβλεπε για αρκετό καιρό στον ύπνο του τον Άγιο να του ζητά επίμονα τη μεταφορά του στη Λαύρα. Το 1965 αισθανόμενος τύψεις για την κλοπή του Σκηνώματος του Αγίου, αποφασίζει την επιστροφή του στη Λαύρα, γεγονός που ανακοίνωσε στον τότε Πατριάρχη Ιεροσολύμων Βενέδικτο. Αμέσως συγκροτήθηκε επιτροπή Αγιοταφικών πατέρων που πήγε στη Βενετία, παρέλαβε με επισημότητα, ευλάβεια και τιμή το σκήνωμα αφού πρώτα το ενέδυσσε, με ευκολία αφού οι αρθρώσεις του λύγιζαν, με τα Ιερά εμβλήματα και αεροπορικά μέσω Αθηνών το μετέφεραν στον Πανίερο Ναό της Αναστάσεως και στη συνέχεια στη Λαύρα, την 25^η Οκτωβρίου 1965.

Το Σκήνωμα του Αγίου Σάββα
-<http://images.google.gr>-

Το καθολικό της Μονής είναι αφιερωμένο στην Παναγία. Είναι βασιλική με τρούλο και κτίστηκε τον 6^ο αιώνα από τον Ιουστινιανό. Μέσα στην εκκλησία είναι και το Ιερό Λείψανο του Αγίου Σάββα. Παλαιότερα είχε 5.000 μοναχούς και άλλους τόσους στα γύρο ασκητήρια που τους έσφαζαν οι Πέρσες. Σήμερα έχει μικρό αριθμό

μοναχών, που δεν υπερβαίνει τους 15. Η πρώτη εκκλησία- σπηλιά αφιερωμένη στον Άγιο Νικόλαο, εγκαινιάστηκε το 484 από τον ίδιο τον Άγιο Σάββα.

Άλλα σημαντικά προσκυνήματα της Μονής είναι:

- Το ασκηταριό, ο τάφος και το Ιερό Σκηνώμα του Αγίου Σάββα.
- Το ασκηταριό του μεγάλου υπερασπιστή της Ορθοδοξίας Αγίου Ιωάννη του Δαμασκηνού.

- Ο ψηλός πύργος που κατασκεύασε ο Ιουστινιανός.

- Το Αγίασμα (πηγή) που για 1500 χρόνια ούτε αυξάνει ούτε λιγοστεύει.

- Η φοινικιά που φύτεψε ο Άγιος Σάββας με τα ιαματικά φύλλα που με κοινή ομολογία θεραπεύουν τη στειρώση.

- Αξιοπρόσεκτο είναι και το κοιμητήριο της Μονής, το οποίο βρίσκεται κάτω από την πλακόστρωτη αυλή. Στην επιφάνεια υπάρχουν δυο τρύπες από της οποίες κατεβάζουν τα σκηνώματα των αποθνησκόντων πατέρων.

Η Μεγάλη Λαύρα του Αγίου Σάββα είναι υποδειγματική για την κοινοβιακή ζωή. Οι μοναχοί τρώνε μια φορά το 24ωρο.

Σήμερα παρά τα σημάδια της πολυκαιρίας και των συμφορών που πέρασε κατά την μακραίωνη ιστορία του, ορθώνεται αγέρωχο και περήφανο στην καρδιά της ερήμου και περιμένει με ανοιχτές της πόρτες τους προσκυνητές από όλο τον κόσμο για να τους αγιάσει και ευλογήσει ο Άγιος.

Ηγούμενος της Μονής από τους πρώτους αιώνες είναι ο Πατριάρχης Ιεροσολύμων.

Το Κοινόβιο του Αββά Θεοδοσίου

Είναι κτισμένο στη θέση του αρχαίου κοινοβίου που ίδρυσε ο Μέγας Κοινοβιάρχης του μοναχισμού της Αγίας Γης, ο Άγιος Θεοδόσιος, τον 5^ο αιώνα. Στην ακμή του είχε 700 μοναχούς διαφόρων εθνικοτήτων. Ανάμεσά τους, σύμφωνα με της πηγές, βασιύλευε η αγάπη, η πειθαρχία, η εργατικότητα και η τέλεια πνευματική άσκηση. Το Κοινόβιο ήταν εξοπλισμένο με μια κεντρική εκκλησία στην οποία η λειτουργία γίνονταν στα ελληνικά και με μικρότερες άλλες για της διάφορες μοναχικές εθνότητες. Η σπηλιά- προσκύνημα είναι από τα πιο ενδιαφέροντα τμήματά του. Είναι φυσική και κατά την μακραίωνη ιστορία της Μονής χρησιμοποιήθηκε ως κοιμητήριο των Ηγουμένων. Στις λάρνακες κατά μήκος της σπηλιάς είναι ενταφιασμένοι ο ιδρυτής της Μονής, ο Σωφρόνιος, διάδοχός του και μετέπειτα ονομαστός Πατριάρχης Ιεροσολύμων, η Αγία Θεοδότη μητέρα των Αγίων Αναργύρων και άλλες εξέχουσες μορφές του μοναχισμού της Παλαιστίνης.

Στις μέρες της ακμής του στους χώρους του υπήρχαν εργαστήρια για την καθημερινή απασχόληση των μοναχών, φτωχοκομεία, γηροκομεία, φροντιστήρια, ορφανοτροφεία, ξενώνες και στάβλοι για τα ζώα που εξυπηρετούσαν τους μοναχούς και τους επισκέπτες προσκυνητές. Με άλλα λόγια το Κοινόβιο αυτό ήταν μια μικρή πολιτεία ανθρώπων του πνεύματος, της προσευχής και της πνευματικής άσκησης αλλά και της εργασίας και προσφοράς προς την κοινωνία και το μοναχισμό.

Η περσική εισβολή και η αραβική κατάκτηση ανέκοψαν την ακμή του μοναστηριού και σκόρπησαν τους μοναχούς του. Επέζησε με ελάχιστους μοναχούς μέχρι το 15^ο αιώνα οπότε και εγκαταλείφθηκε για να γίνει άσυλο των Βεδουίνων της φυλής Ίμπεν- Άμπεντ. Το 1858 τα ερείπια που υπήρχαν τότε στη θέση του μοναστηριού αγοράστηκαν από το Πατριαρχείο, έγιναν εργασίες αναστήλωσης και ανακαίνισης και επαναλειτουργεί από τότε μέχρι σήμερα, αλλά δυστυχώς υπάρχουν μεγάλα προβλήματα από τους Παλαιστίνιους κυρίως Μουσουλμάνους κατοίκους της περιοχής, οι οποίοι κάθε άλλο παρά φιλικές διαθέσεις δείχνουν απέναντι στη Μονή.

Το Μοναστήρι του Τιμίου Σταυρού

Ιστορικά και αρχαιολογικά, η ίδρυση του πρώτου μοναστηριού, ανάγεται στους Βυζαντινούς χρόνους. Η Χριστιανική παράδοση το συνδέει με τον τόπο που ο Λωτ φύτεψε το δέντρο από το οποίο έγινε ο Σταυρός του Χριστού.

Ο Λώτ ποτίζει το Δέντρο του Σταυρού
-φωτογραφεία Δ.Ε.-

ο Μελέτιος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως και ο Βενέδικτος Πατριάρχης Ιεροσολύμων.

Το 614 μ.Χ. οι Πέρσες το κατέστρεψαν και ξανακτίστηκε από το Πατριαρχείο Ιεροσολύμων. Τον 11^ο αιώνα επισκευάστηκε από τον Ίβηρα μοναχό Πρόχορο με την υποστήριξη των βασιλέων της Ιβηρίας. Για πολλούς αιώνες ήταν από τα σημαντικότερα προσκυνήματα. Είχε πάνω από 100 μοναχούς και η Μονή είχε εμπλουτιστεί με ωραιότητες τοιχογραφίες., πολλές από τις οποίες σώζονται.

Μετά την αποχώρηση των Ιβήρων το μοναστήρι αγοράστηκε από το Πατριαρχείο και ανακαινίστηκε. Ο Ναός είναι Βυζαντινός με τρούλο.

Στη Μονή από το 1855 μέχρι το 1909 λειτουργούσε η περίφημη Θεολογική Σχολή του Τιμίου Σταυρού της εκκλησίας της Ιερουσαλήμ από την οποία αποφοίτησαν αξιόλογοι επιστήμονες όπως

Το Μοναστήρι του Αγίου Συμεών (Κατά Μόνας)

Νοτιοδυτικά της Ιερουσαλήμ, πάνω στο λόφο Καταμόνας, βρίσκεται αυτό το προσκύνημα. Η παράδοση αναφέρει ότι στον τόπο αυτό βρισκόταν το σπίτι του Αγίου Συμεών του Θεοδόχου, με τον κήπο και τους τάφους της οικογένειάς του.

Ο Άγιος Συμεών ήταν ένας από τους 70 μεταφραστές της Παλαιάς Διαθήκης. Λέγεται και Θεοδόχος, γιατί αξιώθηκε να κρατήσει στην αγκαλιά του τον Κύριο. Μελετώντας τα ιερά κείμενα ο Συμεών, ιδιαίτερα το βιβλίο του προφήτη Ησαΐα, που αναφέρεται η « εκ παρθένου γέννησης » του Μεσσία, διερωτήθηκε κατά πόσον αυτό ήταν δυνατό να γίνει. Τότε έβγαλε το δαχτυλίδι του και το έριξε στο Νείλο ποταμό, λέγοντας « εάν ξαναβρώ το δαχτυλίδι τούτο, τότε θα πραγματοποιηθούν οι προφητείες ».

Πράγματι, ύστερα από μερικές μέρες, τρώγοντας ψάρι, βρήκε το δαχτυλίδι του μέσα στο ψάρι που του προσφέρθηκε. Τότε απευθυνόμενος προς τον Θεό τον παρακάλεσε να τον αξιώσει να μην πεθάνει, προτού δει « τον Χριστών Κυρίου ». Όταν δε σαν ιερέας στον Ναό του Σολομώντα είδε την Παρθένο Μαρία, να έρχεται στο Ναό με το Θείο Βρέφος, φωτίστηκε από το Άγιο Πνεύμα, και είπε « Νύν απολύεις τον δούλων σου Δέσποτα, κατά το ρήμα σου εν ειρήνη, ότι είδον οι οφθαλμοί μου το σωτήριο σου, ο ητοίμασας κατά πρόσωπον πάντων των λαών, φως εις αποκάλυψιν εθνών και δόξαν λαού σου Ισραήλ » (Λουκ. 2: 29- 32). Απευθυνόμενος δε προς την Θεοτόκο είπε: « Ούτος κείται εις πτώσιν και ανάστασιν πολλών εν τω Ισραήλ και εις σημείον αντιλεγόμενον και σου δε αυτής την ψυχήν

διελεύσεται ρομφαία » (Λουκ. 2: 34- 35) προφητεύοντας τον μεγάλο πόνο, που θα δοκίμαζε με την σταύρωση του Υιού της.

Ο Άγιος Συμεών έζησε 270 χρόνια. Ο τάφος του σώζεται, ενώ το σκήνωμά του μεταφέρθηκε στην Κωνσταντινούπολη επί Ιουστινιανού. Ο Ναός κατασκευάστηκε το 1859 από το μοναχό Αβράμιο. Τόσο ο Ναός, όσο και ο χώρος γύρω από αυτόν είναι ένας παράδεισος.

Η Μονή του Προφήτη Ηλία

Είναι το πρώτο προσκύνημα που συναντάμε από τα Ιεροσόλυμα, πηγαίνοντας για τη Βηθλεέμ. Χτίστηκε τον 6^ο αιώνα από τον Πατριάρχη Ηλία. Στο διάβα των αιώνων έπαθε αρκετές καταστροφές και το 1160 μ.Χ. ξαναχτίστηκε από τον Αυτοκράτορα Μανουήλ Κομνηνό, ενώ και πάλι αρκετές φορές ξανακαταστράφηκε. Το 1860 με φροντίδα του Πατριαρχείου απέκτησε και πάλι τη λαμπρότητα του.

Πάνω από τη στέγη της εκκλησίας και κοντά στον τρούλο, βρίσκεται το σπήλαιο του Προφήτη Ηλία. Εδώ κατέφυγε ο προφήτης για να αποφύγει τον θυμό των ασεβών βασιλέων Αχαάβ και Ιεζάβελ, κατά εντολή του Θεού. Στο σπήλαιο αυτό ο προφήτης τρεφόταν από ένα κόρακα για τριάμισι χρόνια.

Η Μονή του Προδρόμου στην Ορεινή (Ain Karem)

Δυτικά των Ιεροσολύμων βρίσκεται το χωριό Ορεινή που κατοικείται από Χριστιανούς, Εβραίους και Μουσουλμάνους. Κοντά στο χωριό υπάρχει Ρωσικό γυναικείο Μοναστήρι.

Η Ορεινή έχει μεγάλη θρησκευτική σημασία και αξία γιατί:

- Εδώ βρισκόταν το σπίτι του Ζαχαρία και της Ελισάβετ.
- Εδώ γεννήθηκε ο Ιωάννης ο Πρόδρομος.
- Εδώ σκίστηκε η πέτρα και προστάτευσε την Ελισάβετ μαζί με τον Πρόδρομο την εποχή της βρεφοκτονίας του Ηρώδη.
- Εδώ η Παναγία έζησε αρκετό καιρό και βοήθούσε την Ελισάβετ πλένοντας τα ρούχα και παίρνοντας νερό από την πηγή.

Στην Ορεινή υπάρχει το Μοναστήρι του Προδρόμου που ανήκει στο Ελληνορθόδοξο Πατριαρχείο.

Οι άλλες Ιερές Μονές της Ιερουσαλήμ

- 1) Του Αγίου Νικολάου
- 2) Του Αγίου μεγαλομάρτυρος Δημητρίου
- 3) Των Αγίων Θεοδώρων
- 4) Του Αγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου
- 5) Των Αρχαγγέλων
- 6) Του Αγίου Σπυρίδωνος
- 7) Της Αγίας μεγαλομάρτυρας Αικατερίνης
- 8) Του Αγίου Ευθυμίου του Μεγάλου
- 9) Του Αγίου Βασιλείου του Μεγάλου

Ιεριχώ

Ιστορικό- πόλη- περιοχή

Η Ιεριχώ, γνωστή από την Παλαιά Διαθήκη και τους χρόνους του Χριστού, ήταν μια από τις σπουδαιότερες πόλεις της Αγίας Γης. Το ευχάριστο τοπίο της, το εύφορο έδαφός της, τα άφθονα νερά της και το θερμό και ξερό κλίμα, ιδιαίτερα το χειμώνα είναι τα φυσικά χαρίσματα για τα οποία η περιοχή είχε από τα προϊστορικά χρόνια πολλούς κατοίκους.

Η γεωγραφική της θέση που αποτελεί μια καταπράσινη όαση μέσα στην έρημο της Ιουδαίας, της προσθέτει και άλλα προτερήματα. Η θέση της στην ευρύτερη περιοχή είναι στρατηγική και όποιος την κατείχε μπορούσε να ελέγχει όλο το εσωτερικό της Αγίας Γης.

Η Ιεριχώ βρίσκεται 259 μέτρα κάτω από την επιφάνεια της Μεσογείου και σε απόσταση 35 χιλίόμετρα από την Ιερουσαλήμ. Αρχαιολογικές ανασκαφές ανάμεσα στα νερά του Ελισαίου και τους πρόποδες του Σαραντάριου Όρους αποκάλυψαν ότι η πόλη ιδρύθηκε το 3000 π.Χ. και περιβαλλόταν από ένα μεγάλο τείχος.

Η Ιεριχώ είναι η πρώτη πόλη που συνάντησαν οι Ισραηλίτες μετά τη διάβαση του Ιορδάνη στη Γη της Χαναάν. Τότε κατέλαβαν την πόλη και έσφαξαν όλους τους κατοίκους της.

Στο διάβα των αιώνων δέχτηκε πολλούς κατακτητές. Γύρω στα 800 π.Χ. οικοδομήθηκαν ξανά τα τείχη και αυτό επέσυρε την προγονική κατάρα του Ιησού του Ναυή: « επικατάρατος ο άνθρωπος ος οικοδομήσει την πόλιν εκείνην ».

Για τους λαμπρούς της κήπους ο Μάρκος Αντώνιος την δώρισε στην Κλεοπάτρα και αυτή την ενοικίασε στον Ηρώδη που τη λάμπρυνε με μεγάλα έργα.

Με την αραβική κατάκτηση πέφτει στην παρακμή. Κατά τον Α' παγκόσμιο πόλεμο την κατέλαβαν οι Άγγλοι. Μετά τον πόλεμο του 1948 ο πληθυσμός της αυξήθηκε με την εισροή Παλαιστινίων προσφύγων. Στον πόλεμο του 1967 καταλήφθηκε από τους Ισραηλινούς.

Οι κάτοικοι της σημερινής πόλης και της ευρύτερης περιοχής είναι στη συντριπτική πλειοψηφία Παλαιστίνιοι και τα τελευταία χρόνια με της συμφωνίες είναι υπό την Παλαιστινιακή Διοίκηση. Ο πληθυσμός της πόλης είναι 15.000 κάτοικοι.

Είναι επίσης σπουδαίος συγκοινωνιακός κόμβος. Στην Ιεριχώ διασταυρώνονται όλες οι οδικές αρτηρίες που οδηγούν από το βορρά στο νότο και από την ανατολή στη δύση. Η θέση της ήταν και ο κύριος λόγος που ο Κύριος περνούσε αναγκαστικά από την Ιεριχώ για να πάει στα Ιεροσόλυμα.

Στην Ιεριχώ: Άνθισε σχολή προφητών και συχνά την επισκέπτονταν οι προφήτες Ηλίας και Ελισαίος.

Ο Κύριος θεράπευσε τον τυφλό. Συναντήθηκε με τον Ζακχαίο τον αρχιτελώνη, που για να τον δει ανέβηκε στη συκομορέα. « Και εισελθών διήρχετο την Ιεριχώ. Και ιδού ανήρ ονόματι καλούμενος Ζακχαίος και αυτός ην πλούσιος, και εξήτει ιδείν τον Ιησούν τις εστι και ουκ ηδύνατο εκ του όχλου ότι τη ηλικία μικρός ην. Και προδραμών έμπροσθεν ανέβη επί συκομορέαν »(Λουκ. 19: 3-4).

Υπήρχαν εδώ Λαύρες με πολλούς μοναχούς. Ο Άγιος Χαρίτων και οι διάδοχοί του, οι Άγιοι Σάββας και Ιάκωβος, ασκήτεψαν στην περιοχή, η οποία αναδείχτηκε σε κέντρο πνευματικής ζωής και βίωσης του Μοναχισμού.

Η Ιεριχώ και ο Προφήτης Ελισαίος

Η πόλη και η περιοχή συνδέονται με τη ζωή και τη δράση του Προφήτη Ελισαίου, του οποίου η μνήμη τιμάται στις 14 Ιανουαρίου.

Ο Ελισαίος έζησε το 800 π.Χ.

Ανταποκρινόμενος στην κλήση του προφήτη Ηλία πήγε στην περιοχή. Ο προφήτης Ηλίας αναλήφθηκε στους ουραμούς μέσα σε πύρινο άρμα και τη στιγμή αυτή έριξε στον Ελισαίο τη μηλωτή του ως σύμβολο διαδοχής και ο Ελισαίος τον ακολούθησε περνώντας θαυματουργικά τον Ιορδάνη. Οι κάτοικοι της πόλης του παραπονέθηκαν ότι το νερό της πηγής είναι πικρό και υποφέρουν. Αυτός με θαύμα το μετέτρεψε σε πόσιμο και υγιεινό. Έκανε επίσης πολλά θαύματα.

Η Εκκλησία τιμούσε πάντα τον Ελισαίο. Έτσι από τους πρώτους χριστιανικούς αιώνες υπήρχε ναός με το όνομά του. Ο σημερινός ναός στην Ιεριχώ, κτίστηκε το 1884 από το Πατριαρχείο Ιεροσολύμων και ανακαινίστηκε το 1975.

Η συκομορέ του Ζακχαίου
-φωτογραφεία Δ.Ε.-

Στην αυλή του ναού υπάρχει η συκομορέα του Ζακχαίου, το δέντρο που ανέβηκε ο μικρόσωμος τελώνης για να δει το Χριστό, παράδειγμα ανθρώπου που μετανοεί και αναγεννιέται με τη δύναμη του Κυρίου. Ο Ζακχαίος με τη μετάνοιά του μπήκε στο χορό των Αγίων και η μνήμη του τιμάται στις 20 Απριλίου. Η συκομορέα είναι μακρόβιο και αειθαλές δέντρο. Η ονομασία της είναι “φίκος ο συκόμορος” και οι καρποί του μοιάζουν με ρόδινα σύκα. Λέγεται ότι το δέντρο αυτό δεν φυτρώνει σε άλλα μέρη.

Λαύρα Αγίου Γεωργίου Χοτζεβίτη

Βρίσκεται στην έρημο της Ιουδαίας σε μια άγρια χαράδρα του χειμάρρου ΕΛ ΚΙΑΤ, κοντά στον παλιό δρόμο που έωνε την Ιεριχώ με την Ιερουσαλήμ. Είναι ένα πολύπλοκο οικοδόμημα τριών ορόφων με κελιά, ξενώνες, αυλές, κεντρική εκκλησία, παρεκκλήσια, τη σπηλιά-εκκλησία του προφήτη Ηλία, ασκητήρια και υπόγεια.

Ο Όσιος Γεώργιος καταγόταν από την Κύπρο και όταν ήρθε στους Αγίους Τόπους για να ασκητέψει, εγκαταστάθηκε στη ερημιά αυτή, κτίζοντας το μοναστήρι πάνω στα ερείπια άλλου που ήταν κτισμένο από Σύριους μοναχούς. Το μοναστήρι γνώρισε μέρες ακμής χάρη στη δραστηριότητα του Αγίου Γεωργίου του Χοτζεβίτη και οι μοναχοί του τότε έφταναν τους 3000, με άλλους τόσους στα γύρω ασκητήρια-σπηλιές.

Οι Πέρσες το 614 μ.Χ. το κατέστρεψαν και έσφαξαν τους περισσότερους μοναχούς. Το οικοδόμημα του σημερινού μοναστηριού χρονολογείται από το 1878, ανακαινίστηκε από τον Έλωνα μοναχό Καλλίνικο και είναι κτισμένο πάνω στη θέση και τα ερείπια της παλιάς Λαύρας.

Το καθολικό της Μονής είναι αφιερωμένο στη Γέννηση της Θεοτόκου. Στους χώρους της εκκλησίας υπάρχουν ακόμη:

- ❖ Ο τάφος του Αγίου Γεωργίου του Χοτζεβίτη.

- ❖ Το σκηνώμα του Ιωάννη του Ρωμανού, που υπηρέτησε χρόνια στη μονή και είχε προαισθανθεί το θάνατό του.
- ❖ Λείψανα πολλών Αγίων και οστά των σφραγισθέντων μοναχών.
- ❖ Το σπήλαιο του Προφήτη Ηλία στο οποίο σύμφωνα με την παράδοση κρύφτηκε για 3,5 χρόνια και τρεφόταν από τον κόρακα.
- ❖ Τον τάφο του ηγουμένου πατέρα Γερμανού που δολοφονήθηκε το 2001 κατά τη διάρκεια των συγκρούσεων μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων.
- ❖ Τον τάφο του ηγουμένου πατέρα Αντωνίου που στην ηλικία των 34 ετών συνεπεία ατυχήματος στο εσωτερικό της Μονής έχασε τη ζωή του και ήταν απώλεια για το Πατριαρχείο.

Από εδώ κατά την παράδοση έφυγε η εικόνα της Παναγίας που βρίσκεται σήμερα στην Αμοργό.

Τον Ιούνιο του 2001, η αντιπαράθεση μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων είχε μεταξύ των θυμάτων και τον ηγούμενο της Ιεράς Μονής πατέρα Γερμανό, που πυροβολήθηκε και έπεσε νεκρός από πυρά ελεύθερων σκοπευτών, ενώ επέστρεφε από τα Ιεροσόλυμα στο μοναστήρι. Ένας νέος 35 ετών από τη Θεσσαλονίκη που αφιέρωσε τη ζωή του στην Ελληνορθόδοξη Αγιοταφίτικη αδελφότητα, φυλάγοντας Θερμοπύλες στο Ιερό αυτό προσκύνημα.

Το Σαραντάριο Όρος ή Μοναστήρι των Πειρασμών

Το Σαραντάριο Όρος
-φωτογραφία Δ.Ε.-

Προς τα βορειοδυτικά της Ιεριχούς υψώνεται μεγαλόπρεπο το όρος, όπου ο Κύριος “πειράχτηκε από τον διάβολο”, το Σαραντάριο, όπως συνηθίζεται να ονομάζεται. Εδώ νήστεψε ο Κύριος σαράντα μέρες και σαράντα νύχτες και κατόπιν πειράχτηκε από το διάβολο προτού αρχίσει το δημόσιο έργο του.

Η πρώτη πρόκληση του διαβόλου ήταν « Εάν είσαι υιός Θεού πρόσταξε αυτοί οι λίθοι να γίνουν ψωμιά » και η απάντηση του Κυρίου ήταν « ουκ επ άρτω μόνο ζήσεται άνθρωπος ».

Η δεύτερη ήταν « εάν είσαι υιός Θεού πέσε από αυτό το γκρεμό χωρίς να πάθεις τίποτε » και η απάντηση του Κυρίου ήταν ότι « δεν πρέπει να βάζεις σε δοκιμασία το Θεό σου ».

Η τρίτη ήταν « θα σου δώσω όλο το βασίλειο του κόσμου εάν με προσκυνήσεις » και η απάντηση ήταν « φύγε από μπροστά μου σατανά! μόνο τον Κύριο τον Θεό σου θα προσκυνάς, και μόνο αυτόν θα λατρεύεις » (Ματθ. 4: 1- 11), (Μαρκ. 1: 12- 13), (Λουκ. 4: 1-13).

Το συγκρότημα του μοναστηριού αποτελείται από μια σειρά δωματίων, ένα στενόμακρο διάδρομο, μια φυσική σπηλιά, την κεντρική εκκλησία αφιερωμένη στον Ευαγγελισμό και το παρεκκλήσι- προσκύνημα στο οποίο ο Κύριος νήστεψε. Στο χώρο αυτό υπάρχει και ο βράχος που κάθισε ο Κύριος.

Η ανάβαση για το μοναστήρι γίνεται με τα πόδια σε 20 λεπτά. Πρόσφατα τέθηκε σε λειτουργία σύστημα τηλεφερίκ που από την Ιεριχώ μεταφέρει τους επισκέπτες και προσκυνητές κοντά στη Μονή.

Από το Σαραντάριο η θέα είναι θαυμάσια. Βλέπει κανείς προς τα κάτω την πέραν του Ιορδάνη πεδιάδα, την νεκρά Θάλασσα, την έρημο του Ιορδάνη και την Ιεριχώ πνιγμένη στο πράσινο. Η μονή όπως βρίσκεται σήμερα κτίστηκε από τον ηγούμενό της, Αρχιμανδρίτη Αβραάμιο Πελοποννήσιο, που με τις επίμονες προσπάθειες του κατέστησε το Σαραντάριο προσιτό στους ευλαβείς προσκυνητές.

Η Λαύρα του Αγίου Γερασίμου (Ιορδανίτη)

Το Μοναστήρι του Αγίου Γερασίμου του Ιορδανίτη
-φωτογραφεία Δ.Ε.-

Το μοναδικό μοναστηριακό συγκρότημα που στέκεται στη νοτιοανατολική κοιλάδα της Ιεριχούς. Φαντάζει αγέρωχο σαν Ρωμαϊκό φρούριο στην απεραντοσύνη της ερήμου, και η Ελληνική σημαία που κυματίζει περήφανα θυμίζει τη μεγαλοσύνη της Ελληνοορθοδοξίας.

Σύμφωνα με την παράδοση στο μοναστήρι στάθμευσαν ο Ιωσήφ με την Παναγία και το Θείο Βρέφος κατά τη φυγή τους στην Αίγυπτο. Το γεγονός της διαμονής της Παναγίας στο χώρο της Μονής επιβεβαιώνεται από το ιστορικό που αναφέρει ότι όταν ειδωλολάτρες κάτοικοι της περιοχής αντίκρισαν την Παρθένο τόσο πολύ εντυπωσιάστηκαν από την ομορφιά Της, που την παρομοίωσαν με την πέρδικα που στα Αραβικά λέγεται Der Hatzila, ονομασία που μνημονεύεται μέχρι σήμερα. Το Μοναστήρι πρωτοκτίστηκε τον 4^ο αιώνα και ήταν γνωστό ως Λαύρα.

Το εσωτερικό της Μονής του Αγίου Γερασίμου
-φωτογραφεία Δ.Ε.-

Με την ονομασία αυτή αναφέρεται ως το αρχαιότερο μοναστήρι της Παλαιστίνης. Τον 5^ο αιώνα ο Άγιος Γεράσιμος, μια εξαιρετική μορφή του μοναχισμού των Αγίων Τόπων, ίδρυσε τη Μονή. Η παράδοση αναφέρει ότι ο Άγιος είχε συντροφιά ένα λιοντάρι που τον υπηρετούσε ανταποδίδοντας τη βοήθεια που του έδωσε γιατρεύοντας το από ένα τραύμα.

Το καθολικό της Μονής είναι μεγαλοπρεπής τρίκλιτη βασιλική με τρούλο, κοσμημένη με ωραιότατες τοιχογραφίες και τιμάται επ'ονόματι του Αγίου Γερασίμου. Έχει δυο παρεκκλήσια. Το δεξιό του Αγίου Ευθυμίου και το αριστερό των Αγίων Ζωσιμά και Μαρίας της Αιγυπτίας.

Το μοναστήρι το 614 μ.Χ. καταστράφηκε από τους Πέρσες και ξαναχτίστηκε τον 9^ο αιώνα. Και πάλι όμως γρήγορα εγκαταλείφτηκε, τα ίχνη του χάθηκαν και λησμονήθηκαν.

Αξίζει να αναφερθεί ότι από το μοναστήρι και την ευρύτερη περιοχή πέρασαν σημαντικές προσωπικότητες του Μοναχισμού, όπως ο Άγιος Σάββας, πριν ιδρύσει τη δική του Λαύρα, ο Άγιος Κυριακός, ο Άγιος Ευθύμιος και η Οσία Μαρία η Αιγυπτία.

Σήμερα ύστερα από πολλές επισκευές στέκεται επιβλητικό στην καρδιά της ερήμου και με τη βοήθεια του Θεού και το εξαιρετικό έργο του Ηγουμένου πατέρα Χρυσόστομου, γίνεται μια νέα μεγάλη πνευματική όαση της Ελληνοορθοδοξίας.

Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια η ανάπτυξη της Μονής είναι εντυπωσιακή. Εκατοντάδες είναι οι προσκυνητές Ελλαδίτες και Κύπριοι που διαμένουν όλο το χρόνο στα φυλόξενα καταλύματα του μοναστηριού και με ορμητήριο τις ευλογίες του γέροντα Χρυσόστομου πραγματοποιούν τις προσκυνηματικές εξορμήσεις σε όλη την Αγία Γη.

Ο Ηγούμενος Γέροντας Χρυσόστομος
-φωτογραφία Δ.Ε.-

Ιορδάνης Ποταμός (τόπος βάφτισης του Χριστού)

Ημέρα Θεοφανείων στον Ιορδάνη ποταμό
-<http://images.google.gr>-

Ο Ιορδάνης ποταμός είναι ο μεγαλύτερος και ιερότερος ποταμός της Αγίας Γης.

Πηγάζει από βουνά της Συρίας και χύνεται στη θάλασσα της Τιβεριάδας.

Μετά την Τιβεριάδα και αφού διασχίζει τη λεγόμενη κοιλάδα του Ιορδάνη, χύνεται στη Νεκρά Θάλασσα.

Η κλήση του από το βορειότερο μέρος μέχρι τη Νεκρά Θάλασσα, φτάνει τα 1000 μέτρα και από αυτό ίσως πήρε το όνομά του., που προέρχεται από τη Σημιτική λέξη Γιαρντάν που σημαίνει κατεβαίνει.

Το συνολικό του μήκος είναι 220 χλμ. Ο ποταμός εκτός από τη συμβολή του στην οικονομική ανάπτυξη της Παλαιστίνης συνδέθηκε με πολλά ιστορικά και θρησκευτικά γεγονότα.

Στον Ιορδάνη χωρίστηκαν οι δώδεκα φυλές του Ισραήλ πριν μπουν στη Γη της Επαγγελίας.

Κοντά στον Ιορδάνη ίδρυσαν οι Εσσαίοι το κοινόβιό τους 200 χρόνια π.Χ.

Εδώ στην ανατολική όχθη του ήρθε ο Ιωάννης ο Πρόδρομος να κηρύξει στο λαό του Ισραήλ, το βάπτισμα και τη μετάνοια.

Στα νερά του βαπτίστηκε ο Ιησούς από τον Ιωάννη και από τότε έγινε ένα από τα ιερότερα προσκυνήματα των Χριστιανών.

Από τον 3^ο μ.Χ. αιώνα ο τόπος της βάπτισης του Χριστού έχει καθιερωθεί στο νότιο άκρο του Ιορδάνη, απέναντι από την Ιεριχώ. Σημαντικοί πατέρες τοποθετούν τον τόπο κοντά στη Βηθαβαρά, Αραμαϊκό τοπωνύμιο που σημαίνει πέρασμα. Σύμφωνα με την παράδοση ο τόπος ονομάστηκε πέρασμα, γιατί από εκεί πέρασαν οι 12 φυλές του Ισραήλ τον Ιορδάνη για να κληρονομήσουν τη Γη της Επαγγελίας.

Η ταύτιση του τόπου της βάπτισης με το μέρος της διάβασης από της 12 φυλές του Ισραήλ, εκτός από το ότι συνδέει την Παλαιά με την Καινή Διαθήκη, είχε και συμβολικό νόημα για τους Χριστιανούς. Όπως η διάβαση είχε σκοπό την κατάκτηση της Γης της Επαγγελίας, έτσι και το χριστιανικό βάπτισμα αποσκοπεί και προαναγγέλλει την κατάκτηση και Βασιλείας των Ουρανών.

Από τα αρχαία χριστιανικά οδοιπορικά συμπεραίνεται ότι ο τόπος της βάπτισης ταυτιζόταν και με το μέρος από το οποίο αναλήφτηκε στον ουρανό ο Προφήτης Ηλίας.

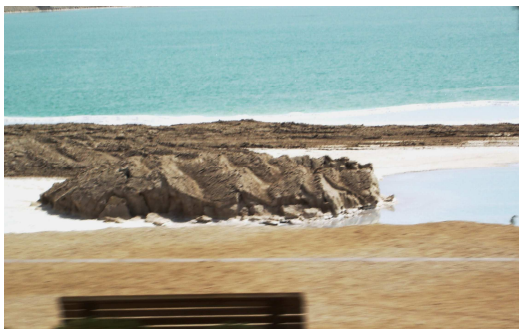
Σήμερα στο σημείο αυτό δεν επιτρέπεται η προσέγγιση προσκυνητών, γιατί είναι στα σύνορα Ιορδανίας με Ισραήλ που οι σχέσεις τους δεν είναι καλές. Επιτρέπεται μόνο των Θεοφανείων και τη Μεγάλη Τρίτη, όταν με παρουσία του Πατριάρχη Ιεροσολύμων πραγματοποιούνται τελετές παρουσία εκατοντάδων προσκυνητών. Για σκοπούς διευκόλυνσης του συμβολικού βαπτίσματος των προσκυνητών έχει ορισθεί ειδικός χώρος του Ιορδάνη κοντά στην Τιβεριάδα.

Το συμβολικό βάπτισμα καθιερώθηκε από τους πρώτους χριστιανικούς χρόνους, το δε νερό του, το αγίασμα, μεταφέρεται σε όλα τα μέρη του χριστιανικού κόσμου.

Η Βάπτισης του Ιησού Χριστού
-φωτογραφία Δ.Ε.-

Νεκρά Θάλασσα

Η Νεκρά Θάλασσα
-φωτογραφία Δ.Ε.-

Στενά συνδεδεμένη με την Παλαιά και την Καινή Διαθήκη. Στην περιοχή της συνέβησαν σημαντικά γεγονότα. Το ενδιαφέρον της ήταν και εξακολουθεί να είναι πολύ μεγάλο. Είναι μια λίμνη που έχει μήκος 77 χλμ., πλάτος 15- 20 χλμ. και βάθος 399 μέτρα. Η επιφάνειά της είναι 392 μέτρα κάτω από την επιφάνεια της Μεσογείου και 1154 μέτρα χαμηλότερη από τα Ιεροσόλυμα.

Το νερό της είναι πικρό, με πρασινωπό χρώμα και έχει σε μεγάλη ποσότητα άσφαλτο, θειάφι, νάτριο και άλλα άλατα

και δεν μπορεί να ζήσει ούτε φυτό, ούτε ψάρι για αυτό και τη λέμε νεκρή θάλασσα. Οι γεωλόγοι δέχονται πως η λίμνη πρέπει να ήταν μικρή και η σημερινή της κατάσταση οφείλεται σε καθίζηση ή σε ηφαιστιογενή έκρηξη.

Η Αγία Γραφή λέει το ίδιο με το δικό της τρόπο, δηλαδή ότι ήταν μια καρποφόρα πεδιάδα που τη διάλεξε ο Λωτ για να βόσκει τα πρόβατά του. Οι κάτοικοι όμως των πέντε πόλεων (Σόδομα- Γόμορα κλπ) που ήταν εκεί ζούσαν ανήθικα και ο Θεός τις κατέστρεψε. Σήμερα από τη Νεκρά Θάλασσα παρασκευάζονται φάρμακα, λιπάσματα, καλλυντικά που φημίζονται και πολλά άλλα είδη.

Η Νεκρά Θάλασσα είναι το μέρος του πλανήτη με αμύθητες και σπάνιες φυσικές ουσίες. Γι'αυτό πάντοτε η περιοχή ήταν τόπος που όλοι οι λαοί ήθελαν να κατέχουν. Οι ουσίες αυτές είναι θαυματουργικές, γιατρεύουν πολλές παθήσεις. Η σύσταση των αλάτων είναι σπάνια και δεν συναντάται πουθενά αλλού στον κόσμο. Τα συστατικά αυτά πέφτουν στη Νεκρά Θάλασσα από 55 ζεστές μεταλλικές πηγές σε βάθος 1500 μέτρων. Το νερό και η λάσπη της, περιέχουν συστατικά αντιαλλεργικά, προλαβαίνουν παθήσεις, καταπολεμούν ρευματοπάθειες, πιτυρίδα, τριχόπτωση, σπυράκια. Αναζωογονούν επίσης τον οργανισμό. Τα κυριότερα προϊόντα είναι: Αλάτια, καλλυντικά, σαμπουάν, αφρόλουτρα, κρέμες προσώπου, χεριών, ποδιών.

Οι πάπυροι του Κουμράν

Στα πετρώδη βουνά που φαίνονται κατά μήκος της διαδρομής της Νεκράς Θάλασσας, ανακαλύφθηκαν τυχαία το 1947 από Βεδουίνο βοσκό σε μια σπηλιά μέσα σε υδρίες (μεγάλα πιθάρια) πάπυροι σε κυλίνδρους, δηλαδή τα περίφημα χειρόγραφα της Νεκράς Θάλασσας.

Οι πάπυροι του Κουμράν
-<http://images.google.gr>-

Ο βοσκός τα πούλησε σε κάποιο τσαγκάρη και εκείνος στην Αμερική. Κατά πάσα πιθανότητα τα έκρυψαν εκεί μοναχοί, όταν από επιδρομές αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν την περιοχή. Μετά το 1955 η Αρχαιολογική υπηρεσία του Ισραήλ έκανε έρευνες στην περιοχή και ανακάλυψε και άλλους παπύρους.

Οι πάπυροι αυτοί χρονολογούνται από το 100π.Χ. μέχρι το 50 μ.Χ. και παρουσιάζουν τεράστιο ενδιαφέρον από ιστορικής, θρησκευτικής, γλωσσολογικής και παλαιογραφικής απόψεως. Είναι κείμενα που έγραψαν μοναχοί μιας κοινότητας και αναφέρονται σε βιβλικά κείμενα της Παλαιάς Διαθήκης και τους Ψαλμούς.

Σήμερα και παρά τους δισταγμούς και της επιφυλάξεις θεολόγων αναλυτών και ιστορικών, δεν υπάρχει καμία αμφιβολία πως τα χειρόγραφα αυτά μπορούν να ρίξουν αρκετό φως πάνω στις πηγές του πρώτου Χριστιανισμού. Το περιεχόμενό τους απασχολεί αρχαιολόγους, ιστορικούς και θεολόγους και θα περάσει πολύς καιρός ακόμη έως ότου εξακριβωθεί και κατανοηθεί το μήνυμά τους.

Από πολλά χειρόγραφα που ανακαλύφθηκαν και δημοσιεύτηκαν μέχρι σήμερα, 9 είναι τα σπουδαιότερα:

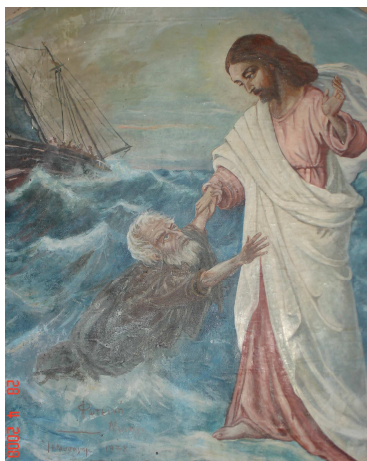
- Δύο ειλητάρια του βιβλίου του Προφήτου Ησαΐα.
- Το ειλητάριο του βιβλίου του Προφήτη Αββακούμ.
- Το ειλητάριο με σχόλια για τα βιβλία του Προφήτη Ναούμ και των ψαλμών.
- Το ειλητάριο των Ευχαριστιών.
- Το ειλητάριο εγχειρίδιο πειθαρχίας με τους κανονισμούς των μοναχών.

- Το ειλητάριο των πολέμων των υιών του Φωτός εναντίον του Σκότους.
- Το ειλητάριο της Αποκρύφου Γεννέσεως, το μόνο που είναι γραμμένο στην Αραμαϊκή γλώσσα ενώ όλα τα άλλα γράφτηκαν στην Εβραϊκή.
- Και τέλος το ειλητάριο του Ναού, που περιγράφει πως πρέπει να είναι ο Ναός.

Μερικά εκτίθενται στο μουσείο της Ιερουσαλήμ. Οι Ισραηλινοί τους δίνουν τεράστια αξία και σημασία. Είναι χαρακτηριστικό ότι φυλάσσονται με πρωτοφανή μέτρα ασφαλείας σε ειδικό κτίριο σε σχήμα στάμνας που είναι αντισεισμικό και αντιπυρηνικό. Το κτίριο βυθίζεται στα 200 μέτρα για προστασία.

Γαλιλαία- Ιστορία περιοχής

Θάλασσα της Τιβεριάδας

Η Θάλασσα της Τιβεριάδας
-φωτογραφεία Δ.Ε.-

Οι πολλές ευαγγελικές αναμνήσεις που συνδέονται με το μέρος αυτό της Αγίας Γης και η φυσική ομορφιά του, το κατέστησαν από την αρχή του Χριστιανισμού ένα πολυσύχναστο Ιερό Προσκύνημα και ένα ευχάριστο τόπο διαμονής και επίσκεψης. Επικράτησε ο όρος Θάλασσα παρά το γεγονός ότι είναι λίμνη, λόγω του έντονου κυματισμού της σε ορισμένες περιόδους.

Ονομάζεται και Θάλασσα της Γαλιλαίας ή Γενησαρέτ. Βρίσκεται στη Γαλιλαία κοντά στους πρόποδες του νοτίου τμήματος των υψωμάτων του Γκολάν. Είναι σημαντική πηγή νερού και αλιείας για όλο το Ισραήλ. Σήμερα είναι ένα από τα σπουδαιότερα τουριστικά θέρετρα των Ισραηλινών. Το μήκος της είναι 21 χλμ., το πλάτος 10 χλμ. και το βάθος 250 μέτρα. Είναι 212 μέτρα κάτω από την

επιφάνεια της Μεσογείου. Στην Καινή Διαθήκη λέγεται Γενησαρέτ η Τιβεριάδα η Θάλασσα της Γαλιλαίας.

Στην περιοχή της από τους πρώτους χριστιανικούς αιώνες είχαν χτιστεί πολλοί ναοί και μοναστήρια. Μερικά διασώζονται μέχρι σήμερα και προσφέρουν στον προσκυνητή ένα ευχάριστο και καταλυκτικό προσκύνημα. Ο προσκυνητής μπορεί να δει γύρο από τη λίμνη όχι μόνο τις αυθεντικές τοποθεσίες των θαυμάτων του Χριστού, αλλά και πολλά ερείπια πρωτοχριστιανικών μνημείων.

Για τους χριστιανούς έχει μεγάλη σημασία, γιατί συνδέεται με το Χριστό και τους Αποστόλους Του. Εδώ κάλεσε τους Αποστόλους και από αλιείς ψαριών τους έκανε ψαράδες ανθρώπων. Εδώ ο Χριστός σύχναζε πολλές φορές. Εδώ περπάτησε στα νερά της Θάλασσας για να φτάσει στο καΐκι των Αποστόλων. Εδώ είπε στους Αποστόλους να ρίξουν τα δίχτυα. Εδώ παρουσιάστηκε μετά την Ανάστασή Του στους μαθητές. Στα παράλια της λίμνης από τα χρόνια του Χριστού υπήρχαν αρκετές πόλεις όπως η Καπερναούμ, η Βηθσαϊδά, τα Μάλγαρα και η Τιβεριάδα. Η τελευταία είναι μια υπέροχη τουριστική πόλη, και δίνετε η ευκαιρία στους προσκυνητές να την θαυμάσουν κατά την επίσκεψή τους.

Μοναστήρι Αποστόλων

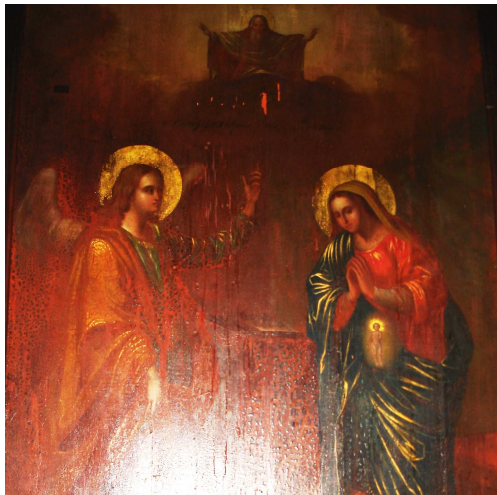
Το Μοναστήρι αυτό χτίστηκε από τον Ηρώδη Αντύπα το 20 π.Χ. προς τιμήν του αυτοκράτορα Τιβέριου, από τον οποίο πήρε και το όνομά της η λίμνη. Βρίσκεται στη δυτική όχθη της λίμνης Γενησαρέτ και είναι μια από τις 4 ιερές πόλεις του Ιουδαϊσμού. Σήμερα είναι μια καταπράσινη και πολύ αναπτυγμένη τουριστικά λουτρόπολη, με προνομιακό κλίμα. Περίφημη για της ιαματικές της πηγές, προσφέρει όλες της χαρές στους τουρίστες και τους προσκυνητές, όλο το χρόνο. Είναι ένα από τα μεγαλύτερα τουριστικά θέρετρα του Ισραήλ με δεκάδες σύγχρονα ξενοδοχεία και ένα από τα μεγαλύτερα στον κόσμο κέντρα επεξεργασίας και εμπορίου πολυτίμων λίθων.

Από τις ακτές της ξεκινούν πολλά πλοιάρια γεμάτα με προσκυνητές και τουρίστες στους οποίους δίνετε η δυνατότητα να διασχίσουν τα νερά της εκεί όπου περπάτησε στα κύματα ο Κύριος, μια εμπειρία πρωτόγνωρη.

Δίπλα στην πόλη και κοντά στη θάλασσα, βρίσκεται και η Ελληνορθόδοξη Ιερά Μονή των Αγίων Αποστόλων στον τόπο όπου οι Απόστολοι έβγαλαν τα δίχτυα γεμάτα ψάρια.

Η παράδοση αναφέρει ότι χτίστηκε αρχικά μοναστήρι από την Αγία Ελένη το 326 μ.Χ. Το σημερινό μοναστήρι πήρε τη μορφή που έχει το 1978 και φέρει ευδιάκριτα τα σημεία της επιχωμάτωσης λόγω της ανύψωσης των νερών της λίμνης εκείνης της περιόδου, μετά την κατασκευή του φράγματος στην έξοδο των νερών της λίμνης προς τον Ιορδάνη. Φυσικά όπως διαπιστώνει σήμερα ο επισκέπτης, η στάθμη των νερών της λίμνης έχει πέσει πάρα πολύ, λόγω της μεγάλης άντλησης για άρδευση και ύδρευση όλου σχεδόν του Ισραήλ και της μεγάλης ανομβρίας.

Ναζαρέτ

Ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου
-φωτογραφία Δ.Ε.-

Η Ναζαρέτ ήταν ένα μικρό, ασήμαντο και κακόφημο χωριό της Γαλιλαίας, στα χρόνια του Χριστού. Απέχει 140 χλμ. από την Ιερουσαλήμ. Η Παλαιά Διαθήκη και οι Εβραίοι ιστορικοί δεν αναφέρονται σ'αυτήν. Αντίθετα μνημονεύεται 29 φορές στην Καινή Διαθήκη, γιατί είναι η πόλη που ο Αρχάγγελος θαύμασε την ωραιότητα της Παρθένου και ευαγγελίστηκε τη γέννηση του Λυτρωτή. « Χαίρε κεχαριτωμένη Μαρία, ο Κύριος μετά Σου. Ευλογημένη συ εν γυναιξί » (Λουκ. 1: 28- 35).

Από τη Ναζαρέτ ο Ιωσήφ και η Μαριάμ ήρθαν στη Βηθλεέμ για την απογραφή. Είναι η πόλη όπου ο Ιησούς έζησε τα παιδικά και νεανικά Του χρόνια, πριν την έναρξη της κοσμοσωτήριας δράσης του.

Μαζί με τον Ιωσήφ και την Παναγία μετά την επιστροφή τους από την Αίγυπτο εγκαταστάθηκαν στη Ναζαρέτ για να ονομασθεί " Ναζωραίος ". « Ελθών κατώκησεν εις πόλιν λεγομένην Ναζαρέτ, όπως πληρωθή το ρηθέν δια των προφητών, ότι Ναζωραίος κληθήσεται » (Ματθ. 2: 23).

Στη Ναζαρέτ ο Κύριος δίδασκε τα Σάββατα στη Συναγωγή. Εδώ θέλησαν να τον κρημνίσουν από το βράχο.

Η πόλη ήκμασε κατά τη Βυζαντινή περίοδο, αλλά αργότερα με τις επιδρομές έχασε τη δόξα της. Στον Α' παγκόσμιο πόλεμο έγινε έδρα του Γερμανοτουρκικού στρατού της Παλαιστίνης και το 1918 κυριεύθηκε από τους Άγγλους. Σήμερα είναι η μεγαλύτερη Αραβική πόλη του Ισραήλ, όπου για αιώνες Χριστιανοί και Μουσουλμάνοι έζησαν αρμονικά. Αποτελεί έδρα Μητροπόλεως του Ελληνορθόδοξου Πατριαρχείου με αραβόφωνο στην πλειοψηφία ποίμνιο 20.000 πιστών.

Ο Ελληνορθόδοξος Ναός του Ευαγγελισμού βρίσκεται πάνω από το πηγάδι, όπου η Παρθένος ερχόταν όπως όλες οι γυναίκες για να πάρει νερό και εδώ κατά την παράδοση έγινε η φανέρωση του απόκρυφου μες στους αιώνες και άγνωστου στους Αγγέλους μυστήριων. Ο πρώτος Ναός χτίστηκε το 327 μ.Χ. από την Αγία Ελένη για να καταστραφεί και ξαναχτιστεί πολλές φορές. Η σημερινή εκκλησία είναι του 1750 και χτίστηκε από την Αγιοταφίτικη Αδελφότητα. Θαυμάσιες τοιχογραφίες καλύπτουν το Καθολικό από το οποίο ο προσκυνητής κατεβαίνει στην Πηγή της Παρθένου, η οποία και σήμερα εξακολουθεί να αναβλύζει αγίασμα, δροσιά ψυχής για τους πιστούς. Πάνω από την πηγή αξίζει να προσέξουμε την εικόνα του Αρχαγγέλου που φέρνει στην Παρθένο το χαρμόσυνο άγγελμα και η κόρη σκύβει ελαφρά συγκατανεύοντας στο θέλημα του Θεού και μέσα στην κοιλιά της απεικονίζεται το Θείο Βρέφος.

Κανά

Μια από τις έξι λίθινες υδρίες
-φωτογραφεία Δ.Ε.-

8 χιλιόμετρα βορειοανατολικά της Ναζαρέτ στο δρόμο για τη Θάλασσα της Τιβεριάδας βρίσκεται η πόλη Κανά. Κάτω από τον ίσκιο της συκιάς, της ελιάς και του αμπελιού βρίσκεται η ιδιαίτερη πατρίδα του Αποστόλου Ναθαναήλ. Σύμφωνα με το Ευαγγέλιο, εδώ ο Κύριος έκανε το πρώτο Του θαύμα μετατρέποντας το νερό σε κρασί και φανερώνοντας την δόξα και την εξουσία Του.

Στον τόπο αυτό ήταν το σπίτι του μαθητή του Κυρίου του Σίμωνα του Κανανίτη. Στο γάμο ήταν προσκεκλημένοι και ο Ιησούς με τη μητέρα του. « και τη ημέρα τη Τρίτη γάμος εγένετο εν Κανά της Γαλιλαίας, και ην η μήτηρ του Ιησού εκεί. Εκλήθη δε και ο Ιησούς και οι μαθηταί αυτού εις τον γάμον. Και υστερήσαντος οίνου λέγει η μήτηρ του Ιησού προς αυτόν οίνον ουκ έχουσι»(Ιωάν.2: 1-10)

Σήμερα στο τόπο αυτό υπάρχει ο Ελληνορθόδοξος Ναός του Αγίου Γεωργίου του Τροπαιοφόρου που ίδρυσε ο Μέγας Κωνσταντίνος. Εδώ σώζονται δύο από τις λίθινες υδρίες, που χρησιμοποιήθηκαν κατά του πρώτο θαύμα του Κυρίου.

Όρος Θαβώρ

Σαν τεράστιος κώνος, μοναχικός φρουρός της εύφορης πεδιάδας Εσδραηλών στο μέσω της Γαλιλαίας, υψώνεται το Όρος Θαβώρ, το Θείο Όρος της Μεταμορφώσεως του Κυρίου, σε υψόμετρο 560 μέτρα. 7 χιλιόμετρα νοτιοδυτικά της Ναζαρέτ, το Θαβώριον για τους εκκλησιαστικούς συγγραφείς, σημαίνει ύψωμα, βουνό ή ομφαλός.

Από τους πρώτους χριστιανικούς αιώνες το Θαβώρ ταυτίζεται με το “υψηλόν όρος” της Μεταμορφώσεως του Σωτήρα λίγο πριν το πάθος Του.

Οι Ευαγγελιστές αναφέρουν ότι ο Ιησούς παρέλαβε τους 3 μαθητές Του Πέτρο, Ιωάννη και Ιάκωβο και ανέβηκε στο υψηλό Όρος. Αρχικά στο Θαβώρ χτίστηκαν 3 εκκλησίες από την Αγία Ελένη, της Μεταμορφώσεως, του Μωϋσή και του Προφήτη Ηλία.

Σύμφωνα με την Καινή Διαθήκη οι 2 αυτοί προφήτες πλαισίωσαν τον Κύριο κατά την στιγμή του θαύματος της Θείας Μεταμορφώσεώς Του. Οι τρεις αυτοί Ναοί αντιστοιχούσαν στις τρεις σκηνές που πρότεινε να στήσουν ο Απόστολος Πέτρος που ήταν ένας από τους μαθητές που επέλεξε ο Κύριος να παρευρίσκονται.

Μέχρι την άλωση της Ιερουσαλήμ από τους Σταυροφόρους, στο Θαβώρ υπήρχαν οι τρεις Ελληνική Ναοί στους οποίους συνέρεαν χιλιάδες προσκυνητές. Οι Σταυροφόροι έχτισαν και Λατινικό Μοναστήρι. Τους αιώνες που ακολούθησαν οι Μωαμεθανοί κατακτητές κατέστρεψαν τις εκκλησίες και έκαναν φρούριο.

Το 1860 πάνω στα ερείπια αρχαίας Βυζαντινής εκκλησίας άρχισε η κατασκευή του μοναστηριού από το Ελληνορθόδοξο Πατριαρχείο Ιεροσολύμων, με τη φροντίδα του Πατριάρχη Κυρίλλου του Β'. Η Ιερά Μονή φαντάζει αγέρωχη και έχει τη δυνατότητα να υποδεχτεί και φιλοξενήσει χιλιάδες προσκυνητές., ειδικότερα τη νύχτα της Θείας Μεταμορφώσεως στις 18 προς 19 Αυγούστου. (Παλαιό Ημερολόγιο).

Από το Θαβώρ η θέα είναι πανοραμική. Γύρο από το βουνό απλώνεται η πεδιάδα Ισραήλ.

Προς τα βορειοδυτικά του Θαβώρ είναι το χωριό Δεβουρίες. Εδώ ο Κύριος θεράπευσε τον δαιμονισμένο νέο όταν κατέβηκε από το όρος της Μεταμόρφωσης λίγο πριν το πάθος Του. (Ματθ. 17: 14)

Απέναντι από το Θαβώρ είναι η μικρή πόλη Ναϊν όπου ο Κύριος έδειξε την κυριαρχία του επί της ζωής και του θανάτου αφού ανέστησε τον γιο της χήρας. Εδώ ακούστηκε το « Μη κλαίε » και το μοναδικό « νεανίσκε σοι λέγω εγέρθητι ». Και ανακάθισε ο νεκρός και τον παρέδωσε στην πενθούσα χήρα μητέρα του.

Οι 3 σκηνές που αντιπροσωπεύουν τους 3 Ναούς
–<http://images.google.gr>

Το Θαύμα της Αγίας Νεφέλης

Τη νύχτα λοιπόν της επετείου της Μεταμορφώσεως, χιλιάδες χριστιανοί κατακλύζουν την περιοχή και μέσα στην ολονυχτία και τη Θεία Λειτουργία καρτερούν να έρθει η Αγία Νεφέλη « Ιδού νεφέλη φωτεινή επεσκίασεν αυτούς, και

ιδού φωνή εκ της Νεφέλης λέγουσα : ουτός εστίν ο υιός μου ο αγαπητός εν ω ηυδόκησα. Αυτού ακούετε » (Ματθ. 12: 1- 5).

Σιγοψάλλοντας, δέονται καρτερικά οι πιστοί, να αντικρίσουν ένα λαμπρό σύννεφο που ανεβαίνει σαν άχνη, σαν καπνός, σκεπάζει την εκκλησία, την αυλή και το βουνό και νιώθεις το άγγιγμά Του. Αυτή είναι η Αγία Νεφέλη που μόνο μια φορά το χρόνο κάνει την παρουσία Της.

Το Όρος Χωρήβ και η Αγία Νεφέλη
-<http://images.google.gr>-

Καπερναούμ

Από τη μεθόριο τοποθεσία της πήρε το όνομά της. Κφαρ Τεχούμ σημαίνει “ χωριό συνόρου ”. Κατά τη Βυζαντινή περίοδο, η Καπερναούμ ήταν αναγνωρισμένη ως ένα από τα σπουδαιότερα χριστιανικά προσκυνηματικά κέντρα, γιατί συνδεόταν με τα γεγονότα της Καινής Διαθήκης. Ο Χριστός είχε καταστήσει την Καπερναούμ κέντρο της Αποστολής και της διδασκαλίας Του.

Στην Καπερναούμ ο Κύριος :

Έκανε τα περισσότερα θαύματά Του, όπως του δαιμονισμένου, του παραλύτου, της πεθεράς του Πέτρου, του υπηρέτη του εκατόνταρχου.

Επίσης γνώρισε τους περισσότερους από τους Αποστόλους Του.

Στα περίχωρα εξεφώνισε την περίφημη επί του Όρους ομιλία.

Η Καπερναούμ δεν αναφέρεται στην Παλαιά Διαθήκη.

Οι κάτοικοι της ασχολούνται με το ψάρεμα, τη γεωργία και το εμπόριο. Κατά τους Ρωμαϊκούς χρόνους είχε καταστεί μεγάλο Τελωνιακό κέντρο. Πλούσιοι τελώνες, Ρωμαίοι αξιωματούχοι και στρατιώτες, ήταν μεταξύ των κατοίκων της. Μέχρι τον 4^ο μ.Χ. αιώνα ήταν καθαρά εβραϊκή πόλη. Φαίνεται όμως ότι από τον 2^ο αιώνα υπήρχε μια μικρή κοινότητα εβραιοχριστιανών, συσπειρωμένη γύρω από το σπίτι του Αποστόλου Πέτρου.

Σήμερα η άλλοτε πλούσια Καπερναούμ κείται ερειπωμένη θυμίζοντας στο χριστιανό επισκέπτη την προφητεία του Χριστού “και συ Καπερναούμ, η εως του Ουρανού υψωθείσα, εως Άδου καταβιβασθήση ” (Λουκ. 10: 15).

Στις αρχαιολογικές ανασκαφές της περιοχής, έχουν ανακαλυφθεί:

Ερείπια της οικίας του Αποστόλου Πέτρου.

Υπολείμματα Χριστιανικής Εκκλησίας και

Τα ερείπια της αρχαίας εβραϊκής Συναγωγής, στην οποία δίδασκε και ο Κύριος.

Μοναστήρι Αποστόλων

Στην περιοχή της καταστραμμένης Καπερναούμ, δίπλα στη θάλασσα, υψώνεται αγέρωχη η Ιερά Μονή με τον επιβλητικό Ναό.

Είναι αφιερωμένη στους Αποστόλους, οι οποίοι από απλοί ψαράδες, επιλέχθηκαν από τον Κύριο για την μεγάλη αποστολή τους, την διάδοση του χριστιανισμού.

Μας θυμίζει την περίοδο κατά την οποία ο Κύριος άρχισε από την περιοχή αυτή το κοσμοσωτήριο έργο Του.

Το Μοναστήρι των Αποστόλων
-φωτογραφία Δ.Ε.-

Ο Ναός είναι χτισμένος στον τόπο που ήταν άλλοτε το σπίτι που θεράπευσε ο Κύριος τον παράλυτο όταν τον κατέβασαν από τη στέγη επειδή το σπίτι ήταν ασφυκτικά γεμάτο από κόσμο.

Ο Ναός είναι Βυζαντινός και αποτελεί πραγματικό κομψοτέχνημα. Εντός του Ναού υπάρχει ωραιότατη εικόνα που αναπαριστά την θεραπεία του παραλυτικού.

Είναι το ποιο απομακρυσμένο προσκύνημα του Ελληνορθόδοξου Πατριαρχείου Ιεροσολύμων και το επισκέπτονται χιλιάδες προσκυνητές αλλά και εκδρομείς από όλο τον κόσμο.

Σαμάρεια

Ιστορία

Με την ευρύτερη ονομασία ονομάζεται το κεντρικό μέρος της Αγίας Γης, αυτό που βρίσκεται μεταξύ Γαλιλαίας στο βορρά, και της Ιουδαίας στο νότο. Ανατολικά εκτείνεται μέχρι τον Ιορδάνη ποταμό και βόρεια μέχρι την πεδιάδα Εσδραελών.

Η Σαμάρεια ως γεωγραφική περιοχή, είναι συνδεδεμένη περισσότερο με τα γεγονότα της Παλαιάς Διαθήκης.

Η πόλη Σαμάρεια – Σεβάστεια είναι ενδιαφέρουσα, γιατί έπαιξε σπουδαίο ρόλο στην Ιστορία της Παλαιστίνης. Η πρώτη πόλη χτίστηκε το 880 π.Χ. Στα ανάκτορα της πόλης έζησε η θρυλική βασίλισσα Ιεζάβελ, η γυναίκα του Αχαάβ που λάτρευε το Θεό Βαάλ και εξόργισε τον Προφήτη Ηλία. Το 731 π.Χ. οι Ασσύριοι κατέστρεψαν τη Σαμάρεια και εξόρισαν τους κατοίκους της. Στη θέση τους έφεραν νέους κατοίκους από τη Μεσοποταμία. Οι άποικοι αυτοί συγχωνεύτηκαν με το ντόπιο πληθυσμό και δέχτηκαν τη θρησκεία τους με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί ένα εθνικό μίγμα γνωστό ως Σαμαρείτες. Οι Εβραίοι από την αρχή αρνήθηκαν να συναναστραφούν με αυτούς τους οποίους θεωρούσαν ξένους και αιρετικούς. Αποτέλεσμα ήταν να αναπτυχθεί βαθύ μίσος μεταξύ των δυο κοινοτήτων. Ο Μέγας Αλέξανδρος έχτισε αποικία στη Σαμάρεια με 6000 Μακεδόνες. Το 30 π.Χ. ο Ηρώδης την οχύρωσε, την καλλώπισε με κτίρια και ναούς και την ονόμασε Σεβάστεια. Ο Χριστιανισμός εισχώρησε πολύ νωρίς. Ήδη το 4^ο μ.Χ. αιώνα ήταν επισκοπή.

Το φρέαρ του Ιακώβ

Το φρέαρ (πηγάδι) του Ιακώβ είναι ένα από τα πολλά χριστιανικά προσκυνήματα της Αγίας Γης. Είναι κτιστό με πελεκητές πέτρες και το βάθος του φτάνει τα 35 μέτρα.

Το μέρος ταυτιζόταν με το πηγάδι του Πατριάρχη Ιακώβ. Στην περιοχή πουλήθηκε ο Ιωσήφ από τους αδελφούς του. Κοντά στο πηγάδι συναντήθηκε ο Χριστός με τη Σαμαρείτιδα (Αγία Φωτεινή) και ζήτησε νερό και στην οποία αποκάλυψε ότι ο Θεός είναι Πνεύμα.

**Ο Πάτερ Φιλούμενος στο
φρέαρ του Ιακώβ**
-<http://images.google.gr>-

Εδώ κατά την παράδοση η Αγία Ελένη έχτισε Ναό που καταστράφηκε. Το 485 μ.Χ. κατά την επανάσταση των Σαμαρειτών ο Ναός καταστράφηκε ξανά και ξαναχτίστηκε από τον Ιουστινιανό τον 6^ο αιώνα. Σήμερα το πηγάδι βρίσκεται σε υπόγειο ναό, ενώ πάνω από το υπόγειο χτίζεται καινούριος ναός.

Στην νότια έξοδο του ναού υπάρχει εντοιχισμένη πλάκα που αναφέρεται στον Αρχιμανδρίτη Φιλούμενο που κατάκρεουρήθηκε την 29^η Νοεμβρίου 1979 από ντόπιους φανατικούς πολέμιους της Ορθοδοξίας.

Ο Ναός του Τιμίου Προδρόμου

Ο Ναός του Τιμίου Προδρόμου βρίσκεται στην αρχαία Σαμάρεια. Χτίστηκε αρχικά τον 5^ο αιώνα αλλά ξαναχτίστηκε στην σταυροφορική εποχή τον 12^ο αιώνα. Στην κρύπτη κάτω από το δάπεδο υπάρχει ο τάφος του Προδρόμου. Σήμερα πάνω στην εκκλησία έχει χτιστεί τζαμί.

Η παράδοση αναφέρει ότι οι μαθητές του Προδρόμου μετέφεραν το ακέφαλο σώμα του Αγίου από το σημείο αποκεφαλισμού του και το έθαψαν εδώ. Και φυσικά του αποκεφαλισμού προηγήθηκε ο χορός της Σαλώμης η οποία ζήτησε το κεφάλι του Αγίου.

Συχέμ η Νεάπολη

Κοντά στο φρέαρ του Ιακώβ βρίσκεται η αραβική πόλη Νεάπολη, η άλλοτε σαμαρειτική πόλη Συχέμ. Εδώ η Σαμαρείτισα κάλεσε τους συμπατριώτες της να γνωρίσουν το Χριστό. Η Συχέμ είχε την τύχη να γίνει σε αυτήν η στέψη του Υιού του Σολομώντος Ροβοάμ σαν βασιλιά των Ιουδαίων. Το ευαγγέλιο διδάχτηκε στη Συχέμ από τον ίδιο τον Κύριο.

Περιοχή Χαΐφας – Τέλ Αβίβ

Πόλη της Χαΐφας

Η πόλη της Χαΐφας είναι από της μεγαλύτερες πόλης και το σημαντικότερο λιμάνι στις βόρειες ακτές του Ισραήλ, στη Μεσόγειο Θάλασσα.

Το όνομά της προέρχεται από της Εβραϊκές λέξεις Hofyaffe, που σημαίνει όμορφη παραλία.

Είναι χτισμένη στους πρόποδες του ιστορικού Όρους με το όνομα Καρμήλος και εκτείνεται μέχρι τη θάλασσα.

Σημαντικό βιομηχανικό και εμπορικό κέντρο του Ισραήλ, με μεγάλη πρόοδο τα τελευταία χρόνια.

Στο λιμάνι της αποβιβάζονται εκατομμύρια εκδρομείς από όλο τον κόσμο, οι οποίοι με κρουαζιερόπλοια επισκέπτονται το Ισραήλ. Στο ίδιο λιμάνι αποβιβάζονται και Έλληνες προσκυνητές που με τα πλοία από τον Πειραιά, επισκέπτονται για προσκύνημα την Αγία Γη.

Ο πληθυσμός της σήμερα υπερβαίνει τους 600.000 κατοίκους.

Κοντά στο λιμάνι στο κέντρο της πόλης υπάρχει ο περίφημος ο Ελληνορθόδοξος ναός του Προφήτη Ηλία με πλήρωμα ελάχιστους Έλληνες και αρκετούς Άραβες Ορθοδόξους.

Καρμήλιο Όρος

Το Καρμήλιο Όρος καλύπτει την ευρύτερη περιοχή προς τη θάλασσα της Χαΐφας. Από την Παλαιά Διαθήκη ήταν γνωστό γιατί ο Προφήτης Ηλίας έμεινε αρκετό καιρό και με προσευχή άναψε φωτιά στα βρεγμένα ξύλα μπροστά στους ειδωλολάτρες ιερείς, οι οποίοι τον προκάλεσαν.

Σήμερα στον Κάρμηλο υπάρχει μοναστήρι αφιερωμένο στον Προφήτη Ηλία.

Λύδδα- Τάφος Αγίου Γεωργίου

Ο Τάφος του Αγίου Γεωργίου
- φωτογραφία Δ.Ε. -

Στην περιοχή αεροδρομίου Μπεν Γκουριόν- Τελ Αβίβ, βρίσκεται η πόλη Λύδδα, η αρχαία Διόπολη στην οποία έγιναν σημαντικά γεγονότα, όπως για παράδειγμα το θαύμα της θεραπείας του παράλυτου Αινέα από τον Απόστολο Πέτρο, η σύνοδος το 415 μ.Χ. και το σημαντικότερο γεννήθηκε ο Μεγαλομάρτυρας Άγιος Γεώργιος, ο οποίος τάφηκε στη Λύδδα το 275 μ.Χ.

Πάνω από τον τάφο χτίστηκαν κατά καιρούς πολλοί ναοί. Ο σημερινός κατασκευάστηκε το 1872 μ.Χ. στο ερείπια αρχαιότερων. Τον τάφο επισκέπτονται για προσκύνημα χιλιάδες Έλληνες και ξένοι.

Πόλη του Τελ Αβίβ

Ιδρύθηκε το 1909 στην περιοχή Γιάφφα, στις ακτές της Μεσογείου, σαν πρώτη αμιγής Εβραϊκή πόλη. Ήταν η πρωτεύουσα του Ισραήλ από την ίδρυση του κράτους το 1948 μέχρι το 1980, όταν οι Εβραίοι μονομερώς και χωρίς την έγκριση του ΟΗΕ ανακηρύξαν πρωτεύουσα την Ιερουσαλήμ.

Η ανάπτυξη του Τελ Αβίβ μετά το 1950 υπήρξε εντυπωσιακή. Μέσα σε λίγα χρόνια

Η πόλη Τελ Αβίβ
-<http://images.google.gr>-

έγινε το μεγαλύτερο εμπορικό, βιομηχανικό, οικονομικό, πολιτιστικό και τουριστικό κέντρο του Ισραήλ. Σε μικρή απόσταση βρίσκεται το διεθνές αεροδρόμιο του Μπεν Γκουριόν στο οποίο προσγειώνονται τα αεροπλάνα που μεταφέρουν τους εκδρομείς και τους Έλληνες προσκυνητές των Αγίων Τόπων.

Ο πληθυσμός του σήμερα, υπερβαίνει τους 750.000 κατοίκους.

Ιόπη- Μοναστήρι Αρχαγγέλων

Η Ιόπη (ή Γιάφφα) είναι από της αρχαιότερες περιοχές. Η παράδοση λέει ότι χτίστηκε πριν από τον κατακλυσμό. Αναφέρει επίσης ότι από την περιοχή μετέφεραν τους Κέδρους του Λιβάνου για να χτίσουν το Ναό του Σολομώντα.

Στην περιοχή αναστήθηκε η Αγία Ταβιθά από τον Απόστολο Πέτρο. Υπάρχει Ρωσικό Μοναστήρι και ο τάφος της Ταβιθά.

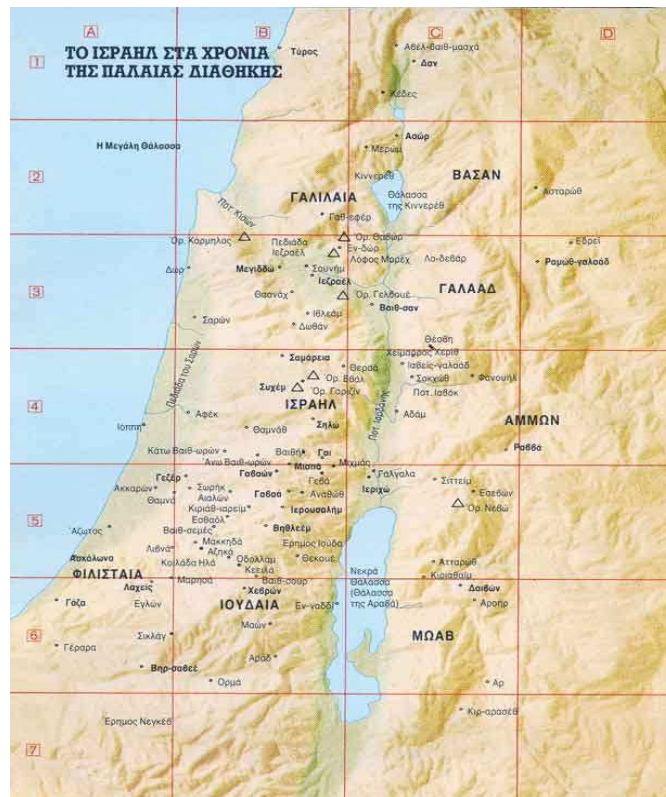
Από την περιοχή ο Προφήτης Ιωνάς έφυγε με πλοίο παραβαίνοντας την εντολή του Κυρίου για να κηρύξει μετάνοια στους κατοίκους της Νινευί.

Το σημαντικότερο προσκύνημα στην περιοχή είναι η Ελληνορθόδοξη Μονή των Αρχαγγέλων, έδρα και του Επισκόπου Ιόπτης.

Στην περιοχή της Μονής, τους προηγούμενους αιώνες έφταναν τα μικροκάϊκα με τα οποία μετέβαιναν οι προσκυνητές από τη χώρα μας για προσκύνημα στους Αγίους Τόπους. Ο τελευταίος Ναός των Αρχαγγέλων που υπήρχε καταστράφηκε από πυρκαγιά και για πολλά χρόνια δεν λειτουργούσε. Πριν από λίγα χρόνια με πρωτοβουλία του τότε ηγουμένου και σημερινού Επισκόπου Ιόπτης Δαμασκηνού, μετά από μια μεγάλη προσφορά δωρήτριας από την Ελλάδα, κατασκευάστηκε ο σημερινός περικαλλής ναός.

ΜΕΡΟΣ Δ'.

Οι τόποι του προσκυνήματος Ιστορία – Γεωγραφία

Η Παλαιστίνη κατά την εποχή του Χριστού
- <http://images.google.gr> -

Το Ισραήλ

Το Ισραήλ, η χώρα της Βίβλου βρίσκεται στη Μέση Ανατολή κατά μήκος της ανατολικής ακτής της Μεσογείου, σχηματίζοντας μια χερσαία γέφυρα μεταξύ τριών Ηπείρων της Ευρώπης, Ασίας και Αφρικής. Σε αυτό το χώρο, πριν 4000 χρόνια, ο Εβραϊκός λαός άρχισε να αναπτύσσει τον πολιτισμό του και τη θρησκεία και εδώ διατήρησε μια παρουσία μέσα στους αιώνες, τότε σαν κυρίαρχο κράτος και τότε κάτω από ξένη κυριαρχία.

Στενόμακρη στο σχήμα η χώρα, έχει μήκος 450 χιλιόμετρα από τα βραχώδη υψώματα του Γκολάν στο Βορρά, μέχρι τον κόλπο του Εϊλάτ στο νοτιότερο άκρο και πλάτος μεταξύ Νεκράς Θάλασσας και της Μεσογείου 135 χιλιόμετρα. Συνορεύει με το Λίβανο, τη Συρία, την Ιορδανία, την Αίγυπτο και βρέχεται από τη Μεσόγειο Θάλασσα. Έχει έκταση 22415 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Παρά το μικρό του μέγεθος, το Ισραήλ έχει τη γεωγραφική ποικιλία και τα κλίματα μιας ολόκληρης Ηπείρου.

Το ήπιο κλίμα της χώρας χαρακτηρίζεται από μεγάλη ηλιοφάνεια. Οι κλιματολογικές συνθήκες δίνουν ζεστά, ήπια και υγρά καλοκαίρια και ξηρούς χειμώνες, με ελάχιστο χιόνι. Δεδομένου ότι το νερό είναι σπάνιο στην περιοχή, καταβάλλονται εντατικές προσπάθειες για να χρησιμοποιηθούν στο μέγιστο βαθμό οι υπάρχοντες πόροι και να αναζητηθούν νέοι.

Η πλούσια ποικιλία της χλωρίδας και πανίδας του Ισραήλ αντανακλά την τοποθεσία του στο σταυροδρόμι τριών Ηπείρων, αλλά και την ποικίλη τοπογραφία του και το κλίμα. Υπάρχουν 400 είδη πουλιών, 150 είδη θηλαστικών και ερπετών και 3000 είδη φυτών από τα οποία τα 150 ευδοκιμούν μόνο στο Ισραήλ.

Πριν από 4000 χρόνια οι Πατριάρχες Αβραάμ, Ισαάκ και Ιακώβ εγκαταστάθηκαν στη Γη της Χαναάν. Ένας λιμός που ξέσπασε στη χώρα ανάγκασε τον Ιακώβ και τους γιούς του να μεταναστεύσουν στην Αίγυπτο όπου οι απόγονοι τους υποδουλώθηκαν. Πολλούς αιώνες αργότερα ο Μωϋσής έβγαλε το λαό του από την Αίγυπτο, από τη δουλεία στην ελευθερία και τον οδήγησε πίσω στη γη του Ισραήλ. Επί 40 χρόνια περιπλανήθηκαν στην έρημο του Σινά, όπου σφυρηλατήθηκαν σε ένα έθνος και δέχτηκαν της 10 εντολές και το Νόμο του Μωϋσή, που έδωσαν μορφή και λεπτομερές περιεχόμενο στη μονοθεϊστική πίστη των πατριαρχικών προγόνων τους.

Επί πολλούς αιώνες, κάτω από τη Ρωμαϊκή και Βυζαντινή ηγεμονία, η Εβραϊκή κοινότητα στη χώρα συνέχισε να διατηρεί και να αναπτύσσει τους δικούς της οικονομικούς, εκπαιδευτικούς και πολιτιστικούς θεσμούς. Από τον 7^ο αιώνα και ύστερα κυριάρχησαν, οι Άραβες, οι Σελτζούκοι, οι Σταυροφόροι, οι Μαμελούκοι Τούρκοι, οι Οθωμανοί Τούρκοι και οι Βρετανοί. Στα σύνορα γινόντουσαν αλλαγές και η ονομασία της χώρας άλλαζε. Το Νοέμβριο του 1947 ο ΟΗΕ αποφάσισε την εγκατάσταση δυο κρατών στην περιοχή δυτικά του Ιορδάνη, ενός Εβραϊκού και ενός Αραβικού. Οι Εβραίοι το αποδέχτηκαν. Οι Άραβες το απέρριψαν. Το Μάιο του 1948 οι Βρετανοί αποσύρθηκαν από τη χώρα και οι Εβραίοι προκήρυξαν την ίδρυση του κράτους τους. Μέσα σε 24 ώρες οι στρατοί 5 Αραβικών κρατών εισέβαλαν στο νέο κράτος και ακολούθησε ο πόλεμος για ένα χρόνο. Μέχρι τον Ιούνιο του 1949 είχαν υπογραφεί χωριστές συμφωνίες ανακωχής βασισμένες στις γραμμές κατάπαυσης του πυρός με όλες της Αραβικές χώρες. Τα έτη 1956- 1967- 1973 και 1982 έγιναν μεγάλοι πόλεμοι μεταξύ Ισραηλινών και Αράβων. Ειδικότερα το 1967 το Ισραήλ κατέλαβε όλη την Ιερουσαλήμ, την έρημο του Σινά και εδάφη της Ιορδανίας. Ο κύκλος των πολεμικών γεγονότων σταμάτησε προσωρινά, με την επίσκεψη του Αιγυπτίου Προέδρου Σαντάτ στην Ιερουσαλήμ το Νοέμβριο του 1977, με πρόσκληση του Πρωθυπουργού του Ισραήλ Μπεγκίν. Η ιστορική αυτή επίσκεψη οδήγησε στη υπογραφή ειρήνης. Σε όλα τα γεγονότα αυτά οι φίλοι μας Παλαιστίνιοι προσπάθησαν

να δημιουργήσουν τη δική τους πατρίδα. Όμως μέχρι σήμερα η ταλαιπωρία τους συνεχίζεται.

Μόνο οι Έλληνες και οι Εβραίοι από όλους τους λαούς κατέχουν το “προνόμιο” να έχουν το μισό του πληθυσμού τους διασκορπισμένο στις 4 γωνίες του πλανήτη, μακριά από την εθνική εστία.

Η ΔΙΑΣΠΟΡΑ για τους Εβραίους αποδείχτηκε το μεγάλο όπλο που τους ήταν απαραίτητο, προκειμένου να δημιουργήσουν μια πατρίδα σε μια αφιλόξενη γη, από την οποία κάποτε ξεκίνησαν.

Η ιστορία της διασποράς ξεκινάει το 700 π.Χ. όταν οι Εβραίοι οδηγήθηκαν στην εξορία από τους Βαβυλωνίους και εγκαταστάθηκαν στη Μεσοποταμία. Αιώνες αργότερα επαναστάτησαν εναντίων των Ρωμαίων, εξορίστηκαν και πάλι και τους απαγορεύτηκε να κατοικούν στην περιοχή της Ιερουσαλήμ. Με την πάροδο των αιώνων η κατάσταση ήταν πάντοτε εις βάρος τους και τον 11^ο αιώνα στη γη του Ισραήλ κατοικούσαν μερικές μόνο χιλιάδες.

Όλη αυτή την περίοδο οι Εβραίοι απλώθηκαν στη αραβική και την ιβηρική χερσόνησο και όλη τη Ευρώπη. Αξίζει να τονίσουμε την ισχυρή εβραϊκή κοινότητα της Θεσσαλονίκης που κάποτε ονομάστηκε “δεύτερη Ιερουσαλήμ” λόγω του μεγάλου πληθυσμού της.

Το τελειωτικό χτύπημα στη διασπορά δόθηκε από τη ναζιστική Γερμανία με την εξολόθρευση 6.000.000 εβραίων. Όσοι απέμειναν κατευθύνθηκαν στην Αμερική και στη γη του Ισραήλ.

Το 18% των Ισραηλινών πολιτών είναι Άραβες, στη συντριπτική πλειονότητα Μουσουλμάνοι και λίγοι Χριστιανοί. Πρόκειται για 1.000.000 περίπου ανθρώπους που ζουν εντός των προ του 1967 συνόρων του εβραϊκού κράτους.

Σύμφωνα με τους νόμους, οι Άραβες που ζουν στο Ισραήλ απολαμβάνουν τα ίδια δικαιώματα με τους Εβραίους, συμπεριλαμβανομένου και του εκλογικού (άντρες και γυναίκες).

Οι διακρίσεις αρχίζουν στο στρατό όπου δεν υπηρετούν οι Άραβες υπήκοοι του κράτους. Οι οικονομικές επίσης συνθήκες διαβίωσης αυτών των ανθρώπων είναι πολύ δύσκολες. Γιατί έχουν λιγότερες από τους Εβραίους πιθανότητες να μορφωθούν, απασχολούνται σε κατώτερες και πιο κακοπληρωμένες θέσεις και αισθάνονται πολίτες δεύτερης κατηγορίας. Ζουν σε δικές τους κοινότητες και σπάνια συναναστρέφονται Εβραίοις.

Παρ’ όλα αυτά ελάχιστοι από αυτούς αναμειγνύονται σε τρομοκρατικές ενέργειες ή παράνομες πράξεις, γεγονός που δημιουργεί δυσπιστία απέναντί τους από τους Παλαιστίνιους των κατεχομένων. Κάποια περίοδο οι Παλαιστίνιοι τους θεωρούσαν προδότες.

Έχουν κοινοβουλευτική Δημοκρατία. Οι 120 βουλευτές εκλέγονται απ’ ευθείας από το λαό για 4 χρόνια. Η Βουλή (Knesset) ασκεί νομοθετική εξουσία και εκλέγει τον Πρόεδρο με θητεία 5 ετών.

Η κοινωνία του Ισραήλ, αποτελούμενη από 7.000.000 κατοίκους σχηματίζει ένα μωσαϊκό από διάφορες θρησκείες και κοινωνικές παραδόσεις. Το κράτος κατοικείται κατά πλειοψηφία από Εβραίους. Σήμερα ο τρόπος ζωής των Εβραίων είναι εν μέρει δυτικός και εν μέρει μεσανατολικός αλλά κυρίως Ισραηλινός. Από την εγκαθίδρυση του κράτους ο πληθυσμός από τις 650.000 το 1948, αυξήθηκε πάνω από 5.000.000 σήμερα, λόγω της μαζικής μετανάστευσης και των προσφύγων από της Αραβικές χώρες. Οι μειονοτικές κοινότητες είναι κυρίως Αραβικές, τόσο Μωαμεθανικές όσο και Χριστιανικές.

Το Ισραήλ είναι βασικά μία αστική κοινωνία. Το 90% του πληθυσμού ζει σε αστικά κέντρα και σε τρεις μεγάλες πόλεις: την Ιερουσαλήμ, πρωτεύουσα του κράτους και

ιστορικό, πνευματικό και πολιτιστικό κέντρο, το Τελ Αβίβ, βιομηχανικό, εμπορικό, οικονομικό και πολιτιστικό κέντρο που ιδρύθηκε το 1909 σαν πρώτη αμιγής Εβραϊκή πόλη και τη Χάϊφα, σημαντικό λιμάνι και βιομηχανικό κέντρο του βόρειου Ισραήλ.

Το Ισραήλ δεν είναι ένα μιλιταριστικό κράτος, αλλά ένα κράτος στρατιωτών.

Ένα από τα πρώτα πράγματα που εντυπωσιάζουν κάποιον που επισκέπτεται το Ισραήλ, είναι το πλήθος αυτό των νέων ανθρώπων –αγοριών και κοριτσιών- στους δρόμους που ντυμένοι με πολιτικά διασκεδάζουν φέροντας όμως κρεμασμένο στην πλάτη τους πάντα το στρατιωτικό τους όπλο.

Στη θέα αυτών των νέων ανθρώπων, που για παράδειγμα διασχίζουν τα σοκάκια της παλιάς πόλης Ιερουσαλήμ, οι Παλαιστίνιοι κάτοικοι δυσφορούν και δεν έχουν άδικο. Για αυτούς είναι μια υπενθύμιση του ποιος κάνει κουμάντο στην Ιερή Πόλη, που επιθυμούν κάποτε να τη δουν πρωτεύουσα του ανεξάρτητου κράτους τους. Από την άλλη πλευρά οι Ισραηλινοί πολίτες αντιμετωπίζουν με ιδιαίτερο σεβασμό τους στρατευμένους. Για τους Ισραηλινούς οι ιδιότητες του πολίτη και του στρατιώτη είναι ταυτόσημες.

Οι Ισραηλινές Δυνάμεις Άμυνας, (όπως ονομάζουν το στρατό τους) ιδρύθηκαν το 1948 και σήμερα θεωρούνται από τους πλέον ετοιμοπόλεμους και καλύτερα εκπαιδευμένους στρατούς στον κόσμο.

Η θητεία για κάθε πολίτη στο Ισραήλ είναι υποχρεωτική και ξεκινά στην ηλικία των 18 ετών. Οι άνδρες υπηρετούν 3 χρόνια και οι γυναίκες 21 μήνες. Οι άνδρες παραμένουν έφεδροι μέχρι τα 51 τους και καλούνται κάθε χρόνο για 39 ημέρες. Οι γυναίκες, εάν είναι ανύπαντρες, παραμένουν έφεδροι μέχρι 24 χρονών.

Από τη στράτευση εξαιρούνται οι υπερθρησκευόμενοι Εβραίοι (περίπου 8% του πληθυσμού) και οι Άραβες του Ισραήλ (περίπου 18% του πληθυσμού).

Το μεγαλύτερο υπαρξιακό πρόβλημα για το Ισραήλ από την εποχή της ίδρυσής του ήταν το πώς θα καταφέρει να λειτουργήσει σαν ένα δημοκρατικό κράτος, διατηρώντας ταυτόχρονα τον εβραϊκό του χαρακτήρα. Το δίλημμα αυτό περιέχει το φόβο της απώλειας της ιδιαιτερότητας του έθνους του οποίου το θρήσκευμα καθορίζει και την εθνικότητα.

Είναι χαρακτηριστικό ότι στα δελτία ταυτότητας των Ισραηλινών πολιτών και συγκεκριμένα στην εθνικότητα αναγράφεται το θρήσκευμα δηλαδή εβραίος ή μουσουλμάνος ή χριστιανός ή ότι άλλο. Στο Ισραήλ δηλαδή Ισραηλινή εθνικότητα έχουν μόνο όσοι είναι Εβραίοι στο θρήσκευμα.

Σύνδεση του κράτους με τη θρησκεία δεν υπάρχει, όπως για παράδειγμα στις Αραβικές χώρες. Με την έννοια αυτή, το Ισραήλ δεν είναι θρησκευτικό κράτος. Είναι όμως ένα βαθιά θρησκευόμενο κράτος, στο οποίο η θρησκευτική ηγεσία και οι ομάδες συμφερόντων επηρεάζουν σε επικίνδυνο βαθμό.

Η λέξη Εβραίος εμπεριέχει την έννοια της θρησκείας και της γενιάς, της ράτσας. Σήμερα Εβραίοι ζουν σε όλο τον κόσμο. Μαύροι, Κινέζοι, Ινδοί, λευκοί στην Ευρώπη και τον άλλο κόσμο, που δεν έχουν τίποτα κοινό εκτός από τη θρησκεία. Ωστόσο όλοι τους μπορούν να γίνουν αυτομάτως Ισραηλινοί πολίτες.

Ποιος λοιπόν είναι Εβραίος? Αν και οι απόψεις διαφέρουν, είναι αποδεκτό ότι Εβραίος είναι όποιος γεννηθεί από μητέρα Εβραία, άσχετα από τη θρησκεία και την εθνικότητα του πατέρα.

Με βάση το λεγόμενο " Νόμο της Επιστροφής " που η εβραϊκή βουλή ψήφισε το 1950, κάθε αποδεδειγμένα Εβραίος, όπου γης, έχει δικαίωμα να μεταναστεύσει στο Ισραήλ και να γίνει αυτομάτως πολίτης με πλήρη δικαιώματα και υποχρεώσεις.

Το Παλαιστινιακό ζήτημα

Το αρχαίο Εβραϊκό κράτος είχε κατακτηθεί από τους Ρωμαίους και σταδιακά εκφυλισθεί μετά από αλληπάλλληλες επιδρομές και μετακινήσεις Βυζαντινών, Αράβων, Χριστιανών Σταυροφόρων, Τούρκων και Βρετανών. Το τελικό αποτέλεσμα ήταν στην περιοχή να έχει απομείνει στις αρχές του αιώνα μια τραγική μειοψηφία αυτοχθόνων Εβραίων, που ζούσε παράλληλα με μια εξ ίσου φτωχή πλειοψηφία Αράβων. Το τέλος όμως του 2^{ου} παγκοσμίου πολέμου έφερε το εβραϊκό ζήτημα στην πρώτη γραμμή, καθώς η παράδοση ενός χρόνιου αντισημιτισμού, είχε τελικά γεννήσει το τερατούργημα του χιτλερικού ολοκαυτώματος.

Η μαζική επιστροφή στην πατρώα γη τώρα συνέβαινε παρά τις αντιρρήσεις των μεγάλων δυνάμεων, ενώ οι ντόπιοι Άραβες κάτοικοι πιέζονταν από τα κύματα των απελπισμένων και αποφασισμένων μεταναστών, που δεν είχαν τίποτα να χάσουν. Στης αλληπάλλληλες πολεμικές συγκρούσεις που ακολούθησαν το ισραηλινό κράτος έβγαине πάντα νικητής.

Για πάνω από 40 χρόνια, αντιμαχόμενο σχεδόν το σύνολο του αραβικού κόσμου, το Ισραήλ όχι μόνο επιβίωσε αλλά κατάφερε να χαράξει μια θαυμαστή παραγωγική μηχανή, μια από της πιο μοντέρνες δημόσιες διοικήσεις και μια ισχυρή οικονομία που το στήριξε αποφασιστικά στη συγκρότηση μιας αυτοδύναμης πορείας. Η λαμπερή πλευρά όμως δεν μπόρεσε ποτέ να καλύψει και της σκοτεινές και φρικαλέες πλευρές αυτής της επιτυχίας. Στην ιστορική του πορεία, το νέο Ισραήλ χρησιμοποίησε αφειδώς την τρομοκρατία των όπλων και της πολιτικής, για να πατάξει κάθε αντίδραση. Χτυπώντας ενόπλους και αμάχους χωρίς καμία διάκριση, απαντώντας στη βία με ακόμη μεγαλύτερη βία, εισβάλλοντας και κατακτώντας αραβική γη σε όλες της πλευρές του ορίζοντα, η ισραηλινή ηγεσία κέρδισε μια θλιβερή αίγλη στην περιοχή, ισοπεδώνοντας μαζί με τα αραβικά χωριά και το ιστορικό της δίκαιο.

Το παλαιστινιακό ζήτημα είναι ο μαζικός εκτοπισμός των ντόπιων Αράβων από τους ισραηλινούς που έγινε σταδιακά από το 1948. Το πρόβλημα όμως εντάθηκε μετά τον πόλεμο του 1967 όταν το Ισραήλ στη μεγαλύτερη νίκη του έναντι των Αράβων, κατέκτησε την Ανατολική Ιερουσαλήμ και τη Δυτική Όχθη του Ιορδάνη ποταμού. Ακόμη στο νότο κατακτήθηκε η παραλιακή λωρίδα της Γάζας και η έρημος του Σινά, μέχρι το κανάλι του Σουέζ.

Το 1993 υπογράφεται συμφωνία, και το Ισραήλ παραχωρεί αυτονομία στη Λωρίδα της Γάζας και της περιοχής της Ιεριχούς. Έτσι οι Παλαιστίνιοι αναγνωρίζουν επίσημα το δικαίωμα ύπαρξης του κράτους του Ισραήλ και οι Εβραίοι την ύπαρξη όχι Παλαιστινιακού κράτους, αλλά αυτόνομης κοινότητας.

Η συμφωνία που υπογράφηκε στην Ουάσιγκτον πριν λίγα χρόνια μεταξύ του κουρασμένου και αρρώστου Γιασέρ Αραφάτ και του κυνικού Μπέτζαμιν Νετανιάχου, είναι ακόμα ένα χαρτί που θα προστεθεί σε ένα τεράστιο σωρό ανάλογων φρούδων ελπίδων. Το θετικό αυτής της συμφωνίας ήταν η παραχώρηση στους Παλαιστινίους και της περιοχής της Βηθλεέμ.

Έτσι η εύθραυστη ισορροπία παρέμενε. Ο Αραφάτ ανακοίνωσε ότι το Σεπτέμβριο του 2000 θα προβεί σε μονομερή ανακήρυξη Παλαιστινιακού κράτους, κάτι που δεν πραγματοποιήσε. Έτσι τον Σεπτέμβρη αυτού του χρόνου η κατάσταση επιδεινώθηκε.

Στης αρχές Δεκεμβρίου του 2000, η κυβέρνηση Μπάρακ υπέβαλλε την παραίτησή της και προκηρύχθηκαν εκλογές. Παράλληλα ο πρόεδρος Κλίντον συνέχιζε τις ειρηνευτικές προσπάθειες για συμφωνία ειρήνης με αντιπροσωπίες Ισραηλινών και Παλαιστινίων διπλωματών, αλλά δεν κατάφερε να συνεισφέρει στην ειρηνευτική διαδικασία μέχρι την 20/01/2001 που αποχαιρέτησε τον Λευκό Οίκο.

Μέχρι τις εκλογές της 6 Φεβρουαρίου, δεν επιτεύχθηκε συμφωνία και η κατάσταση ήταν στάσιμη. Τις εκλογές κέρδισε με μεγάλη διαφορά ο Αριέλ Σαρόν, ο οποίος στις πρώτες του δηλώσεις έδειξε ότι θα σκληρύνει τη στάση του και θα αποδεχθεί συνέχιση ειρηνευτικών συνομιλιών μόνο στην περίπτωση που οι Παλαιστίνιοι σταματήσουν κάθε είδους κινητοποίησης και επιδείξουν λογική στα αιτήματά τους.

Οι Παλαιστίνιοι και όλοι οι Άραβες υποδέχτηκαν με σκεπτικισμό το εκλογικό αποτέλεσμα. Έτσι η βία και η απώλεια ανθρώπινων ζωών συνεχίστηκε.

Την 8^η Μαρτίου 2001 ορκίστηκε η νέα κυβέρνηση εθνικής ενότητας του Ισραήλ με πρωθυπουργό τον Αριέλ Σαρόν με συμμετοχή σχεδόν όλων των κομμάτων της Βουλής. Στις πρώτες του δηλώσεις ο Σαρόν κάλεσε τους Παλαιστίνιους να λογικευτούν, να σταματήσουν τη βία και να κάνουν βήματα προσέγγισης. Μέχρι το Μάρτιο η κατάσταση ήταν δυσάρεστη με μικροσυμπλοκές, κινητοποιήσεις, βομβιστικές επιθέσεις και σκοτωμούς, ειδικότερα στη λωρίδα της Γάζας, την πόλη Τζενίν και τη Ραμάλα.

Αυτή η δυσάρεστη κατάσταση επηρέασε όπως ήταν φυσικό και τους προσκυνητές να επισκέπτονται την Αγία Γη, γιατί ακούγοντας από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης για της καθημερινές συγκρούσεις είχαν διαπιστώσει την επικινδυνότητα της περιοχής.

Οι υπουργοί Τουρισμού Ισραήλ και Παλαιστίνιων με την από 26 Φεβρουαρίου '01 κοινή διακήρυξη κάλεσαν τους προσκυνητές να επισκεφτούν και πάλι τους Αγίους Τόπους με την διαβεβαίωση ότι θα είναι ασφαλείς και ευπρόσδεκτοι ως φίλοι που θα συντελέσουν στην συμφιλίωση του Ισραηλινού και Παλαιστινιακού λαού. Η κατάσταση παρέμενε στάσιμη και οι ελπίδες για επίλυση της κρίσης δεν ήταν ορατές.

Μέχρι το τέλος του 2001 τα πράγματα χειροτέρευαν και η απαισιοδοξία μεγάλωνε. Εκτός από της ανθρώπινες απώλειες, τόσο η Παλαιστινιακή όσο και η Ισραηλινή οικονομία κατέρρεαν γιατί η κύρια πηγή εσόδων που είναι ο τουρισμός μειώθηκε κατά 95%.

Οι ανησυχίες της κοινής διεθνούς γνώμης για γενίκευση και επέκταση ενός πραγματικού πολέμου, δεν έφεραν στην επικαιρότητα κάποιες παρεμβάσεις των Αμερικανών ή άλλων παγκόσμιων οργανισμών για επίλυση του προβλήματος. Το Πάσχα 2002 γιορτάστηκε μέσα σε κλίμα ανασφάλειας και με συμμετοχή ελάχιστων προσκυνητών από την Ελλάδα, για πρώτη φορά τα τελευταία χρόνια.

Μέχρι τέλος του 2002 το σκηνικό δεν άλλαξε. Βομβιστικές επιθέσεις Παλαιστίνιων σε πολλές πόλεις του Ισραήλ από τη μια, και αντίποινα με στρατιωτικές επιδρομές του Ισραήλ από την άλλη, με εκατοντάδες νεκρούς και από της δυο πλευρές.

Μέχρι πρόσφατα (Νοέμβριος 2006) η κατάσταση παρέμεινε απογοητευτική παρά κάποιες προσπάθειες διεθνών οργανισμών και παρά τα σημαντικά γεγονότα που έλαβαν χώρα, όπως για παράδειγμα:

Την ύπαρξη του Τείχους μεγάλης ασφαλείας που άρχισε να κατασκευάζει το Ισραήλ κατά μήκος της γραμμής εκεχειρίας της Δυτικής Όχθης που είναι τετραπλάσιου μήκους και διπλάσιου ύψους από αυτό του Βερολίνου. Το Τείχος έχει ηλεκτροφόρο φράχτη, τάφρο, κάμερες και φυσικά ελεύθερους σκοπευτές. Με το τείχος αυτό το Ισραήλ καταφέρνει να προσαρτήσει το ποιο εύφορο τμήμα της Δυτικής Όχθης, να απομονώσει πάνω από το 10% των Παλαιστίνιων και να τους διαιρέσει σε 50 τμήματα που δεν επικοινωνούν μεταξύ τους, ενώ αποκτά τον έλεγχο και των βασικών υδάτινων πόρων.

Η κατάσταση στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής το μήνα Ιούνιο του 2006 έγινε εκρηκτική όταν η οργάνωση «Χεσμπολάχ» που για πολλά χρόνια ενεργεί και δρα στο Λίβανο με στόχο το Ισραήλ, απήγαγε δύο Ισραηλινούς στρατιώτες. Η αντίδραση από πλευράς Ισραήλ ήταν καθολική και ο πόλεμος γενικεύτηκε. Το

Ισραήλ ισοπέδωσε κυριολεκτικά το Λίβανο αλλά και δέχτηκε χιλιάδες ρουκέτες και πυραύλους στο έδαφός του. Οι καταστροφές ήταν τεράστιες κυρίως στο Λίβανο, αλλά και το Βόρειο Ισραήλ. Οι νεκροί εκατοντάδες και οι τραυματίες χιλιάδες. Το δεύτερο 15ήμερο του Αυγούστου ο ΟΗΕ με ψήφισμα του επέβαλλε ανακωχή και αποχώρηση των Ισραηλινών δυνάμεων από το Λίβανο, η οποία σταδιακά άρχισε να υλοποιείται.

Αποτέλεσμα αυτών των γεγονότων ήταν να ματαιωθούν όλες οι προγραμματισμένες για τον μήνα Αύγουστο 2006 προσκυνηματικές εκδρομές για τις γιορτές της Παναγίας. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι από τη Βόρεια Ελλάδα ακύρωσαν την τελευταία ώρα πάνω από 2000 προσκυνητές και λιγότερο από 40, το πραγματοποιήσαν, χωρίς προβλήματα.

Σήμερα οι Παλαιστίνιοι ελέγχουν πλήρως μόνο το 17% των εδαφών της Δυτικής Όχθης του Ιορδάνη και της λωρίδας της Γάζας. Είναι η ονομαζόμενη “ΖΩΝΗ Α”.

Στη ζώνη αυτή είναι η λωρίδα της Γάζας και μικρές περιοχές γύρο από τις πόλεις Βηθλεέμ, Χεβρόνα, Ιεριχώ, Ραμάλα, Ναμπλούς και Τζενίν.

Στη “ΖΩΝΗ Β” (24% των εδαφών), υπάρχει μεν παλαιστινιακή διοίκηση, αλλά τον ουσιαστικό έλεγχο έχει ο Ισραηλινός στρατός. Τα εδάφη της ζώνης Β βρίσκονται περιμετρικά της ζώνης Α.

Στη “ΖΩΝΗ C” (59% των εδαφών), τον απόλυτο έλεγχο έχουν οι ισραηλινοί. Σε αυτήν ανήκουν όλα τα άλλα καταληφθέντα το 1967 εδάφη της δυτικής όχθης που δεν συμπεριλαμβάνονται στις ζώνες Α και Β.

Τόσο στη ζώνη Β όσο και στην Γ, μετά το 1967 αναπτύχθηκαν οικισμοί Ισραηλινών εποίκων.

Το Παλαιστινιακό ζήτημα
-<http://images.google.gr>-

Αίγυπτος- Χώρα- Ιστορία

Η Αίγυπτος, μια από τις σημαντικότερες χώρες της παγκόσμιας ιστορίας, η χώρα του μυστηρίου, των Φαραώ. Το μεγαλύτερο Αραβικό κράτος, είναι στενά δεμένη με την παγκόσμια ιστορία για πάνω από 5.000 χρόνια.

Η έκτασή της είναι 1.000.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα από τα οποία, μόνο τα 40.000 κατοικούνται και καλλιεργούνται. Η υπόλοιπη έκταση είναι έρημος.

Ο πληθυσμός της ξεπερνά τους 65.000.000 κατοίκους.

Θρησκεία είναι η Ισλαμική και μόνο το 10% του πληθυσμού (οι Κόπτες) είναι Χριστιανοί.

Η επίσημη γλώσσα είναι η αραβική. Άλλες γλώσσες που χρησιμοποιούνται είναι η Αγγλική και η Γαλλική.

Πρωτεύουσα της είναι το πολύβουο Κάιρο με δεύτερη πόλη την ιστορική Αλεξάνδρεια.

Το πολίτευμά της είναι σοσιαλιστική Δημοκρατία που την ίδρυσε ο Νάσερ, με σημερινό πρόεδρο του Χόσνι Μουμπάρακ.

Τα κύρια προϊόντα της είναι ζάχαρη, βαμβάκι, πετρέλαιο, φυσικό αέριο και φυσικά ο Τουρισμός.

Το κλίμα της είναι ξηρό, όμως κάνει ανεκτές της μεγαλύτερες ζέστες. Το νερό τους για τους επισκέπτες δεν θεωρείται πόσιμο.

Το νόμισμά της είναι η Αιγυπτιακή λίρα αξίας γύρω στα 0,20 Ευρώ.

Η ιστορία της χάνεται στα βάθη των χιλιετηρίδων. Σύμφωνα με τα αρχαιολογικά ευρήματα η Αίγυπτος εμφανίζεται ως ενιαίος χώρος πριν 5.000 χρόνια.

α: Γύρω στα 2.500 χρόνια π.Χ. το Βασίλειο της Αιγύπτου είχε πρωτεύουσα τη Μέμφιδα. Την περίοδο αυτή κατασκευάζονται οι πυραμίδες στη Γκίζα με σημαντικότερη του Χέοπα, του Χεφρήνου και του Μυκερίνου.

β: Γύρω στα 1.500 χρόνια π.Χ. το νέο Βασίλειο με πρωτεύουσα τις Θήβες. Στην περίοδο αυτή κατασκευάζονται πολλά μνημεία της ιστορίας όπως ο Ναός της Χατσεψσούτ, το Λούξορ, οι Ναοί των Φαραώ Ραμσή.

γ: Φθάνοντας στα 300 π.Χ. αισθανόμαστε σαν Έλληνες περήφανοι γιατί:

1: Το 332 π.Χ. ο Μ. Αλέξανδρος καταλαμβάνει την Αίγυπτο και χρίζεται (Φαραώ) από τον Αρχιερέα του Άμμωνα.

2: Το 331 π.Χ. ο μεγάλος μας Στρατηλάτης ιδρύει την Αλεξάνδρεια.

3: Με το θάνατο του Αλέξανδρου ο Πτολεμαίος, Στρατηγός του Μακεδόνα Στρατηλάτη, γίνεται κυρίαρχος της χώρας. Οι διάδοχοί του ονομάζονται Φαραώ.

4: Η τελευταία των Πτολεμαίων Φαραώ ήταν η πασίγνωστη Κλεοπάτρα. Μετά το θάνατό της οι Ρωμαίοι επικρατούν στην Αίγυπτο από το 30 π.Χ. μέχρι το 400 μ.Χ.

5: Στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία και για 400 χρόνια μέχρι το 700 μ.Χ. η Αίγυπτος γίνεται Χριστιανική με μεγάλη ανάπτυξη του Μοναχισμού. Τότε ιδρύθηκαν πολλά μοναστήρια.

6: Το 1517 μ.Χ. η Αίγυπτος γίνεται μέρος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

7: Το 1805 μ.Χ. ο Μωχάμετ Άλι, Αλβανός αξιωματικός του Τουρκικού στρατού παίρνει την εξουσία και προσπαθεί να δώσει στη χώρα σύγχρονη μορφή.

8: Η διάνοιξη της διώρυγας του Σουέζ ανατρέπει τη διεθνή θέση της χώρας, η οποία στο εξής ελέγχει τον πιο γρήγορο δρόμο προς την ανατολή. Τότε η Αίγυπτος ήταν Αγγλικό προτεκτοράτο.

9: Το 1952 ο Νάσερ καταλαμβάνει την εξουσία από το Φαρούκ και το 1956 εθνικοποιεί και τη διώρυγα του Σουέζ. Το 1960 αρχίζει να κατασκευάζει το φράγμα του Νείλου στο Ασσουάν ένα έργο που οδηγεί τη χώρα στην πολιτική και οικονομική ανεξαρτησία. Το 1967 γίνεται ο πόλεμος με το Ισραήλ και η Αίγυπτος χάνει

σημαντικά εδάφη. Το 1977 ο πρόεδρος Σαντάτ επισκέπτεται το Ισραήλ και μετά το 1979 υπογράφεται η συμφωνία ειρήνης, με το Ισραήλ.

Κάιρο

Το Κάιρο είναι η πρωτεύουσα της Αιγύπτου. Μια από τις μεγαλύτερες πόλεις του κόσμου με πληθυσμό πάνω από 19.000.000 κατοίκους.

Το Κάιρο που τα χίλια χρόνια του γιορτάστηκαν το 1969, είναι μια πόλη που βρίσκεται σε πλήρη μεταμόρφωση και όπου δύσκολα μπορεί κανείς να περπατήσει. Ακόμη και η θαυμάσια παραλιακή οδός του Νείλου εμφανίζει ένα νέο διάκοσμο μέσα στην οχλοβοή της κυκλοφορίας, η οποία δε σταματά και είναι ίδια νύχτα- μέρα.

Η πόλη και η ύπαρξη της είναι στενά δεμένη με την ύπαρξη του Νείλου ποταμού. Βασικά χαρακτηριστικά αυτής της συνύπαρξης του Κάιρο και του Νείλου είναι:

α: Οι πολλές και τεράστιες παλιές και σύγχρονες γέφυρες.

β: Οι πολλές φελούκες, κάτι σαν μικρά φέρρυ μπόουτ, που διασχίζουν το ποτάμι αργά- αργά την ημέρα μεταφέροντας φορτία με διάφορα προϊόντα και τουρίστες.

γ: Ο πάπυρος που καλλιεργείται στα ρηγά του ποταμού.

δ: Τα νησιά και μικρονήσια που υπάρχουν στο ποτάμι ακόμη και μέσα στην πόλη.

Στο Κάιρο συνυπάρχει το χθες με το σήμερα. Οι παλιές συνοικίες με έντονα τα χαρακτηριστικά στοιχεία θρησκειών και πολιτισμών. Απομεινάρια 5.000 χρόνων, ανθρώπινης δραστηριότητας. Μνημεία της Φαραωνικής, της Αραβικής, Ρωμαϊκής, Βυζαντινής αλλά και Ελληνιστικής εποχής, με αποκορύφωμα τις πυραμίδες και το μουσείο, και φυσικά τον Ιερό Ναό Αγίου Γεωργίου. Το σημαντικό αυτό μνημείο της Ορθοδοξίας, τόπο Μαρτυρίου του μεγαλομάρτυρα Αγίου Γεωργίου και το Σπήλαιο που διέμενε η Αγία Οικογένεια κατά τη φυγή της στην Αίγυπτο.

Οι σύγχρονες συνοικίες με τους ουρανοξύστες και την επίδραση του Ευρωπαϊκού και Αμερικανικού σήμερα.

Νείλος

Ο μεγαλύτερος σε μήκος ποταμός της γης και από τους πρώτους στον κόσμο σε ποσότητα νερού. Το μήκος του φτάνει τα 6671 χλμ. Διασχίζει σχεδόν όλη την Αφρική και χύνεται στη Μεσόγειο. Για τους Φαραώ ήταν στοιχείο του κόσμου, όπως ο ουρανός. Για χιλιάδες χρόνια και για τους Αιγυπτίους, δεν είχε αρχή και τέλος. Γύρω από το ποτάμι αυτό γράφτηκε ιστορία 5.000 χρόνων. Η Αίγυπτος που βρίσκεται ανάμεσα σε δυο τεράστιες έρημους ήταν πολύ φυσικό να χτίσει τον γήινο και πνευματικό κόσμο της γύρω από το Νείλο και από τη γόνιμη λάσπη που το ποτάμι εναπόθετα μεταξύ Ιουνίου και Σεπτεμβρίου της όχθες του.

Και τούτο γιατί το θαύμα αυτό έδινε και δίνει ζωή σε 1.000 χιλιόμετρα γης κατά μήκος του ποταμού.

Διώρυγα του Σουέζ

Το 1833, μια παράτολμη στις προθέσεις της αποστολή Γάλλων ειδικών με επικεφαλής κάποιον Ανφαντέν πηγαίνει στην αυλή του ηγέτη της τότε Αιγύπτου Μοχάμεντ Άλι, στο Κάιρο. Σκοπός της επίσκεψης ήταν να πείσουν για την αξία και τις επιπτώσεις στον τότε κόσμο της κατασκευής της διώρυγας του Σουέζ. Ο

Μοχάμεντ Άλι πείσθηκε. Έτσι επί των ημερών του διαδόχου του Μοχάμεντ Σάϊντ έγιναν οι προετοιμασίες για το τεράστιο έργο. Η διώρυγα ολοκληρώθηκε το 1869 και ήταν ένα από τα σημαντικότερα έργα του 19^{ου} αιώνα. Η κατασκευή της έγινε από Γαλλικές εταιρίες με έξοδα της Αιγύπτου.

Το μήκος της διώρυγας είναι 161 χιλιόμετρα το ελάχιστο πλάτος 70 μέτρα και το ελάχιστο βάθος 11 μέτρα.

Αλεξάνδρεια

Η Αλεξάνδρεια βρίσκεται στις εκβολές του Νείλου ποταμού στη Μεσόγειο θάλασσα στη δυτική άκρη του Δέλτα του ποταμού.

Απέχει από το Κάιρο 225 χιλιόμετρα. Ο πληθυσμός της υπερβαίνει τα 4.000.000 κατοίκους.

Είναι ένα από τα μεγαλύτερα λιμάνια της Μεσογείου καθώς και ο οικονομικός και εμπορικός πνεύμονας της Αιγύπτου. Η βιτρίνα της Αιγύπτου, προσφέρει ένα ευχάριστο διάλειμμα στον επισκέπτη.

Η εκδρομή στην Αλεξάνδρεια είναι η φυσική, ιστορική κατάληξη ενός ταξιδιού στην κοιλάδα του Νείλου, αφού η ίδρυση της πόλης από το Μέγα Αλέξανδρο το 331 π.Χ., έθεσε τέρμα στην προαιώνια ανάπτυξη του Φαραωνικού πολιτισμού. Η νέα πρωτεύουσα στρεφόταν τώρα προς το νεοελληνιστικό κόσμο του οποίου θα γινόταν ένα από τα σπουδαιότερα εμπορικά και πολιτιστικά κέντρα. Από την παλιά αίγλη της πόλης δεν έμειναν πολλές μαρτυρίες εκτός από ένα θαυμάσιο μουσείο, και φυσικά σήμερα δεν υπάρχει ίχνος από την περίφημη βιβλιοθήκη της που έκανε όλους τους Έλληνες να τρέχουν να την επισκεφτούν. Η βιβλιοθήκη κάηκε από τεράστια πυρκαγιά. Μετά από πολλούς αιώνες η Αιγυπτιακή κυβέρνηση με τη βοήθεια διεθνών οργανισμών κατασκεύασε ένα τεράστιο εντυπωσιακό κτίριο, στο οποίο στεγάστηκε η σύγχρονη βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας. Τα εγκαίνια έγιναν τον Οκτώβριο του 2002.

Η ύπαρξη Ελλήνων και η σχέση τους με τους Αιγυπτίους ξεκινά από τα βάθη των αιώνων και τον Ιθακήσιο ήρωα, Οδυσσέα.

Η κατάκτηση της Αιγύπτου από τον Μ. Αλέξανδρο το 332 π.Χ., η ίδρυση της Αλεξάνδρειας και η ίδρυση της Αιγυπτιακής Ελληνιστικής δυναστείας των Πτολεμαίων συντέλεσαν αποφασιστικά στην επικράτηση του ελληνικού πνεύματος.

Το ίδιο έγινε και κατά τη Βυζαντινή εποχή, κατά την οποία αναπτύχθηκε ο Χριστιανισμός και ιδρύθηκαν πολλές μονές σε όλη την Αίγυπτο και το Σινά.

Την περίοδο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας ο Ελληνισμός της Αιγύπτου είχε έντονη παρουσία. Οι Έλληνες κατοικούσαν στο Κάιρο και κυρίως στην Αλεξάνδρεια. Στις αρχές του 19^{ου} αιώνα οι Έλληνες έφταναν τους 4.000 σε όλη τη χώρα.

Σταθμό στην ιστορία του Ελληνισμού της Αιγύπτου αποτελεί η ίδρυση, το 1843, της Ελληνικής Κοινότητας της Αλεξάνδρειας. Έτσι θα αρχίσει να οικοδομείται μια μικρή Ελλάδα. Χάρη στην υπερχιλιόχρονη ιστορία του Πατριαρχείου Αλεξάνδρειας και την αίγλη των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων παίρνει εξέχουσα θέση στην ιστορία του αποδήμου Ελληνισμού.

Γύρω στα 1900 οι Έλληνες φτάνουν τις 80.000. Μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο αρχίζει η αντίστροφη μέτρηση του Ελληνικού στοιχείου. Έτσι το 1953 με τα μέτρα του Νάσερ απέμειναν λιγότεροι από 4.000.

Σήμερα στην Αλεξάνδρεια έχει έδρα το Πατριαρχείο και τα σημαντικότερα προσκυνήματα είναι ο ιστορικός Ναός του Αγίου Σάββα του Ηγιασμένου και ο Ναός του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου. Ο εν Κάιρο Ιερός Καθεδρικός Πατριαρχικός Ναός Αγίου Νικολάου, και η εν παλιά Κάιρο Ιερά Μονή Αγίου Γεωργίου.

Το Θεοβάδιστο Όρος Σινά

Η Χερσόνησος του Σινά

Η λέξη Σινά θεωρείται συνήθως ότι προέρχεται από τη σημαντική λέξη “Σεν”, που σημαίνει δόντι, εξ αιτίας της μορφής των ορεινών κορυφών του Νοτίου Σινά. Κατ’ άλλους συνδέεται με το όνομα “Σιν”, τη θεά της Σελήνης των προϊστορικών κατοίκων της περιοχής. Εισ το Σινά έχουν λατρευτεί πολλοί θεοί, μεταξύ των οποίων και ο Ελιόν, του οποίου ιερέυς εις τη Γη Μαδιάμ ήταν ο Ιθώρ.

Η Σιναϊτική Χερσόνησος είναι μια τριγωνική γρανιτώδης γέφυρα 35.000 τετραγωνικών χιλιομέτρων ανάμεσα στην Αφρική και την Ασία. Καθώς περιβάλλεται από τρεις θάλασσες, τη Μεσόγειο, την Ερυθρά και τον Κόλπο της Άκαμπα, αποτελεί τη συντομότερη δίοδο από την Ευρώπη προς την Άπω Ανατολή. Κατέχοντας στρατηγική θέση ανάμεσα σε Ανατολή και Δύση, Βορρά και Νότο, λειτούργησε από την αρχαιότητα ως ένα στρατηγικό σταυροδρόμι πολλών λαών και πολιτισμών, και κυρίως το σημείο όπου ο Θεός διάλεξε για να δώσει στην ανθρωπότητα το Νόμο Του. Το βόρειο τμήμα της χερσονήσου είναι πεδινό. Στο κεντρικό τμήμα υπάρχει η περιοχή Έλ Τιχ, ενώ ορεινό συγκρότημα από γρανιτώδη όρη καλύπτει τη Νότια τριγωνική της απόληξη. Αυτή η ερημική γη δεν προσφέρεται για καλλιέργειες και οι βροχοπτώσεις είναι ελάχιστες. Την ημέρα υπάρχει ζέστη, και το βράδυ κρύο. Χαρακτηρίζεται για την ενδιαφέρουσα άγρια πανίδα της και τη σπάνια χλωρίδα ιατρικών βοτάνων.

Τελευταία παρουσιάζεται σημαντική οικιστική ανάπτυξη με την προσέλευση περιηγητών και τη διαμονή παραθεριστών σε οργανωμένα θέρετρα στο Νοτιότερο άκρο.

Στο χώρο αυτό του Νοτίου Σινά υφίσταται με συνεχή επί 17 αιώνες παρουσία πνευματικής και πολιτιστικής παραδόσεως η Ιερά Μονή Σινά, και η τιμή στην Αγία Αικατερίνα. Από όλη τη γη, προστρέχουν εδώ ανά τους αιώνες έως σήμερα, απλοί άνθρωποι, μεγάλοι Ηγέτες, η αναχωρητές. Παράλληλα οι Βεδουίνοι κάτοικοι της περιοχής αισθάνονται την Αγία Αικατερίνα και τη Μονή ως τους μεγάλους τους προστάτες, καθώς η Μονή συνεχίζει την ίδια διακονία της στο χρόνο, ενταγμένη πλέον στα μνημεία της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO, συνεχίζοντας δε να αποτελεί σημείο αναφοράς πιστών όχι μόνο του Χριστιανικού Κόσμου, αλλά και του Κόσμου των άλλων δύο μεγάλων θρησκειών της βίβλου, του Ιουδαϊσμού και του Μωαμεθανισμού.

Για την επίσκεψη στο Νότιο Σινά χρησιμοποιείται στις μέρες μας κυρίως ο Βορειοδυτικός άξονας, μέσω Καΐρου. Από εκεί ο δρόμος οδηγεί στο Σουέζ. Στην πορεία για την Ιερά Μονή του Σινά είναι τα Πικρά Ύδατα τα οποία μεταβλήθηκαν από το Μωυσή σε γλυκά κατά θαυματουργικό τρόπο. Από το σημείο αυτό ο δρόμος διχάζεται. Προς το Νότο οδηγεί στην παραθαλάσσια πόλη της Ραϊθώ με το ιστορικό Σιναϊτικό Μετόχι, και εν συνεχεία στο σύγχρονο θέρετρο του Sharm el Seich. Προς τα Νοτιοανατολικά ο δρόμος ανηφορίζει στον ορεινό όγκο του Νοτίου Σινά. Ο δρόμος διέρχεται από την Όαση της Φαράν, όπου το ομώνυμο Σιναϊτικό Ησυχαστήριο. Παλαιότερα, αλλά και σήμερα οι προσκυνητές φτάνουν στη Μονή από τη Βορειοανατολική πλευρά της Χερσονήσου, ερχόμενοι από τα Ιεροσόλυμα από την Τάμπα, δια της παλαιάς Ιόπτης (σημερινής Γιάφας), η μέσω Γάζας.

Η Όαση Φαράν υπήρξε από τον 4^ο αιώνα το μεγαλύτερο Χριστιανικό κέντρο στη χερσόνησο του Σινά και έδρα Επισκόπου. Σήμερα διασώζονται τα ερείπια τις παλαιάς επισκοπικής πεντάκλιτης Βασιλικής, όπου πλησίον της λειτουργεί Γυναικείο

Ησυχαστήριο και μικρό ιατρείο για τους Βεδουίνους της περιοχής. Το Ησυχαστήριο βρίσκεται μέσα σε ένα εύφορο κήπο, όπου και ο Ναός του Προφήτου Μωυσέως. Στον ίδιο χώρο υπάρχουν τα Παρεκκλήσια Της Κοιμήσεως της Θεοτόκου και των Αγίων Κοσμά και Δαμιανού.

Από δεκαετίες η Μονή, με πολλές οικονομικές θυσίες, χρηματοδοτεί ανασκαφές, με την έγκριση και εποπτεία της Αιγυπτιακής Αρχαιολογικής Υπηρεσίας.

Το ορεινό συγκρότημα του Νοτίου Σινά με τα γρανιτώδη όρη και την άνυδρη φύση περιέχει μικρές κοιλάδες, στενές διαβάσεις και ελάχιστες οάσεις, με πολλά σημεία ιδιαίτερου θρησκευτικού και ιστορικού ενδιαφέροντος. Εδώ τοποθετείται ένα σημαντικό μέρος της πορείας του Μωυσέως και του λαού του προς τη γη της Επαγγελίας, όπως επίσης και των ασκητών της Σιναϊτικής Ερήμου από την πρώτη ήδη περίοδο του Χριστιανισμού έως σήμερα. Η ιερά Μονή Σινά βρίσκεται στους πρόποδες του Όρους Χωρήβ, όπου ο Θεός παρέδωσε το Νόμο στο Μωυσή, το οποία μαζί με τα άλλα δυο όρη, της Αγίας Αικατερίνης και της Αγίας Επιστήμης, διαμορφώνουν το εγγύς φυσικό περιβάλλον γνωστό με την επωνυμία “το Ορεινό Συγκρότημα των Τριών Κορυφών”.

Η Ιερά Μονή Σινά, Η εντός των τειχών Μονή

Η Ιερά Μονή της Αγίας Αικατερίνης
-<http://images.google.gr>-

Εάν σημείο αφετηρίας των εντός των τειχών εγκαταστάσεων της Ιεράς Μονής Σινά αποτελούν οι ιστορικές θέσεις του Φρέατος του Μωυσέως και της Αγίας Βάτου, το Φρούριο του Ιουστινιανού στάθηκε το τελικό όριο για την περιτείχισή τους. Στον περιβάλλοντα χώρο εκτός του κύριου συγκροτήματος της Μονής υπάρχουν ο Κήπος, το Κοιμητήριο, το Οστεοφυλάκιο και άλλοι βοηθητικοί χώροι. Από την ίδια περιοχή ξεκινούν μονοπάτια που οδηγούν στην Αγία Κορυφή του Όρους Χωρήβ και στα όρη της Αγίας Επιστήμης και της Αγίας

Αικατερίνης. Πλήθος Σιναϊτικών Προσκυνημάτων, Μετοχίων και Ασκητικών Καθισμάτων (μικρές μοναστικές εγκαταστάσεις Ασκητών), βρίσκονται πλησίον της Μονής και ευρύτερα στον ορεινό χώρο που την περιβάλλει και εν γένει στην ευρύτερη περιοχή του Νοτίου Σινά. Αρκετά Σιναϊτικά Μετόχια υπάρχουν επίσης και εκτός του χώρου της Χερσονήσου του Σινά.

Ο χώρος που περικλείεται από το Φρούριο του Ιουστινιανού, σχετίζεται άμεσα με τα μεγάλα προσκυνήματα γύρω από τα οποία άρχισαν κατά την πρώτη Χριστιανική περίοδο να συγκεντρώνονται οι ασκητές της σιναϊτικής ερήμου, τη θέση της Φλεγόμενης Βάτου και το Φρέαρ του Μωυσέως. Ο τοπικός γρανίτης, ξύλα και πλίθρες είναι τα κύρια οικοδομικά υλικά, χρησιμοποιημένα κατά τον πιο απλό τρόπο. Όλες οι στέγες των κτισμάτων εκτός ορισμένων παρεκκλησίων και του Καθολικού, είναι επίπεδες με αργιλόχωμα για τη στεγάνωσή τους. Η βιβλιοθήκη της Μονής με τα Χειρόγραφα, τις Μικρογραφίες τους, τα Έντυπα και το Αρχείο της, υποστήριξε ανά τους αιώνες τη μόρφωση και το έργο των Σιναϊτών Πατέρων.

Φρέαρ Μουσέως, Η Αγία Βάτος

Στη Βόρεια πλευρά του Καθολικού διατηρείται ως σήμερα το Φρέαρ στο οποίο ο Μουσής κατά την Αγία Γραφή συνάντησε τις επτά θυγατέρες του Ιοθώρ και τις βοήθησε στο πότισμα των προβάτων τους. 3.400 χρόνια μετά, η Μονή χρησιμοποιεί εν μέρει ακόμη το ίδιο Φρέαρ εξασφαλίζοντας οικονομία ύδρευσης. Από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα η άντληση του νερού λαμβάνεται με αντλία.

Κατά την ερμηνεία των Πατέρων της Εκκλησίας η Αγία Βάτος προεικόνισε τη Θεοτόκο, η οποία αν και συνέλαβε στα σπλάχνα της το πυρ της Θεότητας δεν κατεκάη, αλλά γέννησε τον Κύριο και Θεάνθρωπο παραμένοντας Παρθένος.

Η θέση της Βάτου συμπίπτει με εκείνη της Αγίας Τράπεζας του Παρεκκλησίου της Αγίας Βάτου, η οποία δεν έχει θεμελιωθεί επάνω σε Άγια Λείψανα, αλλά στη ρίζα της Αγίας Βάτου. Το ίδιο το φυτό ακόμη σήμερα θάλλει, μεταφυτευμένο Ανατολικότερα στον ανοιχτό παρακείμενο χώρο. Το είδος της Βάτου αυτής είναι το μόνο που υπάρχει στη Σιναϊτική χερσόνησο.

Η Αγία Βάτος
-φωτογραφία Δ.Ε.-

Το Παρεκκλήσιο της Αγίας Βάτου, βρίσκεται πίσω ακριβώς από το Άγιο Βήμα του Καθολικού της Μονής, εορτάζει δε στον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου. Εδώ κάθε Σάββατο τελείται η Θεία Λειτουργία. Ακόμη και σήμερα ο προσκυνητής εισέρχεται στον Αγιότατο αυτό τόπο ανυπόδητος, σε ανάμνηση της εντολής του Θεού προς το Μουσή.

Εκτός από το Φρέαρ του Μουσέως και το Παρεκκλήσιο της Αγίας Βάτου, στις περιτειχισμένες εγκαταστάσεις της Μονής συγκαταλέγονται κυρίως το Καθολικό της Μονής αφιερωμένο στην Παναγία της Βάτου, αν και πολλές φορές αναφέρεται ότι συνδέεται με τη Μεταμόρφωση του Σωτήρος, λόγου του Ψηφιδωτού της Κόγχης. Το κυρίως Καθολικό περιστοιχίζεται από εννέα Παρεκκλήσια και το Κωδωνοστάσιο ενώ εντός του όλου συγκροτήματος διασώζονται άλλα Δώδεκα ανεξάρτητα Παρεκκλήσια. Δυτικά του Καθολικού βρίσκεται το Τέμενος, παλιά Τράπεζα και ο Μιναρές. Στον παρακείμενο Νοτιοδυτικά πύργο της Αγίας Ελένης είναι το Παρεκκλήσιο της Ζωοδόχου Πηγής. Ανατολικά υπάρχει ο αρχαίος φούρνος της Μονής και η Τράπεζα. Βορειοανατολικά εκτείνονται τα Κελιά των Πατέρων.

Δυτικά της κυρίας εισόδου εκτείνεται ο κήπος της Μονής, μία πραγματική όαση ανάμεσα στα γρανιτένια όρη. Είναι έργο της υπομονής των Μοναχών, που ακούραστα έφεραν χώμα από μακριά ή κατασκεύασαν δεξαμενές για να συγκεντρώσουν τα νερά από την ελάχιστη βροχή και τα χιόνια. Στον κήπο μέσα, όπου φύονται καλλωπιστικά και οπωροφόρα δέντρα καθώς και κηπευτικά, βρίσκεται και το Κοιμητήριο της Μονής. Δυτικότερα των εγκαταστάσεων αυτών έχει αναπτυχθεί στις ημέρες μας σύγχρονος Ξενώνας.

Όρος Χωρήβ, Αγία Κορυφή, Αγία Επιστήμη

Ο ευρύτερος χώρος της Ιεράς Μονής Σινά ορίζεται από ένα συγκρότημα τριών Ορέων, του Όρους Χωρήβ, του Όρους της Αγίας Αικατερίνης και του Όρους της Αγίας Επιστήμης. Η ίδια περιοχή είναι κατάσπαρτη από θέσεις ησυχαστηρίων και

Παρεκκλησίων, καθώς στο πέρασμα των αιώνων οι Μοναχοί εύρισκαν ως τόπο ασκήσεως, ησυχίας και προσευχής την εγκατάστασή τους στις θέσεις αυτές.

Στο όρος Χωρήβ βρίσκονται αρκετά προσκυνήματα, κατάλοιπα της ευλάβειας των αναχωρητών στο πέρασμα των αιώνων. Εκτός από την Αγία Κορυφή με τα Σπήλαια του Μωυσέως, το Ερείπια της Βασιλικής του Ιουστινιανού, το Παρεκκλήσι της Αγίας Τριάδος και το Παλαιό Τέμενος, σημαντικό προσκύνημα είναι και το Σπήλαιο με το Παρεκκλήσι του Προφήτη Ηλία και του Προφήτη Ελισαίου, όπως επίσης και άλλα διάσπαρτα Παρεκκλήσια.

Ανάβαση με Καμήλες στην Αγία Κορυφή
-φωτογραφεία Δ.Ε-

Η Αγία Κορυφή ή το όρος του Μωυσέως, είναι ο ιερός τόπος όπου ο Μωυσής έλαβε από τον Θεό το Νόμο και συνομίλησε επανειλημμένα με Αυτόν. Έχει ύψος 2.240 μέτρα και απέχει από τη Μονή δύο ώρες περίπου με τα πόδια. Η προσέγγιση στο χώρο γίνεται ως ένα σημείο και με καμήλες τις οποίες οδηγούν Βεδουίνοι. Υπάρχουν δύο δρόμοι προς την Αγία Κορυφή. Ο παραδοσιακός αποτελείται από 3.750 περίπου πέτρινα σκαλοπάτια. Ο άλλος είναι ομαλός, περιφερειακός δρόμος φτιαγμένος κατά τον 19^ο αιώνα από τον αντιβασιλέα της Αιγύπτου Αμπάς Πασά Α΄.

Στην Αγία Κορυφή βρίσκονται δύο σπήλαια, τα οποία κατά παράδοση συνδέονται με τα θαυμαστά γεγονότα που σχετίζονται με την παρουσία του Μωυσέως κατά την Νομοδοσία. Το ένα (Σπήλαιο της νηστείας) βρίσκεται στα Νότια του σημερινού παρεκκλησίου και της αρχικής βασιλικής. Σχετίζεται παραδοσιακά με την επί “τεσσαράκοντα ημέρας και τεσσαράκοντα νύχτας” διαμονή του Μωυσέως στην Αγία Κορυφή, όταν καθαρόμενος με νηστεία καταξιώθηκε να λάβει τον Νόμο. Το σπήλαιο έχει έκταση δύο περίπου τετραγωνικών μέτρων. Το άλλο σπήλαιο είναι στην πραγματικότητα μια φυσική σχισμή στο βράχο που βρίσκεται προσκολλημένος στα αριστερά του σημερινού παρεκκλησίου, εντός μικρού περιβόλου.

Το Όρος της Αγίας Αικατερίνης είναι το υψηλότερο της χερσονήσου του Σινά που φτάνει στα 2.646 μέτρα. Απέχει πέντε ώρες με τα πόδια από τη Μονή. Ο δρόμος είναι ομαλός, κατασκευασμένος από τον αείμνηστο Μοναχό Μωυσή.

Στην κορυφή του όρους υπάρχει το Παρεκκλήσι της Αγίας. Ο τόπος όπου ανακαλύφθηκε το Άγιο Λείψανο, είναι ακριβώς κάτω από την Αγία Τράπεζα. Δίπλα στο Παρεκκλήσι υπάρχουν δυο δωμάτια για τους προσκυνητές. Η θέα από εδώ είναι θαυμάσια. Ο προσκυνητής μπορεί να δει την Ερυθρά Θάλασσα Νοτίως, και τον Κόλπο του Εϊλάτ Ανατολικά.

Η τρίτη κορυφή η οποία ολοκληρώνει το Σιναϊτικό τοπίο γύρο από τη Μονή είναι αυτή της Αγίας Επιστήμης.

Σινά και Αγία Ελένη

Οι Μοναχοί του Σινά λίγα χρόνια μετά την έκδοση του διατάγματος του Μεγάλου Κωνσταντίνου, ζήτησαν από τη μητέρα του, την αυτοκράτειρα Αγία Ελένη, προστασία στον ερημικό χώρο της μετανοίας τους από τις επιδρομές των ειδωλολατρών νομάδων της περιοχής. Η Αγία Ελένη φρόντισε ώστε να χτιστεί στον τόπο της Φλεγόμενης Βάτου ένας μικρός Ναός, αφιερωμένος στη Θεοτόκο, όπως

επίσης και ένας πύργος για να χρησιμεύει ως καταφύγιο των Ασκητών. Το τμήμα του πύργου αυτού σώζεται έως και σήμερα. Μεταξύ των ασκητών που διακρίθηκαν κατά την περίοδο αυτή, είναι και ένας πρώην ανώτατος αξιωματούχος του αυτοκράτορα στην Κωνσταντινούπολη, ο Άγιος Νείλος, του οποίου τα συγγράμματα αποτελούν θαυμάσιο πνευματικό εντύπωμα, ο Άγιος Ιωάννης και άλλοι.

Σινά και Αγία Αικατερίνη

εικόνα Αγ. Αικατερίνης
-<http://images.google.gr>-

Αξιοζήλευτο δώρο του Θεού Στη Μονή αποτελούν τα Ιερά Λείψανα της Αγίας Αικατερίνης, τα οποία βρέθηκαν στο Παρεκκλήσι της κορυφής του όρους που φέρει σήμερα το όνομά της. Γεννήθηκε στην Αλεξάνδρεια το 294 μ.Χ. από αριστοκρατική ειδωλολατρική οικογένεια και πήρε το όνομα Δωροθέα. Σπούδασε στις εθνικές σχολές της εποχής φιλοσοφία, ρητορική, ποίηση, μουσική, μαθηματικά, αστρονομία και ιατρική. Το απαράμιλλο σωματικό της κάλλος, η εκπληκτική της μόρφωση, η αριστοκρατική της καταγωγή και η αρετή με την οποία ήταν στολισμένη, την έκαναν περιζήτητη νύφη. Αυτή όμως αρνιόταν κάθε παρόμοια πρόταση, έως ότου κάποιος Μοναχός της γνώρισε τον αληθινό Νυμφίο των ψυχών, τον Ιησού Χριστό. Βαπτίστηκε και ονομάστηκε Αικατερίνα, που κατά μια εκδοχή σημαίνει Στεφανία η Πολυστεφανία. Κατά τη διάρκεια των διωγμών του Αυτοκράτορα Μαξιμίνου, στις αρχές του 4^{ου} αιώνα, ομολόγησε την πίστη της στον Ιησού Χριστό και δημοσίως κατηγόρησε τον Αυτοκράτορα για τις θυσίες του προς τα είδωλα. Εκείνος διέταξε πενήντα ρήτορες από όλη την αυτοκρατορία να τη μεταπείσουν, αλλά αντιθέτως αυτοί πείσθηκαν από εκείνη, από τα ρητά των αρχαίων ελλήνων φιλοσόφων, τα σχετικά με τον αληθινό Θεό, και πίστεψαν στον Ιησού Χριστό. Μετά από αυτό η Αγία βασανίστηκε σκληρά, αλλά αντί να καμφθεί το ηθικό της κατόρθωσε με το ένθεο παράδειγμά της να προσελκύσει στη Χριστιανική πίστη τη σύζυγο του Αυτοκράτορα και άλλα μέλη της Αυτοκρατορικής Αυλής.

Κατά την παράδοση, μετά από τον αποκεφαλισμό της, άγγελοι παρέλαβαν το σώμα της και το μετέφεραν στην κορυφή του υψηλότερου όρους του Σινά, το οποίο σήμερα φέρει και το όνομά της. Ανάμεσα στον 8^ο με 9^ο αιώνα η ύπαρξη του αγίου λειψάνου αποκαλύφθηκε σε όνειρο Μοναχών της Μονής, οπότε και έγινε η ανακομιδή και η τοποθέτησή του στο Άγιο Βήμα του Καθολικού της Μονής, μέσα σε μια μαρμαρίνη λάρνακα. Το μύρο που ανάβλυζε και ακόμη αναβλύζει από την Αγία Κάρα της αγίας είναι ένα συνεχές θαύμα. Η ευλάβεια προς την αγία Αικατερίνα και το όνομά της διαδόθηκε στη Δύση από τους Σταυροφόρους, και από τον 11^ο αιώνα και μετά η Μονή του Θεοβάνδιστου Όρους Σινά άρχισε να γίνεται γνωστή και ως Μονή της αγίας Αικατερίνης.

Η παρουσία των Σταυροφόρων στο Σινά (1099- 1270 μ.Χ.) έδωσε την ευκαιρία στη Μονή να γίνει ξανά προσιτή στους Ευρωπαίους προσκυνητές μετά από μια περίοδο 350 χρόνων. Η προστασία εκ μέρους των Παπών αυξήθηκε, και ένα ιδιαίτερο Τάγμα Σιναϊτών Σταυροφόρων ανέλαβε την προστασία της και την οικονομική της ενίσχυση, οσάκις υπήρχε ανάγκη.

ΜΕΡΟΣ Ε΄.

Θέματα μεγάλου ενδιαφέροντος

Ιησούς Χριστός ευλογών τα παιδιά
-<http://images.google.gr>-

Θρησκείες- Χριστιανικές Εκκλησίες- Ορθοδοξία

Θρησκείες

Το 80 με 85 τοις εκατό του πληθυσμού της Γης ζουν σήμερα κάτω από την επιρροή διαφόρων θρησκειών. Σύμφωνα με τελευταία στατιστικά στοιχεία, σε πληθυσμό της Γης 5,2 δισεκατομμυρίων οι πιστοί ανά θρησκεία είναι:

ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ	1.950 εκατομμύρια	δηλαδή ποσοστό	37%.
ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΟΙ	1.050	'' '' ''	20%.
ΙΝΔΟΥΙΣΤΕΣ	850	'' '' ''	17%.
ΒΟΥΔΙΣΤΕΣ	450	'' '' ''	9%.
ΕΒΡΑΙΟΙ	12	'' '' ''	0,2%.
ΑΘΡΗΣΚΟΙ	900	'' '' ''	17%.

Χριστιανικές Εκκλησίες

Η Εκκλησία όμως στον ιστορικό της βίο, δεν απέφυγε τις συνέπειες της αίρεσης και του σχίσματος.

Έτσι για πρώτη φορά, οι διαφωνούντες με τις αποφάσεις των Γ' και Δ' Οικουμενικών Συνόδων, απεχώρησαν και διαμόρφωσαν την Κοπτική, Αρμενική, Συροϊακωβιτική και άλλες Εκκλησίες.

Το Σχίσμα του 1054 μ.Χ. διέσπασε την ενότητα των Εκκλησιών Ανατολής και Δύσης (Ορθόδοξη και Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία).

Τέλος η Προτεσταντική Μεταρρύθμιση του 16^{ου} αιώνα προκάλεσε τη διάσπαση του Δυτικού Χριστιανισμού και την εμφάνιση πολλών ομολογιών όπως Αγγλικανική Εκκλησία και πολλές άλλες.

Οι ΟΡΘΟΔΟΞΟΙ στον κόσμο είναι γύρο στα 200 εκατομμύρια (10%).

Οι ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΟΙ είναι γύρο στα 1.100 εκατομμύρια (57%).

Οι ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΟΜΕΝΟΙ γύρο στα 390 εκατομμύρια (21%) και

Οι ΑΓΓΛΙΚΑΝΟΙ γύρο στα 55 εκατομμύρια (3%).

Το υπόλοιπο 19% ανήκει σε διάφορες ομολογίες.

Ορθοδοξία

Με τον γενικό όρο ορίζουμε το σύνολο των Ορθοδόξων Εκκλησιών, δηλαδή:

α. Των 4 Πρεσβυγενών Πατριαρχείων:

- 1) Του Οικουμενικού Κωνσταντινουπόλεως,
- 2) Της Αλεξανδρείας,
- 3) Της Αντιοχείας και 4) Των Ιεροσολύμων.

β. Των Πατριαρχικών και Αυτοκέφαλων Εκκλησιών:

- 1) Της Ρωσίας, 2) Της Σερβίας, 3) Της Ρουμανίας, 4) Της Βουλγαρίας,
- 5) Της Γεωργίας, 6) Της Κύπρου, 7) Της Ελλάδος, 8) Της Πολωνίας,
- 9) Της Αλβανίας και 10) Της Τσεχίας και Σλοβακίας.

Τι χωρίζει της Χριστιανικές Εκκλησίες

ΣΧΙΣΜΑ

Εδώ και χίλια χρόνια οι σχέσεις της Ανατολικής Ορθοδόξου με την Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία, βαδίζουν από το κακό στο χειρότερο. Όσες ελπίδες κατά καιρούς προέκυψαν για διάλογο, τελικά κατέληξαν στη δημιουργία μεγαλύτερου χάσματος. Οι διαφορές μεταξύ των δυο Εκκλησιών, Ρωμαιοκαθολικής και Ορθοδόξου, είναι πάρα πολλές. Οι σημαντικότερες που απασχολούν για 10 αιώνες και τις δυο πλευρές είναι: Το καλοκαίρι του 1054, δύο λεγάτοι του πάπα κι ο καρδινάλιος Ουμβέρτος τοποθέτησαν, την ώρα της λειτουργίας στην Αγία Σοφία, στην Κωνσταντινούπολη, πάνω στην Αγία Τράπεζα παπική βούλα (αναθεματική). Ήταν η τελευταία πράξη θανάτου της ενότητας της Εκκλησίας. Είχαν προηγηθεί δύο βασικές πράξεις, αυτή του filioque («και εκ του Υιού») και αυτή των παπικών διεκδικήσεων. Είχε προϋπάρξει η αδυναμία επικοινωνίας που προκάλεσε η αλλαγή των συνόρων της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Έτσι αργά αλλά σταθερά, η Δυτική Εκκλησία, υπό τον πάπα της Ρώμης, έγινε Εκκλησία του Νόμου, της λογικής και της Ερμηνείας, κι η Εκκλησία της Ανατολής παρέμεινε «καρδιακή». Οι πατριάρχες ποτέ δεν κλήθηκαν να αναλάβουν την διακυβέρνηση της χώρας, οι πάπες χρειάστηκε να το κάνουν από πολύ νωρίς. Η Ανατολή κατόρθωσε να παραμείνει πιο «δημοκρατική» καθώς πολλοί επίσκοποι διοικούσαν επισκοπές ιδρυθείσες από τους Αποστόλους και έτσι ήταν ικανοί να διατηρούν την ισότητα μεταξύ των επισκόπων. Σε αντίθεση, στη Δύση, η ίδρυση της έδρας της Ρώμης από τον Απόστολο Πέτρο, μπορούσε να αποτελεί καύχημα όταν οι περισσότερες επισκοπές δεν ήταν ιδρυμένες από τους αποστόλους, και ο πάπας μπορούσε να διεκδικεί μια πρωτιά όχι μεταξύ ίσων, αλλά πάνω από όλους. Η Δύση δεχόταν τη Μοναρχία του Πάπα. Η Εικονομαχία ήταν η επόμενη περίοδος διχασμού. Τασσόμενοι υπέρ των Αγίων Εικόνων, οι πάπες διαχωρίζουν τη στάση τους από τους εικονομάχους αυτοκράτορες και πατριάρχες, και στρέφονται προς δυτικούς ηγέτες, απομακρυνόμενοι ακόμη περισσότερο από την Ανατολή. Η στέψη του Καρλομάγνου (800) Αυτοκράτορα των Ρωμαίων από τον πάπα Λέοντα τον τρίτο, αποτελεί για τους Ανατολικούς την πρώτη πράξη σχίσματος –αμφισβητεί το απόλυτο δικαίωμα της Κωνσταντινούπολης στην κληρονομιά της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και το δικαίωμα της να ηγείται της χριστιανικής αυτοκρατορίας του «επί γης βασιλείου του Κυρίου». Ο ανθελληνισμός –και άρα αντιβυζαντινισμός- της αυλής του Καρλομάγνου απομάκρυνε ακόμη περισσότερο τα δύο πατριαρχεία, αν και ακόμη στη ζωή των απλών πιστών τίποτε δεν είχε αλλάξει. Η άρνηση των βυζαντινών να αναγνωρίσουν τον Καρλομάγνο ως αυτοκράτορα της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, οδηγεί τον ίδιο, με τον πάπα βοηθό, να καταδικάσει ως αιρετική την Ανατολική εκκλησία, να αρνηθεί να αναγνωρίσει την 7^η Οικουμενική Σύνοδο και να χρησιμοποιήσει ως «πολιορκητικό κριό» το filioque, τη λάθος μετάφραση του Συμβόλου της Πίστεως, που σηματοδότησε το κορυφαίο από τα προβλήματα τα οποία δημιούργησε το γένος ότι, πια, δεν υπήρχε κοινή γλώσσα στον χριστιανικό κόσμο. Ο 9^{ος} αιώνας βρίσκει τον πάπα μονάρχη της δυτικής Εκκλησίας, και την Ανατολική Εκκλησία επισκοπική. Η αποδοχή της ουσιαστικής πρωτοκαθεδρίας του πάπα στη Δύση τον οδηγεί να αναζητήσει ανάλογη αποδοχή και από την Ανατολή. Δεν θεωρεί ότι είναι τιμητικά και μόνον «πρώτος μεταξύ ίσων» πια, θεωρεί, και σχεδιάζει το σχετικό δόγμα, ότι είναι η κεφαλή του συνόλου της Εκκλησίας και απαιτεί να του αναγνωριστεί αυτή η ουσιαστική πρωτοκαθεδρία. Τα προβλήματα λοιπόν, κορυφώνονται και οι δύο παραδόσεις που ακολουθούν διαφορετικό δρόμο από το 6^ο αιώνα, συγκρούονται.

Τα πατριαρχεία της Ανατολής δεν αναγνωρίζουν την Ανωτερότητα του πάπα και, πολύ περισσότερο, το αλάθητο που ήδη διεκδικεί.

Το περίφημο *filioque* αποτελεί βασική αιτία του σχίσματος. Το Σύμβολο της Πίστεως, οι ρωμαιοκαθολικοί αλλοιώνοντας, με παπική εντολή και όχι με Οικουμενική Σύνοδο, το ως τότε κοινώς αποδεκτό Σύμβολο, που όρισε η Σύνοδος της Νίκαιας, δηλώνουν ότι το Άγιο Πνεύμα είναι «εκ του Πατρός και του Υιού Εκπορευόμενων», αρνούμενοι τη διαδοχή της αποστολικής παράδοσης που ορίζει τον Πατέρα, ως τη μόνη πηγή του Υιού και του Αγίου Πνεύματος. Η απόφαση για αυτήν την αλλοίωση, που ξεκίνησε ως μεταφραστικό λάθος δεν ελήφθη από Σύνοδο, αλλά από πάπα τον 11^ο αιώνα. Το *filioque* υιοθετήθηκε από τους Ισπανούς, κατά την τρίτη Σύνοδο του Τολέδο, είτε ως μεταφραστικό λάθος, είτε ως όπλο κατά του Αρειανισμού. Υιοθετήθηκε, δυο αιώνες αργότερα, από τον Καρλομάγνο που πρώτος το χρησιμοποίησε ως αφορμή για να κηρύξει αιρετικό το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως. Η αντίδραση των Ορθοδόξων, στην αλλαγή του Συμβόλου όχι από Οικουμενική Σύνοδο αλλά από δυτικούς άρχοντες, με την τελική έγκριση και του πάπα, ήταν εντονότατη. Οριστικοποιήθηκε επί πατριαρχίας Μεγάλου Φωτίου, την οποία αμφισβήτησε ο πάπας Νικόλαος, αν και οι λεγάτοι του, την είχαν αποδεχτεί ως νόμιμη. Τόσο για την Ορθοδοξία όσο και για το ρωμαιοκαθολικισμό η ενότητα της εκκλησίας είναι δόγμα της πίστης. Η ορθοδοξία και ο ρωμαιοκαθολικισμός βεβαιώνουν, ο καθένας από τη μεριά του, την ενότητά του και την μοναδικότητά του ως Εκκλησία. Αλλά η μετοχή στην Εκκλησία προσδιορίζεται στη μία, όπως και στην άλλη περίπτωση, από τη συμμετοχή στο Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας. Αλλά δεν υπάρχουν, δεν μπορεί να υπάρχουν δύο Ευχαριστίες που δεν κοινωνούν μεταξύ τους, έτσι όπως δεν μπορούν να υπάρχουν δύο Εκκλησίες, η δύο Χριστοί. Αυτό σημαίνει ότι η μια από τις δύο ευχαριστίες δεν πραγματοποιεί πραγματικά την Εκκλησία ως Σώμα Χριστού.

Ο Πάπας Πίος ο 9^{ος} (κατά κόσμο Κόμης Τζιοβάνι Μαρία Μαστάϊ Φαρέτι), γεννημένος το 1792, ενέταξε επισήμως στο δογματικό οπλοστάσιο του ρωμαιοκαθολικισμού το περίφημο «Αλάθητο του Πάπα». Στην πρώτη Βατικανική Σύνοδο που συγκάλεσε, ανακήρυξε εαυτών (και τους διαδόχους του) αλάθητους, με τις ευλογίες των επισκόπων της Ιταλίας και μόνον ορισμένων (υπάκουων) εκ των επισκόπων της υπόλοιπης Ευρώπης. Είναι χαρακτηριστικό ότι, το παπικό κράτος του Βατικανού, των 700.000 κατοίκων τότε, εκπροσωπούνταν από 62 επισκόπους και οι 12 εκατομμύριο Ρωμαιοκαθολικοί της Γερμανίας από μόλις δεκαεννέα. Ο ίδιος ο Πίπος είχε κάνει ότι ήταν δυνατόν για να περάσει ο κανόνας του Αλάθητου, επηρεάζοντας και εκβιάζοντας τους επισκόπους που δεν έδειχναν ιδιαίτερος φιλική στάση στις θέσεις του. Η απόφαση του αλάθητου δεν πηγάζει από την κοινή ή μη κοινή πατερική παράδοση, και ελήφθη σε καθεστώς τρόμου από επιλεγμένους επισκόπους. Στο Δυτικό Δόγμα, κεφαλή της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας είναι ο πάπας, διάδοχος του Αγίου Πέτρου. Αυτό σημαίνει με απλά λόγια ότι δεν λανθάνει, καθώς έμπλεου Αγίου Πνεύματος. Είναι ο ίδιος η επιτομή της πίστης, ο επί γης τοποτηρητής του Θεού, και αυτό στερεί την αποστολική διαδοχή από τους ρωμαιοκαθολικούς επισκόπους, που, στην ουσία, είναι διάκονοι, βοηθοί του πάπα στη διοίκηση. Στην ορθόδοξη πίστη όλοι οι επίσκοποι είναι ίσοι, και η Εκκλησία είναι καθαρά επισκοπική. Αν και υπάρχουν διάφορες βαθμίδες επισκοπής (πατριαρχείο, αρχιεπισκοπή, μητρόπολη, επισκοπή) κάθε επίσκοπος είναι ίσος με όλους τους άλλους και οι διαφορετικές βαθμίδες έχουν καθαρά διοικητικό χαρακτήρα –θεολογικός κανείς δεν είναι ανώτερος κανενός. Ακόμη και η βαθμίδα του αρχιεπισκόπου, σημαίνει στην Ορθοδοξία τον Πρόεδρο της Συνόδου και όχι τον ανώτερο των επισκόπων. Από την επικράτηση της λογικής στη Δύση, σε συνδυασμό

με την κατοχή κοσμικής εξουσίας από τον Πάπα Ρώμης προέκυψε και το έτερο μεγάλο αγκάθι στις σχέσεις των δύο Εκκλησιών –το ζήτημα του αλάθτου. Σταθερά και πεισματικά, ο παπισμός προσπάθησε να υποκαταστήσει τον Θεάνθρωπο με τον άνθρωπο, ώσπου, το δόγμα του αλάθτου του πάπα –ενός ανθρώπου- οδήγησε στην αντικατάσταση του θεανθρώπου από τον εφήμερο, αλάθητο άνθρωπο, αφού, μέσα από αυτό το δόγμα ο πάπας αποφασιστικά και ξεκάθαρα τοποθετούσε εαυτόν ψηλότερο από τους Αγίους Αποστόλους, τους Πατέρες της Εκκλησίας, τις Άγιες Οικουμενικές Συνόδους. Κι έτσι ο Θεάνθρωπος αφού οδηγήθηκε στους Ουρανούς άφησε αντικαταστάτη Του τον Vicarius Cristi, τον Πάπα. Με αυτήν την τραγική λογική: να αντικαταστήσει τον πανταχού παρόντα Θεό και τον Κύριο Ιησού! Και όμως αυτό το παράλογο μετουσιώθηκε σε Δυτική Εκκλησία: η Εκκλησία έγινε κράτος, οι επίσκοποι έγιναν πρίγκιπες, οι Ιερείς ηγέτες κληρικών κομμάτων, οι πιστοί υποκείμενα του πάπα. Τα Ευαγγέλιο αντικαταστάθηκε από τους Κανόνες του Βατικανού, οι ευαγγελικές παραδόσεις και μέθοδοι της αγάπης αντικαταστάθηκαν από τον ιησουιτισμό και την Ιερά εξέταση.

Στην Ορθόδοξη πίστη δεν αναζητείται επιστημονική αιτία και ερμηνεία για το δόγμα- η έννοια της πίστης διαχωρίζεται από την έννοια της γνώσης. Η ανθρώπινη λογική δεν αρκεί ούτε καθορίζει την ερμηνεία του υπέρλογου και άρα η πίστη μένει अपαράλλακτη από την εποχή των εν Αγίω Πνεύματι οικουμενικών συνόδων. Στη Δύση, η τελειοκρατία υπερισχύει της πίστης. Η πίστη των ορθοδόξων δεν έχει διαφοροποιηθεί από τους πρώτους χρόνους. Η αλλαγές που επέφερε η διάδοση της Ορθοδοξίας σε μη ελληνόφωνους λαούς, οδήγησαν σε άμεση αλλαγή πολλών τύπων (λ.χ. μεταφράσεις των Ευαγγελίων, γλώσσα της Θείας Λειτουργίας) αλλά ποτέ στην αλλαγή της πίστης. Η πίστη ορίζεται από την Αγία Γραφή και από την Ιερά Παράδοση, της οποίας κεντρικό άξονα αποτελούν τα πατερικά κείμενα. Στη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία αυτή η παράδοση άλλαξε, είτε μέσω παπικών βουλών, είτε μέσω της εκκοσμίκευσης (εκμοντερνισμού) της Εκκλησίας, που επιχειρήθηκε κυρίως τον 20^ο αιώνα. Τον τελευταίο αιώνα, η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία αναζητώντας να πλησιάσει τον σύγχρονο κόσμο, υιοθέτησε το δόγμα της «εν σπέρματι πίστεως». Κοινώς, ο Χριστός φύτεψε το σπόρο και το δέντρο που προέκυψε εξελίσσεται και αλλάζει μες το χρόνο, ασχέτως του σπόρου και των ριζών του και το Άγιο Πνεύμα μετεξελίσσει χρονικά το δόγμα, βάσει των αναγκών. Αυτό σημαίνει ότι, οι ρωμαιοκαθολικοί θεωρούν ότι λ.χ. τα πατερικά κείμενα ανήκουν στην εποχή τους –και άρα είναι κατώτερα των μεταγενέστερων και εκείνα κατώτερα εκείνων που προέκυψαν στις βατικανικές συνόδους των δύο τελευταίων αιώνων. Έτσι, πρόσφατα δόγματα, όπως το αλάθητο και η Άμωμος Σύλληψη, που μεγάλωσαν κατά πολύ το χάσμα μεταξύ των δύο εκκλησιών, θεωρούνται από τους ρωμαιοκαθολικούς ανώτερα των θέσεων των πατέρων των πρώτων αιώνων.

Οι ψυχές που θα φτάσουν στο Παράδεισο, σύμφωνα με τη ρωμαιοκαθολική πίστη-περνούν από το καθαρτήριο –χώρος που δεν υπάρχει στην ορθόδοξη θεολογία. Εκεί, καθαρίζονται από τις αμαρτίες που είχαν κάνει στη Γη- για να μπορέσουν να μπου στον Παράδεισο. Όσοι πάνε στην Κόλαση δεν περνάνε από το «ψυχικό λουτρό» του καθαρτηρίου. Ο αλάθτος τοποτηρητής του Χριστού, πάπας, στον οποίο πιστεύετε ότι περισσεύει η Χάρης, μπορούσε να δίνει τα περίφημα συγχωροχάρτια. Στην ορθοδοξία, με την εξαίρεση όσων ήδη βρίσκονται στην αγκαλιά του Κυρίου, οι υπόλοιποι αναμένουν την ημέρα της Κρίσεως. Η φωτιά της κολάσεως στην ορθοδοξία είναι οι ίδιες οι αμαρτίες του ανθρώπου –απέναντι στην καθαρότητα και το φως του Θεού που θα αντικρίσει, θα αισθανθεί να «καίγεται» από τις αμαρτίες του. Αειπάρθεος και για τις δύο εκκλησίες, η Υπεραγία Θεοτόκος αποτελεί ένα ακόμη πόλο θεολογικής αντιπαράθεσης. Οι ρωμαιοκαθολικοί αποδέχονται την

Άμωμο Σύλληψη της Θεοτόκου, πρεσβεύουν ότι η Θεοτόκος από τη στιγμή της σύλληψης του Κυρίου- το άπτωτο και αναμάρτητο. Για την Ορθοδοξία, κανείς άνθρωπος δεν έχει αυτές τις ιδιότητες και η Χάρη, όταν «περισσεύει», δεν μπορεί να δοθεί σε κάποιον άλλο ως λ.χ. αγαθό που ελέγχεται από τον άνθρωπο. Η Θεοτόκος στην Ορθοδοξία γεννήθηκε όπως κάθε άλλος άνθρωπος, αναδείχθηκε με τη Χάρη του Αγίου Πνεύματος στην Κλίμακα που ένωσε τη γη με τον ουρανό, και μπορεί οι αμαρτίες της να είναι ελάχιστες, αλλά αμάρτησε. Λόγω της σημασίας του προσώπου της στη Σωτηρία του ανθρώπου, είναι Υπεραγία, οι δεήσεις της –όπως φαίνεται και στην ορθόδοξη αγιογραφία- εισακούγονται, και γι αυτό ζητούμε τη βοήθεια και το έλεός της.

Η Ουνία αποτελεί σημαντικό πρόβλημα στις σχέσεις των δύο Εκκλησιών. Όχι τόσο στην Ελλάδα αλλά κυρίως στην Ανατολική Ευρώπη όπου, η εκμετάλλευση της άγνοιας που δημιουργήθηκε κατά τα έτη του υπαρκτού σοσιαλισμού, μετά την Περεστρόικα, έφερε και πάλι στο προσκήνιο το πρόβλημα των ακολουθούντων τον ανατολικό ρυθμό και αποδεχόμενων το δυτικό δόγμα ουνιτών. Η Ουνία είναι θρησκευτικοπολιτικό δόγμα που επινοήθηκε από τον παπισμό για τον εκδυτικισμό της μη λατινικής Ανατολής, την πνευματικο-πολιτική, δηλαδή, υποταγή της στην εξουσία του Πάπα. Συνδέεται με την επεκτατική πολιτική του παπισμού, της συνεπέστερης έκφρασης του Ευρωπαϊκού φεουδαρχισμού, ο οποίος με το κράτος του Βατικανού συνεχίζεται ως τις μέρες μας. Η επινόηση αυτή μόλις το 1596 έλαβε στην Πολωνία επίσημα το όνομα Unia (ένωση). Οι ουνίτες είναι ουσιαστικά παπικοί δεχόμενοι την παπική διδασκαλία και μάλιστα τα δόγματα εκείνα που διαφοροποιούν ριζικά τον παπισμό από την Ορθοδοξία και, μόνο εξωτερικά και επιφανειακά με την περιβολή των κληρικών τους και τα ανατολικά έθιμά τους δίνουν την εντύπωση ότι παραμένουν ορθόδοξοι. Η Ουνία δεν είναι ούτε μπορεί να εννοηθεί ως ένα ενδιάμεσο σώμα μεταξύ ορθοδοξίας και παπισμού. Είναι ένα κομμάτι του παπισμού, αποτελούμενο από γεωγραφικά και μόνο ανατολικούς χριστιανούς, πλήρως ενσωματωμένους στην λατινική εκκλησία. Ουνία και Παπισμός ταυτίζονται.

Η κοπτική Εκκλησία

Πρόκειται για τους Κόπτες και την Κοπτική Ορθόδοξη Εκκλησία, την αρχέγονη Εκκλησία της Αιγύπτου που αποτελεί το 12% του συνολικού πληθυσμού. Η Κοπτική Εκκλησία της Αιγύπτου είναι η συνέχεια της αρχαίας Εκκλησίας της Αλεξάνδρειας, ο ηγέτης της οποίας «Πάπας και Πατριάρχης» κατείχε την τρίτη θέση πίσω από τους Επισκόπους Ρώμης και Κωνσταντινουπόλεως. Η συνέχεια αυτή βέβαια διεκδικείται από την Ελληνορθόδοξη Εκκλησία της Αλεξάνδρειας. Η ιστορία αυτή, σημάδεψε την τύχη ενός μεγάλου τμήματος του Βυζαντίου και στην ουσία οδήγησε στην εκκλησιαστική απομόνωση την Εκκλησία της Αιγύπτου.

«Κόπτης» αποτελεί την συγκεκριμένη μορφή της λέξης «Αιγύπτιος», που προέρχεται από την λέξη «Αίγυπτος» που με την σειρά της προέρχεται από την αρχαία αιγυπτιακή λέξη “Hak-ka-Ptah”, μιας σεβάσμιας θεότητας της αιγυπτιακής μυθολογίας. Ιδρυτής της Εκκλησίας των Κοπτών θεωρείται ο Ευαγγελιστής Μάρκος, ο οποίος διετέλεσε πρώτος Πατριάρχης της την τέταρτη δεκαετία του πρώτου αιώνα. Σταθμό στην εξέλιξη της θεολογικής σκέψης ήταν η ίδρυση της περίφημης «Κατηχητικής Σχολής» στην Αλεξάνδρεια πριν το 200 μ.Χ. Ήταν η πρώτη σημαντική σχολή των χριστιανικών γραμμάτων στον κόσμο που δημιουργήθηκε ως αντίβαρο στο ειδωλολατρικό Μουσείο των Πτολεμαίων, μια

σχολή που καλλιέργησε με συστηματικό τρόπο τον ερμηνευτικό κλάδο της θεολογίας. Ιδρυτής της σχολής θεωρείται ο Πάνταινος ο οποίος προσπάθησε να γεφυρώσει το χάσμα μεταξύ της δυναστικής Αιγύπτου και των ελληνικών Ευαγγελίων μέσω της χρήσης του αρχαϊκού ελληνικού αλφαβήτου. Η Αλεξάνδρεια γνώρισε την περίοδο της απόλυτης ακμής της στην εποχή του Μεγάλου Αθανασίου. Ήταν η εποχή της σύγκρουσης με τις ιδέες του πρεσβύτερου Άρειου που διαμόρφωσε το τριαδολογικό δόγμα της Εκκλησίας μέσα από την σύγκλιση της 1^{ης} Οικουμενικής Συνόδου η οποία καθιέρωσε το Σύμβολο της Πίστεως καταδικάζοντας την ορθολογιστική θεώρηση του Υιού από τον Άρειο. Ο μονοφυσιτισμός διδάσκει την απορρόφηση της ανθρώπινης φύσης του Χριστού από την Θεία.

Ισλαμισμός

Μια από τις τρεις μονοθεϊστικές θρησκείες που συναντάμε στις περιοχές των προσκυνημάτων ειδικότερα στην Ιερουσαλήμ, είναι ο Ισλαμισμός.

Η πλειοψηφία των Αράβων και των Τούρκων είναι Μουσουλμάνοι, δηλαδή πιστοί στη μονοθεϊκή θρησκεία που ίδρυσε ο Μωάμεθ.

Ο Μωάμεθ γεννήθηκε στη σημερινή Σαουδαραβία το 570 μ.Χ. και προερχόταν από φτωχική οικογένεια της Μέκκας. Ορφανός, κέρδιζε το ψωμί του αρχικά ως βοσκός και αργότερα σαν οδηγός καραβανιών.

Στα μακρινά ταξίδια του γνώρισε τη μονοθεϊστική πίστη των Χριστιανών και των Εβραίων και άρχισε να αμφιβάλλει για τον πολυθεϊσμό των Αράβων. Στην αναζήτηση του για τη σωστή πίστη και σύμφωνα με τη μουσουλμανική παράδοση, του φανερώθηκε ο Θεός μέσω του Αρχαγγέλου Γαβριήλ. Από τότε ο Μωάμεθ θεώρησε τον εαυτό του προφήτη του Θεού, του Αλλάχ.

Ο Μωάμεθ δεν μπόρεσε να επιβληθεί με τη διδασκαλία του στη Μέκκα και το 622 μετανάστευσε με οπαδούς του στη Μεδίνα. Αυτή η χρονική περίοδος της μετανάστευσης θεωρείται το ξεκίνημα της νέας θρησκείας. Το 630 ο Μωάμεθ επέστρεψε με το στράτευμά του στη Μέκκα και από τότε άρχισε η μεγάλη ανάπτυξη της θρησκείας του. Μετά το θάνατό του το 632 άρχισε μια απίστευτη εξάπλωση των οπαδών της νέας θρησκείας.

Η θεωρία του Ισλάμ βρίσκεται στη φράση ο Αλλάχ είναι ο μοναδικός Θεός και ο Μωάμεθ ο προφήτης του. Οι άνθρωποι πρέπει να ακολουθούν το Θεό με απεριόριστη αφοσίωση, χωρίς να αναρωτιούνται για τους λόγους. Ο άνθρωπος έχει μεν ελεύθερη βούληση, αλλά ο Αλλάχ έχει προκαθορίσει τη μοίρα του από την οποία δεν μπορεί να ξεφύγει (kismet). Ο Ισλαμισμός είναι θρησκεία μιας θεϊκής αποκάλυψης που έχει κρατηθεί γραπτά και έχει παραδοθεί όπως η Βίβλος των Εβραίων και των Χριστιανών. Οι αποκαλύψεις αυτές συγκεντρώθηκαν μετά το θάνατο του Μωάμεθ και αποτελούν το λεγόμενο κοράνι.

Η βάση της Ισλαμικής ηθικής και διδασκαλίας είναι οι πέντε εντολές.

1. Η πίστη στη θρησκεία: Δηλώνω ότι ένας είναι ο μοναδικός Θεός ο Αλλάχ και ο Μωάμεθ ο προφήτης του.

2. Η προσευχή πρέπει να γίνεται 5 φορές την ημέρα με κατεύθυνση προς τη Μέκκα. Την Παρασκευή μαζί με άλλους στο τζαμί.

3. Η προσφορά ελεημοσύνης για βοήθεια των φτωχών.

4. Η νηστεία το μήνα του Ραμαζανιού, κατά τη διάρκεια της οποίας απαγορεύεται από το χάραμα μέχρι τη δύση, το φαγητό, το ποτό, και η σεξουαλική επαφή.

5. Κάθε Μουσουλμάνος πρέπει να κάνει μια φορά στη ζωή του το προσκύνημα στη Μέκκα.

ΜΕΡΟΣ ΣΤ΄

Γενικές πληροφορίες Αγίων Τόπων

Καρτ-ποστάλ του Ισραήλ
-<http://images.google.gr>-

Επικοινωνίες

Κωδικοί από το εξωτερικό για Ελλάδα:

Από το Ισραήλ: 0030 ή 0123 ή 0143 ή 0144 ή 0145. Από την Αίγυπτο: 0030.

Από Ελλάδα:

Για Ισραήλ 00972, Για Αίγυπτο 00202

Κινητά τηλέφωνα.

Οι χώρες του Ισραήλ, της Αιγύπτου και της Παλαιστίνης, συμπεριλαμβάνονται στα διεθνή δίκτυα κινητής τηλεφωνίας με τα οποία συνεργάζονται η cosmote, η ranafon και η telestet.

Απαραίτητη προϋπόθεση είναι για όσους προσκυνητές κατέχουν κινητά τηλέφωνα και θέλουν να λειτουργούν όταν βρίσκονται στους Αγίους Τόπους, οι συσκευές τους να είναι κατάλληλες και να ανταποκρίνονται στο λεγόμενο roaming. Αυτό σημαίνει ότι πριν την αναχώρηση πρέπει να επικοινωνήσουν με την εταιρία κινητής τηλεφωνίας.

Πως θα επικοινωνούμε από τους Αγίους Τόπους οικονομικότερα.

Ένα από τα θέματα που μας απασχολούν όταν βρισκόμαστε στο εξωτερικό είναι και ο τρόπος επικοινωνίας με τους δικούς μας στην Ελλάδα. Με δεδομένο το γεμάτο πρόγραμμα όπου συνήθως δεν υπάρχει κοντά τηλεφωνικός θάλαμος, η ανάγκη τηλεφωνικής επικοινωνίας μας αγχώνει.

Για να πετύχουμε τηλεφωνική επικοινωνία από τους Αγίους τόπους, έχουμε τις παρακάτω δυνατότητες:

- Να τηλεφωνήσουμε με χρήση του τηλεφώνου από το δωμάτιο ή τη ρεσεψιόν του ξενοδοχείου μας. Αυτός ο τρόπος είναι ο πιο εύκολος. Έχει όμως το ρίσκο της χρέωσης με μεγαλύτερο από το κανονικό ποσό.
- Να χρησιμοποιούμε το κινητό μας. Αυτός ο τρόπος είναι εύκολος αλλά αρκετά δαπανηρός είτε παίρνουμε εμείς είτε μας παίρνουν οι δικοί μας.
- Να τηλεφωνούμε από τηλεφωνικό θάλαμο με χρήση κάρτας. Για τις κάρτες πρέπει να γνωρίζουμε ότι υπάρχουν στο Ισραήλ πολλές εταιρίες που χρησιμοποιούν η κάθε μια δικό τους κωδικό προς Ελλάδα και αυτό μας δυσκολεύει. Στις περιπτώσεις αυτές είναι προτιμότερο να αγοράζουμε όχι τηλεκάρτα αλλά χρονοκάρτα η οποία λειτουργεί από όλα τα καρτοτηλέφωνα.
- Από πλευράς κόστους η τηλεφωνική επικοινωνία από το Ισραήλ είναι λίγο ακριβότερη από ότι στην Ελλάδα. Από την Αίγυπτο όμως, είναι πανάκριβη.

Συνάλλαγμα

Στο Ισραήλ, την Αίγυπτο και την Παλαιστινιακή Αρχή κατά τη διάρκεια των συναλλαγών, αποδέχονται όλα τα επίσημα χαρτονομίσματα και νομίσματα των χωρών της Αμερικής και της Ευρώπης.

Ισραήλ: Είναι το Σέκελ. Το δολάριο Αμερικής αντιστοιχεί περίπου σε 4,5 Σέκελ. Επίσης το ΕΥΡΩ αντιστοιχεί σε περίπου 5,5 Σέκελ.

Παλαιστινιακή Αρχή: Δεν έχει δικό της νόμισμα. Στις αυτόνομες περιοχές χρησιμοποιούν το Σέκελ και το δολάριο Αμερικής.

Αίγυπτος: Είναι η Αιγυπτιακή Λίρα. Ένα δολάριο αντιστοιχεί σε 5 λίρες και το ΕΥΡΩ σε 6.5 λίρες Αιγύπτου.

Τι διαδικασία συμφέρει να ακολουθούμε σ' αυτές τις χώρες;

Με την άφιξή μας σε κάθε χώρα από τράπεζα, ανταλλακτήριο ή στο ξενοδοχείο, θα προμηθευτούμε το νόμισμα της χώρας. Εξυπηρετεί καλύτερα να πάρουμε περισσότερα χαρτονομίσματα μικρής κυρίως αξίας, αλλά και κέρματα. Με δεδομένο ότι σε κάθε συναλλαγή θα βλέπουμε τις τιμές των ειδών στο τοπικό νόμισμα να αναγράφονται, δεν θα αντιμετωπίσουμε κανένα πρόβλημα. Πριν την αναχώρηση από κάθε χώρα είναι καλό να εξαντλούμε τα τοπικά νομίσματα.

Από πλευράς ποσού που μπορούμε να έχουμε μαζί μας για κάθε ταξίδι μας, μπορούμε να έχουμε μέχρι και 7.000 ευρώ.

Ο επισκέπτης καλό είναι, καθημερινά να παίρνει μαζί του το ποσό ανάλογα με τα ψώνια και τις ανάγκες της ημέρας.

Κλίμα

Λόγο της ενδιάμεσης θέσης του ανάμεσα στη θάλασσα και στις ερημικές πεδιάδες του εσωτερικού, το Ισραήλ έχει κλίμα μεσογειακό στο σύνολό του, η ποικιλία του οποίου καθορίζεται από την εναλλασσόμενη επικράτηση των θαλάσσιων μαζών υγρού αέρα και των ξηρών ανέμων που πνέουν από τα Ανατολικά. Οι βροχές σημειώνονται κυρίως τον χειμώνα, με τιμές που ελαττώνονται προοδευτικά προς τα Νότια, ώσπου περιορίζονται στην Ερυθρά θάλασσα στα 43 χιλιοστά στο Εϊλάτ. Οι θερμοκρασίες, μέτριες κατά τη διάρκεια του χειμώνα, είναι αξιοσημείωτα υψηλές το καλοκαίρι, με μέγιστες τιμές κατά μήκος της λεκάνης της Νεκράς θάλασσας και στη λωρίδα του Ουάντι Αράμπα.

Απαραίτητος εξοπλισμός

Για την μεγαλύτερη ευχαρίστηση του κάθε προσκυνητή στην εκδρομή του στους Αγίους Τόπους, που προϋποθέτει πολύ οδοιπορικό, προτείνω για την διευκόλυνση του να φέρει μαζί του χαμηλά παπούτσια που προσφέρονται για άνετο περπάτημα. Λόγο της υψηλής θερμοκρασίας, ιδιαίτερα κατά τους μήνες Απρίλιο έως Οκτώβριο θα ήταν χρήσιμο ο κάθε ένας να έχει μαζί του καπέλο και ένα μπουκαλάκι νερό. Το διαβατήριό είναι απαραίτητο, και θα ήταν πολύ καλό να μην το αποχωρίζεται ο προσκυνητής ποτέ από την τσάντα του, γιατί ανά πάσα στιγμή μπορεί να του ζητηθεί για έλεγχο από της Ισραηλινές Αρχές.

Απαγορευτικά

Η φωτογράφιση του αεροδρομίου του Τέλ-Αβίβ, όπως επίσης και των στρατιωτών που βρίσκονται στους ελέγχους που θα συναντήσει ο προσκυνητής κατά της μεταφορές του με το λεωφορείο από πόλη σε πόλη, είναι αυστηρά απαγορευμένη.

Επίλογος

Κανένα μέρος στον κόσμο δεν προσελκύει τόσους προσκυνητές και για καμία πόλη του κόσμου δεν ασχολήθηκε τόσο η ιστορία, η ανθρωπότητα ο πολιτισμός όσο με την Αγία πόλη Ιερουσαλήμ. Ανάμεσα σε τόσους και τόσους Ρωμαίους κανενός το όνομα δεν έγινε τόσο γνωστό, όσο το όνομα του Πιλάτου, επειδή συνδέθηκε με το όνομα του Κυρίου Ιησού Χριστού.

Σε όλα τα πέρατα του κόσμου ο Τίμιος Σταυρός υψώθηκε είτε σε μεγαλόπρεπους Ιερούς Ναούς, είτε σε ταπεινά Εξωκλήσια. Κυριάρχησε ο «Υιός Δαβίδ» όχι σε ένα έθνος, η σε ένα λαό αλλά σε όλους τους λαούς και σε όλες τις φυλές της γης.

Οι Ιεροί χώροι, τα Πανάγια Προσκυνήματα της Αγίας Γης πάντοτε θα βρίσκονται στο επίκεντρο του σεβασμού και της προσοχής όλου του κόσμου.

Τα προνόμια που έδωσε ο χαλίφης Ομάρ στον Πατριάρχη των Ρωμαίων, στον Άγιο Σωφρόνιο, Πατριάρχη της Αγίας Πόλεως Ιερουσαλήμ δίνουν στην Αγιοταφίτικη αδελφότητα αναφαίρετο και μοναδικό Ιστορικό και Νομικό υπόβαθρο, που φαίνεται αδιάκοπο δια μέσου των αιώνων. Σήμερα το πατριαρχείο Ιεροσολύμων γνωρίζει νέες μέρες δόξας. Σήμερα γράφει 'Εκκλησιαστική' Ιστορία στο Πατριαρχείο Ιεροσολύμων η Πατριαρχεία του Πατριάρχου Διοδώρου του Α'. Η Εκκλησία των Ιεροσολύμων συνεχίζει την Παράδοση. Εδώ Σταυρώθηκε, Αναστήθηκε, Αναλήφθηκε στους ουρανούς ο Κύριος Ιησούς Χριστός. Από εδώ οι Άγιοι Απόστολοι δίδαξαν όλο τον κόσμο. Σήμερα οι διάδοχοι του Κυρίου των Αποστόλων και των μαθητών των στην αγία Πόλη συνεχίζουν αδιάκοπα την Αποστολική διαδοχή. Οι ευλαβείς Προσκυνητές τιμούν την Αγία Πόλη και μυστικά ακούν την φωνή του Αγγέλου στις μυροφόρες «Ιδε ο τόπος όπου έθηκαν αυτόν!». Ο τόπος όπου γίνανε αυτά, ο Πανάγιος Τάφος είναι στο επίκεντρο της προσωπικής και της Παγκοσμίου Αναστάσεως και σωτηρίας. Εδώ οι μυροφόρες γυναίκες ήρθαν πρώτες προσκυνήτριες του Παναγίου Τάφου. Εδώ οι Άγιοι Απόστολοι ήρθαν μετά. Εδώ η Αγία Ελένη χάρισε στην Χριστιανοσύνη τον θησαυρό της. Εδώ ο Άγιος Νικόλαος ήρθε Προσκυνητής από τα Μύρα της Λυκίας. Εδώ ο Όσιος Γεράσιμος της Κεφαλληνίας ήταν Εφημέριος. Εδώ ο Άγιος Διονύσιος ο Επίσκοπος Αιγίνης ο εν Ζακύνθου ήταν επιθυμία του να έρθει προσκυνητής, αλλά δεν μπόρεσε. Ήταν πολλές οι δυσκολίες της εποχής του για ένα τέτοιο προσκύνημα.

Γι' αυτό ιδιαίτερη τιμή και χάρη είναι σε όσους αξιώθηκαν να σταθούν και να προσευχηθούν εκεί, που γεννήθηκε, βαπτίστηκε, σταυρώθηκε, Αναστήθηκε, Αναλήφθηκε ο Κύριος Ιησούς Χριστός.

Όσοι αξιώθηκαν να πάνε προσκυνητές στους Αγίους Τόπους τώρα βρίσκονται στα σπίτια τους, στην πατρίδα τους, στις οικογένειές τους. Μα όταν χτυπούν χαρμόσυνα οι καμπάνες των Χριστουγέννων οι καρδιές τους χτυπούν και τα μάτια τους βουρκώνουν γιατί θυμούνται πως κάποτε πέρασαν από το σπήλαιο της Βηθλεέμ. Και όταν έρχονται Θεοφάνεια πάλι θυμούνται πως κάποτε πέρασαν από τον Ιορδάνη. Όταν έρχεται Μ. βδομάδα συγκινούνται όταν φέρνουν στο μυαλό τους την «Οδό του Μαρτυρίου» και το Πραιτώριο. Μα όταν έρθει Μεγάλη Πέμπτη βράδυ, όταν χτυπούν πένθιμα οι καμπάνες, όταν ο ιερέυς με συγκίνηση βαθιά περιφέρει τον Εσταυρωμένο, όταν ακούγεται το «Σήμερον κρεμάται» τότε όσοι πέρασαν από τον Γολγοθά νοιώθουν τις πιο ιερές συγκινήσεις και τους ποιο συγκλονιστικούς κραδασμούς. Όταν πάλι Μεγάλη Παρασκευή γίνονται η Αποκαθήλωση ποιος Προσκυνητής του Παναγίου Τάφου δεν συγκλονίζεται καθώς φέρνει στο μυαλό του την ιερή Αποκαθήλωση. Μα όταν το «Χριστός Ανέστη» ομορφαίνει την ζωή μας το βράδυ του Πάσχα όσοι αξιώθηκαν να πάνε Προσκυνητές του Παναγίου Τάφου θυμούνται πως κάποτε και εκείνοι «είδον τον τόπον, όπου έθηκαν αυτόν!», όπως οι μυροφόρες Γυναίκες, όπως οι Άγιοι Απόστολοι, όπως αμέτρητα πλήθη αγίων και προσκυνητών.

Βιβλιογραφία

1. Παλαιά και Καινή Διαθήκη.
2. Αγιοταφικά Ημερολόγια.
3. Οδηγοί Προσκυνητών Αγίων Τόπων.
4. Θρησκευτικές Εγκυκλοπαίδειες.
5. Ιστορία της Εκκλησίας Ιεροσολύμων.
6. Άγιοι Τόποι, Βασιλείου Τζαφέρη.
7. Ιερά Μονή Σινά, έκδοση Ι. Μ. Σινά.
8. Ιερά Μονή του Σαρανταρίου Όρους, Ι. Φωκλίδου.
9. Τα Πανάγια Προσκυνήματα Αγίων Τόπων και Θεοβάδιστου Όρους Σινά, πρωτοπρεσβυτέρου Θωμά Τσουλιά.
10. Άγιοι Τόποι, Ιστορία και Προσκυνήματα, Σοφίας Σφυρόερα.
11. Προσκυνήματα στους Αγίους Τόπους, Αρχμ. Ιωακείμ Στρογγύλου.
12. Ταξιδεύοντας στην Αγία Γη, Ζαχαρίου Κλ. Ραπτοπούλου.
13. Ισραήλ- Αίγυπτος- Σινά, Εγκυκλοπαιδικά στοιχεία και στοιχεία από το διαδίκτυο (internet).
14. Στοιχεία από προσωπικές προσκυνηματικές επισκέψεις στους Αγίους Τόπους και το Όρος Σινά.
15. Φωτογραφικό υλικό από το διαδίκτυο (internet), όπως επίσης από προσωπικές φωτογραφίες (Δ.Ε.)